

خوشحال

جنگ

پست و پل

دېښتو ټولنې دخپرو نو

پرله پسې لمبر : (۱۹۵)

د خوشحال

د باعيات

دېښتو ټولنه

دادبياتو خانگه

د چاپ شمير : (۱۵۰۰)

زمرې ۱۳۴۹ ش

دتوری او قلم خاوند خوشحال خټک

بسم الله الرحمن الرحيم

(۱)

اولاد چه بنه شی راحت دزړه کا
او لاد چه بد شی بنه مورپلار پره کا
او لاد چه بنه شی بد مور پلاربنه کا
او لاد چه بد شی رنځور دې زړه کا

* * *

احمق چه و پوښتي خپل زړه زبا ن کا
په ویل گډه شی ویل شان شان کا
هرڅه په زړه کښي څه نیک و بدلری
هغه به واپه درته بیان کا

* * *

بې له بندگی دې بنده نور هېڅ نه کا
په لږ په ډیر دې له څښتن پېچ نه کا
که یې و مرگ ته په قهر کا جزی
بنده دې تېښته دڅښتن له قلیچ (۱) نه کا

* * *

پا ښت یې لنډوی چه څوک لباس کا
منځ به یې تور شی چه کوز او پاس کا
په شان شان خولې دی شان شان خبرې
نا دان چه وایی هوښیار قیا س کا

پلو که ښکلي له مخه لیرې کا
را ته په مهر خندا خبرې کا
مابه توانگر کا د لعلو درو
هم به را تو یې پر خو لې شکرې کا
* * *

په باغ کښې خلک په مېوه شخوند کا
په خوله کښې هره مېوه خپل خوند کا
ترخه هم ښه دی په دا جها ن کښې
د خوړو قدر ترخه خرگند کا (۱)
* * *

په گل چه هو مړه مینه بلبل کا
سیل دبلبلو باندې غلغل کا
دښا یسته و عا شقان دېر دی
عالم به ولی احداث دگل کا
* * *

توره چه بیا موی غازی غزا کا
توره چه نه وی غزا ته شا کا
تو فیق له تا نه تقوا له ما نه
تو فیق چه نه وی څوک به تقوا کا
* * *

ته قهقهه خا نده عا شق که غم کا
غم کا بی تا نه تل تل ما تم کا
یوسف که هر څو څه ښه نومیږي (۲)
به به یې چېرې نه تا عالم کا

(۱) دپښتو ټولنې په دواړو قلمی نسخو کښې دامصرع داسې راغلې ده:
دترخو قدر خواږه خرگند کا .

(۲) په دوهمه قلمی نسخه کښې (نومړشی) راغلی دی .

چه په ځوانۍ کښې پر هېز د کک کا
که اد مزاد و ی کار د ملک کا
پر هېز پیرۍ لره په کار دی
تش دې په وخت د ځوانۍ زړه ډک کا
* * *

چه خاندی نورو و ته کتل کا
ژاړه خوشحاله دا خوی که تل کا
سترگې یې نه دی دواړه قصاب دی
چرې په لاس کښې واپه کو تل کا
* * *

چه ډېر د خول کا یا ډېر خوراک کا
چه ډېر ویل کا ځان به هلاک کا
دخول ډېر خر کا خوراک ډېر ستور کا
په سپرۍ هوښ کښې دې سپرۍ خپل ژواک کا
* * *

چه طبیبان مې درنځ در مان نه کا
رنځ مې که ډېر شی بیا دې ار مان نه کا
کفر که گورې فرمان دنفس دی
مو من به هېچرۍ دنفس فرمان نه کا
* * *

چه طبیب یې د زړه په زور کا
دا رو یې درد شی ځان دپېغور کا
دور څه نور شو که څه بلا شوه
د شمسوارۍ لاسی خر سوار کا
* * *

چه عاشقی ته هوا هوس کا
خپل ځان دې ژاړی خپل ځان دې خس کا
چه عشق مې و لیده پرې خندا راشی
چه عاشقی ته هوا هر کس کا

چه کښېنې ستا نه د زلفو راز کا
 هغه دې فکر دو رو درا ز کا
 که هر ځونا ز کړې ناز به دې زه وړم
 دښکلیو دود دی په عا شق ناز کا
 * * *

چه (۱) له حرامه سرې نفرت کا
 خدایي به یې (۲) اړت حلال نعمت کا
 هو مړه به لو یې مړ تبې مو می
 چه دښکيا نو سره صحبت کا
 * * *

چه نو کړی کا څو ک ډېر ګنده کا
 سرې آزاد و ی خپل ځان بنده کا
 تر آزادۍ نه بهتر هېڅ نشته
 چه څو ک په کور کښې خپله (۳) دنده کا
 * * *

ځان به په قدر هغه فرزند کا
 چه چارې واړه د پلار پسند کا
 رو ش یې واړه د پلار رو ش و ی
 خپل نوم تر پلاره نیکه بلند کا
 * * *

ځینې په علم ګر د ن د راز کا
 ځینې په زهد په شیخۍ ناز کا
 ما سر نیولی د عشق په کار دی
 ما دې په دا کښې خدا ی سرفراز کا

(۱) په لومړۍ قلمی نسخه کښې (چو) راغلې ده چه خټک یې د(څو)
 پرځای وایي .

(۲) په دوهمه قلمی نسخه کښې د (یې) پر ځای (پرې) راغلې ده .

(۳) په دوهمه قلمی نسخه کښې (ځان دهنده کا) راغلې دی .

ځينې يوه کا ځينې دوې درې کا
په انځور و نو کښېدې سرې کا
ددنيا خلک يارې يارې کړې
چه سو د يې نه وي يارې يې پرې کا
* * *

خو دې زړه خاندې خو له دې خدا کا
چه زړه دې ژاړې سترگې ژړا کا
مدار د هرې چارې په زړه دې
زړه دې مفتې دې هره فتوا کا
* * *

څوک چه بد ذات ته علم هنر و ر کا
خو نې ارهزن ته توره خنجر و ر کا
دځان غليم به دگرگ بچرې ساتي
خپل به يې نه شي که خپل ځيگر ور کا
* * *

څوک چه له خلکه شور و غوغا کا
نا دان حريص دې هغه چه دا کا
چه عاقلان دې چه صايران دې
هغه به کله جنجال له چا کا
* * *

څيز چه کمياب شي عزت پيدا کا
زنګې په هند کښې قيمت پيدا کا
حلو! چه موږ خورې لذت يې نه وي
ډوډۍ په وږي لذت پيدا کا
* * *

خاص به له عامه اختلاط کم کا
که کا بد کار کا په ځان ستم کا
پرانګ چه گيدړ و سره جار و زې
خپل ځان په خپله له گيدړ سم کا

خو شحال چه تشه مینه په بل کا
تر حلق (۱) به پورته خالی ویل کا
خدای یې ورپر بږده یو هسې یار لری
په قهر راښی اور ته ښکځل کا
* * *

دا پند دې هر څوک سره سند کا
هوښیار به نه وی چه څوک حسد کا
همراه چه ښه وی بد سړی ښه کا
همراه چه بدوی ښه سړی بد کا
* * *

دباغ گلو نه عجب نما ی کا
ځینې غوړ پېزی ځینې آی آی کا
سوسن ته گوره په هره ژبه
بې حرف و صوت ته ټنا د خدای کا
* * *

دا وړ دتبغ سره دې سړی بازی نه کا
له مار لږم سره دې مهم سازی نه کا
چه نه تد بیر لری (۲) نه جود نه توره
هغه سړی به سر فرازی نه کا
* * *

ډېر دی چه تا ته خپل ځان ملک کا
په ښو خبر و ځان په فلک کا
نعوذ بالله چه ښه یې څیر کړې
شیطان تر ځان پورې لکه کود ک کا

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کښې دا مصرع داسی راغلی ده: (تر حلق
په پورته چاته ویل کا).

(۲) په دوهمه قلمه نسخه کښې (کوی) راغلی دی:

ډېر ډېر فېکرو نه چه آدم زاد کا
عقل يې اولار شی جنو ان بنياد کا
چه ډېر دروغ وایي فسق فساد کا
خپل ځان په خپله په بلا ياد کا
* * *

زر دی چه زېر مه دننگ و شرم کا
صحبت د هر چا و بله گرم کا
ډېر گران کا رو نه په زر اسان شی
زر په فولاد کنېږد ه فولاد هم نرم کا
* * *

زر دی چه هر چا ته اعجاز معلوم کا
معدوم مو جود کا موجود معدوم کا
وينځه مېرمن کا خا دم مخدوم کا
زر په سندان کنېږد ده سندان هم موم کا
* * *

ژاړه خوشحاله که تل دا دود کا
چه پېچمي (۱) ستا په مينه مېنود کا
چه را بنکاره شی په خوب او خيال کښي
(۲) خواشيني زړه مې په دا هم سود کا
* * *

ژوندی که هر څو ژړا غوغا کا
مړه کله بېرته را تلنه بيا کا
سکه لکه دود د ژوند يو څه دی
دی دې په صبر کښي کار ددنيا کا

(۱) پېچمي = تمسخر .

(۲) په اوله قلمي نسخه کښي «بځن» راغلی دی ، چه دغمجن معنی

ورکوی .

سړی آزاد وی آز یې بنده کا
بنده لا پر پر ده لا یې گنده کا
هو مراه خوارېزی خو آز دز په لری
په خو خو رنگه یې بیا شر منده کا
* * *

سړی دنېکو عمل ار شد کا
دا یې ها له وی چه بخت مدد کا
چه بخت یې ښه وی عمل هم ښه کا
چه بخت یې بد وی عمل هم بد کا
* * *

سفله په خپله خپل ځا ن رسوا کا
چه د و لتمان شی غېرې هوا کا
سفله قا ضی مه شه شراب دوا کا
سفله طبیب مه شه رنځ لا دوا کا
* * *

سېلاب په خو خاڅکی غر پر پیدا کا
بنیاد یې نشته غر پر په دا کا
چه لوی وی نور یې صفت ثنا کا
د ریا ب چه لوی وی کله غوغا کا
* * *

شوده چه رغا ندی ثنا ددو غ کا
هر څو ك پوهین ی چه دا دروغ کا
فرق دو یلو خبر و وېر دی
و کیل چه بد وی روغ کار ناروغ کا
* * *

شیخان چه هسې او ږ ده نمو نڅو نه کا
پکښې باغو نه اسو نه جو نه کا
پکښې رنگین رنگین گنده کین ورېښمین سکڼی
پکښې د سپینو دسرو گنجو نه کا

شیخان چه هومره بندگی طاقت کا
که اجر غواړی شه قباحت کا
هغه بنده به نا بود بنده وی
چه به په طمع دڅښتن خدمت کا
* * *

طمع بلا ده اصیل بنده کا
بنده ښه سپری وی دایې گنده کا
ما ډېر لیدلی دی چه تمه نه لری
په باد شاها نو پوړې خنده کا
* * *

عاشق دې هېڅو کلامت نه کا
زړه یې خپل نه دی و یل دې شه کا
اور یې د عقل په خو نه ولگی
چه ددلبېرې سترگې تر زړه کا
* * *

غنی که هر خو د زړو وېش کا
پروا پرې نه لری صبر در وېش کا
دا صبر ښه دی د غنی تر ورکړو
صبر به نور نور نعمت در پېښ کا
* * *

فلک کجرو دی کارو نه کج کا
دا نا په غم کښې کا نا (۱) فرج کا
دصافو میو پیا لې درو څښوی
بیا پکښې هومره خمار مزج کا
قابل که تښتی دولت ته شا کا
دولت یې مخی ونه راتله بیا کا
بدر هلال شی هلال شی بدر
په کم و کاست کښې کله پروا کا

(۱) په دواړو چاپی نسخو کښې دکانا پرځای نادان لیکل شوی دی.

قا ضی چه او م وی بی علمه کار کا
هم خپل ځا ن خوار کا هم خلک خوار کا
غلط غلط لولی خطا خطا وای
وسل لعنت ته خپل ځا ن تیار کا
* * *

که بد خوا ها ن دې بنېرې غو غا کا
لا دې یې ډېرې په هر سبا کا
خوشحاله غم د بنېر و هېڅ مه کړه
سل که بنېری کا دوه سو د عا کا
* * *

که څوک پیدا شی چه عدل و داد کا
غوږ د درد منو په داد فر یاد کا
چه مقرب دی عرض یې لگېږی
عمر یې ډېر شه خوشحال دې یاد کا
* * *

که واپره خلک ثنا د خدای کا
نور هرڅه پرېږدی خودا (۱) های های کا
ثنا یې ډېره ده تر حساب تېره ده
څوک به یې کو مه ثنا په ځای کا
* * *

که هر څو سعی کوښښ څوک و کا
نه به ښه بد کا نه به بد ښه کا
وایی چه زوی می هو بنیار قابل شی
چه خدای یې نه کا خوشحال به څه کا

(۱) په درې واړو چا پي نسخو کښي (دی) لیکل شوی دی .

گل چه په باغ کښې جا مه رنگينه کا
خو چه تازه اوی بلبل پرې مینه کا
په ښه صورت سره په ښه نګهت سره
گل د بلبلې مینه متینه کا

* * *

ګڼې بند بند کا و تا شکر در کا
سر د صد ف پر پکړه و تا ګوهر در کا
بتر تر کا ڼی مه شه خوشحاله
کاڼی چه و سبزی و تا ته زردر کا

* * *

لقمه حرامه نطفه نا پاک کا
فرزند چه وشي چا رې بې باک کا
تقوی په دواړه کو نه لوی کار لری
په هر هر کار کښې خو افر حناک کا

* * *

لوی هغه ده چه یې لوی خدای و رکا
لوی هغه نه ده چه یې کتخدای و رکا
لوی له خدا یه ده نه له هماغه ده
خدای په حکم سیوری هماغی و رکا

* * *

لینده هغه شکوه چه مټ دې خوږ نه کا
ښځه هغه کوه چه زور دې لږ نه کا
دهغې غوښې کباب په خوله مه کړه
چه په سکرو یې قطره ځن بږ نه کا

* * *

ما ډېر لیدلی دی چه نر د شطرنج کا
ځینې شطرنج کا ځینې صدرنج کا
ځینې نتلی ددو ویک دی
ځینې ذوقو نه په شش و پنج کا

ما وي نن شپه به را سره تېره کا
را ته به شمع دمخ بر سپره کا
سنگين مې بخت و چه در سته شپه يې
وعده دو صل له دله هېره کا
* * *

مخ چه په پسرول سره و تا ته زېب کا
گڼه يو ټنگ وى مکر و فرېب کا
مخ هم هغه گڼه چه پسرول يې نه وى
تا خت دې په دين و په دل شکېب کا
* * *

مر دان نن جنګ کا اشتى سباکا
چه سره کښېنى صلح و صفا کا
خو يې ژړا وى هو مره خدا وى
خو يې جفا وى هو مره وفا کا
* * *

مرد به د تېر و چارو ارمان نه کا
رنځور چه و مری شوک يې در مان نه کا
مردان هغه دى چه شرم ننگ لری
لاف دې د شرم دا بې شرمان نه کا
* * *

مغرو ر په چرخ مه شه که دې سلطان کا
زبون د چرخ مه شه که دې چوپان کا
خوا به تر خه يې بقا هېڅ نه لری
نوی نقشو نه په هر زمان کا
* * *

نا مرد هغه دى چه و چاخه ور کا
منت د پاسه و ربا ندې زبر کا
په رنځ کښې و مره هغه دارو مه خوره
چه په منت يې و تا شوک در کا

نورې نوړې سره موا فقت كا
نارې نارې سره موا صلت كا
توتې توتې سره موا نست كا
زاغ د زاغا نو سره الفت كا
* * *

نه سر داري وركانه زر دا ري (۱) وركا
نه لوي ملكو نه او به جاري وركا
چه له از له خدای خو ك نمځلي دي
هغو سپر يو ته خدای هوښياري وركا
* * *

ورځ چه كېزه شي خدای دي امان كا
دا هسې فضل مگر (۲) سبحان كا
چه لكه سمه وه بيا هسې سمه شي
فكر دي هر خو ك سره په خان كا
* * *

وخت د قيا مت دي حذر له هر چا
پر بکړه خو شحال له با ورله هر چا
وروڼه كه زويه د خپل غرض دي
په كار كښې لښې ټټر له هر چا
* * *

وگړي واړه كارو نه خپل كا
مردان هغه دي چه كار د بل كا
خو ك چه آرام گټې دنېكو نام گټې
دخو ټو ټو نو دا رو به تل كا

(۱) د پېښور په دواړو چا پي نسخو كښې (زر كاري) راغلي دي.
(۲) په دوهمه قلمي نسخه كښې (د افضل هسې) ليكل شوي دي.

هغه باز چه په عصفور (۱) غوټی کا
که دی څه باز دی کار دبا ښی کا
دبزر گا نو همت بلند بویه
کار دی په قدر د مرتبی (۲) کا

* * *

هندو دقندو و زن په تلو کا
خو شحال یی گوره تر لب و تلو کا
شکر ی و خوری مزه یی و لاره شی
خو ږی خبر ی لذت تر تلو کا

* * *

هونبیار به هچر ی بی ځایه کار نه کا
هم به بی وخته دخولي گفتار نه کا
په خوله په لاس به هېڅو ک آزار نه کا
چه بد کر دار و ی هغه به یار نه کا

* * *

هونبیار به هېڅکله ویل باطل نه کا
هم هر یو چاته دراز و یل نه کا
دژبی ځای به یی ننه په زړه کښی و ی
دزړه بی حکمه به خبره تلنه کا

* * *

هونبیار به مینه په ور مو نو زیا ته کا
ور مو نه و ایم که څو ک مخ راته کا
محتاج دنوارو نو رو نغر یو شی
سړی چه خپله کتوه ه ما ته کا

(۱) عصفور = چرچنه .

(۲) دپښتو ټولنې په دواړو قلمی نسخو کښی دارباعی نشته .

هوښيار په خپله و رته ځان پر کا
نا دان و رځی په قاضی غر پر کا
که دولتمن وی چه نا انصاف وی
په وړاندې وروسته ځان د کپر (۱) کا
* * *

یو چه رښتیا کا دو یم (۲) دروغ کا
عجب که کار په دروغو روغ کا
رښتیا غوړی دی دروغ متیا زی دی
خراغ په غوړو سره فروغ کا
* * *

یو موټی خا وړې زیبا صورت کا
زړه یې کڅوړه دمعرفت کا
گویا یې ژبه په خپل صفت کا
بیا یې له خاورو سره لت پت کا

(ت)

تیرا مې و غوښت رسم مې و کوت
رنځ مې دواړو ځایو نو ولوت (۳)
یم دی که غم دی په برمول کښې
په گرو ل مې پو ستکی و خوت
* * *

ستا تر چشما نو خمار دمل کښېنا ست
ستا تر خبرو ږغ دبلبل کښېنا ست
چه دې رخساره و رته ښکاره کړه
ځکه په سپینو خولو کښې کل کښېنا ست

(۱) کپر مات خاورین لوبښی .

(۲) په دوهمه قلمی نسخه کښې د (دویم) پر ځای (بل چه) لیکل

شوی دی .

(۳) دکامل په چاپی نسخه کښې د (ولوت) ترجمه (بیاموندنه) لیکل

شوې ده .

دهند له تخته شاه جهان پريووت
غم په هرلوري په درست جهان پريووت
دهند په تخت چه عالمگير کښېناست
په خلکو کاني دشنه اسمان پريووت
* * *

غم دي که غردي را باندي پريووت
که سري لمبي دي زړه مي پري کښېوت
راباندي تل تل دغم تا ختونه دي
زبون يي بيا موند م خورا پسيووت

(۲)

خواړه د مهر وي خواړه د زهر
و رېڅ درحم وي و رېڅ د قهر
ځيني و رېڅې واري او به وي
ځيني زلي تند د دهر
* * *

دمار که نه وي په تن کښي زهر
سر دار که نه لري خنجر د قهر
دا دواړه تو که به زما په پوهه
نه ياد په کلي وي نه ياد په ښهر
* * *

دين دي که دل که عقل ، صبر
له مايي يو وړل واره په جبر
اوس را ته پاتي دا يو نفس دي
دا به هم يوسي بچي د گبر
* * *

که قايم الليل يي که صائم الدهر
غم به لا ډير کړي د خداي د قهر
دمخلصا نو خطر لا ډير دي
سري شکر ي خوري په کښي وي زهر

(۲)

پلار يې په بند ورور يې بند بند کړ
خان يې هم شيخ کړ هم دانشمند کړ
اوس په غزا کښې خپل خان غازی بولی
په خو خو رنگ يې خپل خان خرگند کړ
* * *

ته ولاړې درنگ ته خپل خای دې درنگ کړ
په درنگ دې ولې دا هومره درنگ کړ
ستا په فراق کښې لکه نا رنج شوم
غم دې هم چیرې زما درنگ کړ
* * *

چه کنگه (۱) پېغله شوې کبر دې ډېر کړ
خصلت دې واړه په بل بل پېر کړ
چه سپینه خو له دې ورته نو مړې وه
هغه دې ولې له دله هېر کړ
* * *

خپل خان يې روغ کړ يار يې بیمار کړ
يو څه ښه يار دی خو شحال چه يار کړ
لايو نا ترس دی يا يې يار ی نه زده
يا يې په کار نه دی ترخان يې خار کړ
* * *

خوار زړه مې واخيست په تامې باندې کړ
تر ډېرو ډېرو اندېښنو مې لاندې کړ
سترگې دې باز دی زړه مې تنزاري دی
خلاصی يې نشته اوس يې دوړاندې کړ

(۱) دنگه ، لوړه .

در خو هوښيار ه وهڅان يې نادان کړې
نوم يې بد اصل د آدم خان کړې
تل يې د مور او د پلار پېغور تاړه
په زړه يې مينه کار يې دا شان کړې
* * *

زو يو مې خوي دختکو غور کړې
زما په نقش يې پوړې سورا ور کړې
وخت د گټنې د نام و ننگ و
بدو زامنو را څخه خور کړې
* * *

غا فل خوږ عمر په ځان گنده پر کړې
اميد يې لږ شو حسرت يې ډېر کړې
نه يې څه ور کړل نه يې څه واخيستل
عمر يې هسې ا بته تېر کړې
* * *

ماچه دا هسې دز پسي ځان کړې
ددنيا کورمې د ر پسي وړان کړې
دز په حال مې واړه پو هيرې
ډېره هو ښياره يې ځان دې نادان کړې
* * *

مخ دې له وړايه را تېه عيان کړې
اور دې را پوړې په ځانمان کړې
نظر دې هوړې په بل بل شان کړې
اشنا مې نه گنې ځان دې نادان کړې
* * *

نادان په خپله دځان غم ډېر کړې
نا بودې پو هې سره تېر بېر کړې
هغه چه هېر يو يه هغه يې ياد دې
هغه چه ياد يو يه هغه يې هېر کړې

(ق)

و خدای قه خوار دی بهتر د خلق
له خانه پرې کړه باور د خلق
که خپل خدای یې په حقیقت کښې
مو من د خدای شه کافر د خلق

(ل)

چه د لید لو وو هغه مې و لیدل
چه د خوړلو وو هغه مې و خوړل
اخر که گوري دا واره هېڅ دی
لکه مې و و یل هسی مې و منل
* * *

خانان یې واره تلاوت خوان کړل
دهند هند وان یې دانشمندان کړل
وخت دا و رنګ دی عمل هېڅ نشته
خوکتا بونه یې په عالم گران کړل
* * *

دخان مې ولیدل اخوان مې و لیدل
یاران مې ولیدل دوستان مې ولیدل
چه بڼه مې خیر کړل واره سړی نه دی
سګان مې ولیدل ددان مې و لیدل
* * *

را شه که گوري اهل نا اهل
یو ابو بکر (رض) و بل ابو جهل
په ابو بکر محمد (ص) لمر و
په ابو جهل تر سها (ا) سهل

(۹) یو وېوکی ستوری دی .

که لوی ملا شې په لوستل لو ستل
 آدم که نه شې لوستل دی نو ستل (۱)
 ځینې لوستل کاځینې لوستل کا
 په شان شان کېږي سبق اخیستل
 * * *

یا ران مې و لار ل تر خاورولاندې شول
 مونږ ه یې پرېښوو تر مونږ د وړاندې شول
 په کور یې ورشم سپاندې پرې و وینم
 مگر ز مو نږه د پاره سپاندې شول

(م)

اوس زه په خپلې چارې خور سند یم
 مال ملک مې نشته زا هد خرګندیم
 خو دا عالم مې ورپسې نه پرېږدی
 لا ځنې نه شلېږم په قسمت بندیم
 * * *

اولاد مې ډېر دی منت د خدای لرم
 دواړو مهر په زړه کېږي ځای لرم
 یو څو بد بخت دی زوال یې زړه شه
 ددوی له بده خوږه های های لرم
 * * *

* * *

بل ته شړلی ، لېږلی تا یم
 بیا په کار کېږي کړلی تا یم
 چه ستا په نه دید د ځنګدن شوم
 که مې ته نه و ژني وژلی تا یم

(۲) لوستل = پاشیدن ، مگر په قلمی نسخو کې لوستل دی .

پر پشان په ځان کښې په ډېر حیرت یم
څه و م دا څه شوم په څه حالت یم
چه تل مې ځای شول غرو نه رڼونه
زه دا په چا پسې مجنون صفت یم
* * *

په خوب کښې هر کله بوی د دنیا و ینم
جرگې جنگونه هو سر هوا و ینم
مگر يك لخته د دنیا سړی یم
چه نه یو شیخ وینم نه یو ملا و ینم
* * *

په زړه کښې ستا د کوڅې غبار لرم
په سر کښې ستا د بیا لې خمار لرم
پر پشان د زلفو بېمار د سترگویم
زه دا دوه تو که له تا یاد کار لرم
* * *

په سر داری چه پوهېدلی یم
سر داری غم ده ترې تېرېدلی یم
ورځنې و تنستم په غاړې غرونه
لایې تر او سه په غم نیولی یم
* * *

په غم دې سوی لو غړن زه یم
سبا بېگا په او ښو او به یم
د عشق سپاره دې په ما هېراند کړل
په رنگ ز پلې سوی په زړه یم
* * *

په غم غمجن و م په خوب کړ من و م
خلاص له غمو نو ستا په دین و م
په خوب په هسې رنگه او ده شوم
چه خلك و ینس وی زه په خفتن و م
۶۶

پیری په ما را غله زه پسي تا را ج کړم
 زه پي محتاجو و ته محتاج کړم
 و نسخ د پیری دې بتر بتر شوی
 فا پده پسي گو مه چه پسي علاج کړم
 * * *

پیری په ما را غله زه پسي خراب کړم
 په پیچ و تاب پسي دهر اسباب کړم
 هر هر اسباب پسي له هانه یو وړ
 فا پده گو مه چه پیچ و تاب کړم
 * * *

ترعین (۱) تهر شوم دا هسي زه و ینم
 احوال یو دوه وینی زه یو ووه و ینم
 توفی (۲) که ورشم عقد (۳) سبز کال دی
 او ووه به شل و ینم دا کار زه ښه وینم
 * * *

توبه مې وکړه له میو پیر شوم
 پسر لی چه را غی په زړه دلگیر شوم
 دگل په مخ مې باده را واخیسته
 بیا د خواتی و کار ته خیر شوم
 * * *

چه جدا شوی یا ران تر زړه کړم
 لېسه په ډېر و ژړ لو سره کړم
 کښنم بیا صبر د خدای په کړه کړم
 چه صبر نه کړم وایه نور څه کړم
 * * *

(۱) ع = ۷۰

(۲) عقد = ۸۰

(۳) عقد = ۱۰۸۴

چه خان ته گو ږم خان گنهار لږم
د نفس له لا سه فریاد چنار لږم
حال مې به څه وی که استغفار نه وی
شکر چه ژبه د استغفار لږم

* * *

چه خان ته گو ږم لا هسې ژو ږ نه یم
چه ځینو ځینو چا رو ته جوړ نه یم
چه غا بن مې پرېو تل فساد را وشو
که هرڅو غوښې خو ږم په غوښې موږ نه یم

* * *

چه خپل عمل یاد کړم خا وړې په سر لږم
ډک له گناه تمام د فتنې لږم
وخت د حساب را غی بله تکیه نشته
تکیه د خدای لږم د پیغمبر لږم

* * *

چه سردې خوږ شې از مان ارمان کړم
وايم چه رنځ دي واړه په خان کړم
خو دا جهان دی هو مړه دي ته وي
که نه اور پوړې په درست جهان کړم

* * *

خالق زما يې په دا پو هېږم
حکم دي حق دی منم گورو هېږم
چه دي ظلم او جهول پیدا کړم
په به مې نيسي دا انسو هېږم

* * *

څېر د دهر په مکر د زوړه شوم
دا څه چه بیا د شم يا په اندوه شوم
نه يې بیا دی شته نه يې اندوه شته
دواړه فساد دی چه بڼه پرې پوه شوم

خلک هو بنیاردی زه لېو نی یم
نه او سنی یم لا نر غو نی یم
هغه چله لا پې د هو بنیاردی کا
تشی در می دی پکښې گنی یم

دا از مېښت گوړه په ما چه زو پشوم
له نورو چا رو په زړه کښې سوړ شوم
را پاتې مینه د شو د لېر وده
چه زو پشوم لا یې په عشق جوړ شوم

داته یې یاره که دا زه خواب وینم (۱)
داته یې یاره که په شپه آفتاب وینم
چه ستا د زلفو تگېت مې و لیکه
مه تور عنبر وینم مه مشکناپ وینم

دا ډیر فکرونه چه صبح و شام لرم
چه فکر و کړم واره یې خام لرم
خلک په مخ کښې دا اختیار خبرې کا
فهم مې و کړ دا اختیار نام لرم

دایم که زړه لښه دلیر و ونیسم
پسې پندېزم زړه به په شخه نیشم
خو مې ژوو نندون شته په دا دنیا کښې
زړه به له ټکلیه مخه و نه نیسم

(۱) دغه رباعی په قلمی نسخو کښې نشته .

دچا چه نه وی د ستر گو شرم
در ته به نه وی په پندو نرم (۱)
ځنې اما ن غواړه که دې پسر وی
پلار وایلی پر بکړه له بې آزرم (۲)
* * *

دچرخ له خرڅه و خرڅ ته ساز شوم
نیاز من د هر هر ناکس دنا ز شوم
لکه په لاس د بې شنا ختو کښېو ځی
هسې بې قدره پر ما تی باز شوم
* * *

دښکار په کار کښې زړه د ځوانۍ لرم
غم د پیری او ناتوانۍ لرم
سترګې هغه نه دی قوت هغه نه دی
چه باز په لاس کړم خو حیرانۍ لرم
* * *

دښکار په کار کښې که هر خو ښه یم
چه باز مې ځان دی هغه یو زه یم
په باز که هر خو قا زو کلنګ نیسم
زیره مې سپینه شوه میرښکار لانه یم
* * *

زه تا پیدا کړم په دا قایل یم
که بیا مې و ژنې د لکیر په دل یم
وایې چه بیا به دې بل ژوندونوی
هر چه ته وایې زه په منل یم

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کښې داسی ده (ورته به نوی پندونه نرم)
(۲) ازرم = شرم ، حیا .

زه په خپل ملك كښې خودا دوه (۱) دم لرم
ښايسته پردی ، نصرت قدم (۲) لرم
يوه مې توره دويم مې ډال دی
په دا خو تو که عرب عجم لرم
* * *

زه که می خوړیم یا شاهد با زیم
فسق و فجور کړم گنده بې نمازیم
اندوه مې نشته خبر په رازیم
په ولا تقنطوا کړم ته سازیم
* * *

زور کړم غمونو دا شننا زور کړم
له کل هو سه يې د دنیا سوړ کړم
خو خوتا وونه را باندې تېر شول
کومی مې وچ کړ هجران نچوړ کړم
* * *

زویه که هسې وی لکه چه زه لرم
که هر خو ډېر دی یو زویه نه لرم
یو یحیی خان نه شو یوا کوړی نه شو
چنجو منجو دی پټ به یې څه لرم
* * *

سرخ خو زما دی چه هسې یار لرم
چه یې له لاسه دا زړه خوارو زار لرم
که را ته کښېنې په تا ډېر کار لرم
در به یې پر انیزم دگیلو بار لرم

(۱) دم ، سا ، وخت او حال ته وایی .

(۲) دکامل په دیوان کښی له ښایسته پر څخه باز او نصرت قدم
څخه اس مراد شوی دی .

شهره په واړه عالم مښه يم
پرېزده په خوله کښې د خاص و عام مښه يم
شيخه ته شيخ يې زه رند هېڅمه وايه
ته دې نېکنا م او سې زه خوبدنام مښه يم
* * *

قرآن دوړاندې په لاس کښې جام لرم
په لون لون حلال حرام لرم
عمل مې تريخ دی که خو ږ کلام لرم
نه درست کا فر يم نه درست اسلام لرم
* * *

که ته جفا کړې زه به وفا کړم
که ته ښېرې کړې زه به دعا کړم
خو دا جهان دی هو مړه دې ته وی
که ته مې نه وي نيا ز به په چاکړم
* * *

که دا گناه دی چه په تا چور چور يم
سکه سر تر پايه له گناه پور يم
د تو رو زلفو په مار دې و خوړم
گونه مې ز پر ه په زړه رنځور يم
* * *

که دې له خويه چا ته فریاد کړم
يا هېڅ دم نه و هم صبر بنياد کړم
په دواړه تو که ز ما پر وانه کړې
يو څه نا ترس يې څه به دی یاد کړم
* * *

که نور په نورو چا رو جلی ستا يم
زه به د تورو په کار علی ستا يم
ورور در سول دی ور باندې ښایي
که يې له فرقه بيا تر تلی ستا يم

که وینې ژاړم ګرېوا ن چاک چاک کړم
په غوړلی ګرځم غوغا بلغاک کړم
په دا به تللی یا ران را نه شی
سکه بایده دا دی چه ځان بې باک کړم
* * *

لکه ملنګ وي زه دې ملنګ کړم
لکه بې ننگ وي زه دې بې ننگ کړم
خوک یې! خبر دې د ذا ته نه یم
په خه حیلو (۱) دې دځان د څنګ کړم
* * *

له خپله بخته و چا ته زار کړم
زرمې اغیار شی چه زه یې یار کړم
نور مې تو به ده که اکوړی را شی
نه به یې یار کړم نه به یې پلار کړم
* * *

ماوې چه تا به دځان په رنګ کړم
لکه ملنګ وي زه دې ملنګ کړم
سبز ددو هین (۲) شوم تر بله کاله
د ځان به لویه مصله لنګ کړم
* * *

مرګ دنا اهل سبا بېګا غواړم
د عامې داده الله الله غواړم
زما تو به ده د بهرام له خیره
دده له شره امان پناه غواړم

(۱) په دواړو چا پی نسخو کښی د (حیلو) په ځای (خپلو) راغلی ده
(۲) دو هین ددوهی معنی ورکوی .

مرګ را نژ دې راغی پیر یـ (۱) خبر کړم
غا ښونه لا پر ل غم د بصر کړم
وخت دا رام وژد زړد کام و
قسمت په غا پرو په غرو نو سر کړم
* * *

مرګ را نژ دې راغی زه لا غافل یم
په شور و شر کښې د دنیا تل یم
په تور وېښته مې سل گنا هو نه
په سپینه ز یره لا ډېر خجل یم
* * *

مرګ رانژ دې شو زه لا ارمان لرم
که زور لیده شم اختیار د ځوان لرم
ارمان مې جو نه دی د نام جنگو نه دی
مقصود مې ښکار دی غم دایمان لرم
* * *

مست یم په سر کښې مستی دمې لرم
چه په نشه یې کی کی کی لرم
رقص مې په تار د هغه رباب دی
چه په نغمه یې هی هی هی لرم
* * *

نه زر په کور کښې نه کښت و کار لرم
وابست له ځان سره تر سل بسیار لرم

•
رذاق دخلک یې په دا اقرار لرم
څه غم چه تا غو ندې پر ور دکار لرم

(۱) په چا پي نسخو کښې د (خبر) په ځای (کر) راغلی دی .

نه مرد دكفر نه مرد دين يم
 نه دگمان يم نه ديقين يم
 په دواړه تو كه مذبدين يم
 هم په زړه تو ريم هم په زړه سپين يم
 * * *

وايي جنت لرم حور او قصور لرم
 بل دار تر دا نه په نعمت پور لرم
 چه وايي هسي دي واړه منلي
 ما ته دا پرېز ده چه دا حضور لرم
 * * *

هو مړه خطا لرم خو چه عاقل يم
 هو مړه هوا لرم خو چه فاضل يم
 تسبي په لاس كښي زړه په وسواس كښي
 ولاړ په باطلو كا رونو تل يم
 * * *

يار مې كا فردي زه مسلمان يم
 دده له بده خو په په ځان يم
 زړه يې زما له گوگل و كښي
 ځني په وېره د خپل ايمان يم

(۹)

باد شاه سني دي خلك حيران شو
 درا فضا نو دورا وان شو
 كه څوك په ملك كښي يو شاه زلمي وي
 توره تر ملا كا وخت دافغان شو
 * * *

پند مې په ياد شو د حكيمانو
 ياري به نه مو مې له غليمانو
 بڼه يې په بند كښي د كړيمانو
 نه په بوستان كښي د لثيمانو

پورې په خو نه دايمل خان شو
په سول د خونې خان خا نان شو
دا او ر که و نه مړ دا يم نا رې وهم
په وار ، وار پو رې په درست افغان شو
* * *

په نظام پور کښې په سو سو سو
قمر ئی نارې و هې چه کوکو کو
تل به د خو رې په بڼې کښې نه وو
وايې دا هسې چه خوځوځو
* * *

پير ي پرې يستم له تا لا شو نو
های بنکلیو ستر گو بنکلیو غا بنو نو
هغه خو ږل نشته هغه لېدل نشته
ولا ږم له نو رو بنو معا شو نو
* * *

پیغمبران وو شاهان خانان وو
ډېر خوش الحانه (۱) بڼه بڼه خوانان وو

له دې جها به هسې روان شو و
وايې چه کله په دا جها ن و و
* * *

تر سر تر پا په ککړ په غولو
په لاس نیو لې دسته د گلو

کښېنی مستانوته صفت دمیوکړی
نوم او ږېد لې چېرې دملو

(۱) په دواړو چاپي نسخو کښې (ډېر خوښ له خانه) راغلی دی.

توغی حج و کر په رو م په شام شو
کورتسه چه راغی په احترام شو
شیطان گمراه کر کوخی یی و نیوه
په هو مړه چار ی رسوا بد نام شو
* * *

ته قهقهه خاند ی غم تم په بل شو
غم تم په بل شو مل چه تل تل شو
قاتله خله په کا بو بویه
پر ی باند ی پا خه غر خه غافل شو
* * *

جهان په کام وی د و فاکېشو
قصد یی له چا دی له بد اندېشو
عمل د بنو کانیء بلا تر پنبو کانیء
ای بد عملو په بلا پېشو
* * *

چرګان نار ی و هی سحر سبا شو
یار په از مان کنبی له ما جدا شو
غم یی هېچېر ی په عشق کنبی نشته
د عشق په کار کنبی رقیب بلا شو
* * *

چه په مړو بد یی با هو دخيال و
گوتی د زرو غمی یی لال و
وگور ته و لال هغه لاسونه
چه په حنا به لاله مثال و
* * *

چه چاته پېښ شی غم د خوړ لو
یا غم د خنملو د اغو ستلو
نور نور غمون نه واپه تر شاشی
که دسند رووی که دبده لو

چه خوشې ز په مې له تا اشنا شو
له وا په خلکه او س بې پر وا شو
نه يې څو ک یاد دی نه يې څو ک هېر دی
په بوی دما و په خوی دتا شو
* * *

چه دا دسا څښتن همه يو
که فهم و کړې لکه ر مه يو
مرگ لکه شر مېن را باندې غلې
درب و فضل و ته په تمه يو
* * *

ځوانی يې و لا په ځنې ما يو س شو
باز دی غا لم ته خوشحال تپوس شو
* * *

شاه د شطرنج دی نژدې و مات ته
ور ته او س پا تې يو پيل منحوس شو
* * *

څښتن دمځکې يې داسما نو نو
دعرش و فرش او دجها نو نو
* * *

هاتی که ماشی کړې ماشی هاتی کړې
توا نېزې رب يې دد يو توا نو نو
* * *

خاند م په زهد د فاسقا نو
خاند م په بذل د احمقا نو
چه نه يې دين شو نه يې دنيا شوه
چارې به يې نه وی د لا يقا نو
* * *

دا کار سر یو زده نه زده د دا نو
نظر چه کا ندی په فر قدا نو (۱)
عشا چه و دری په سر د قطب
جو زا نور تهر شی ای بخر دا نو

* * *

دخپلي خو نې نغن دخمچو
نه چه غمینه د بل په کو چو
نه او رد خپل نغری د لمدو پیچو
نه او رد بل نغری ددې و و چو

* * *

دخپلي گپه ی په خدمت خم یو
په نو رو نو رو فکر نو کم یو
سبا شی و خورو بېکا ه شی و خورو
آدم صورت یو د و اب شکم یو

* * *

دېرو لید لی د لیلار خت و
نبو یه پر صوف و نا دید ه وخت و
زه یار مشفق لرم ، ده یار بد خوی درله
زه بختور یم مجنون بد بخت و

* * *

را پا تی یو نه شو دو لس مې ترو نه وو
ولاړ ل فنا شول چه او لسونه و و
خه بادشاهان ولاړل، خه خه خانال ولاړل
چه په در بار یې و لاړ زرگو نه وو

(۱) فر قدا ن یا فر قدین دشما لی قطب په خوا کښې ددو و
ستورو نوم دی چه له ما بنامه ، تر سهاره ښکاری (دکامل دیوان)

ژبه عادت كړه په ښو و یلو
چه دې عادت شی هغه تر تلو

که یې عادت كړې په بد گو یی
مخ به دې تور کا تر پر دو خپلو
* * *

ستا تر لبا نو خوند د شكر ورك شو
ستا تر دندا نو نږخ دگوهر ورك شو

ستا تر چشمانو دملو خمر ورك شو
ستا تر مژگا نو تېره خنجر ورك شو
* * *

سواری د جو نو ده که دا سو نو
لا مې ترې رسی توان د لا سو نو

ښکار د ټو پك نشته که ښکار د باز نشته
دا هم پیر ی كړی په و سوا سو نو
* * *

سوگند مې ستا نه په سترگو تو رو
په زړه د ستا یم په خو له د نورو

پر بز ده له هر چا سره یو مخ و یم
له ما به څه وړی په کیسوسپورو
* * *

شكر په دا چه له نېسته هست شوو
عقل یې را كړ خدا ی پر ست شوو
رتبه به گانده په عمل موند شی
عمل كړی ؤ و لې په همت پست شوو

شکر چه زړو نه په غم کښې ښاد لرو
دغم څه غم دی چه پیرا ستا د لرو

وایی چه ځان سا ته له غمه غم راغی (۱)
مو نږ څو غمو نه دا هسې یاد لرو
* * *

ښکلی د لبره د څوار نس کا لو
خو له یې خو شرنګه حقه د لا لو
را غله زړو لا په زما زړه کی یې
یو وړ په دواړو سترگو ملا لو
* * *

ښه ښه یا را ن وو ښه اشنا یا ن و و
چه په دو لټ کښې راسره ځان و و
دو لټ چه و لا په شو را ته یې شا کړه
جدا له ما نه په یوه نان و و
* * *

ښه و صیت دی د بخر دا نو
یار ددا نو شه نه د بدا نو
بدان دې ځان و پری هم دې ایمان و پری
ایمان خو خلاص کړه خپل له ددانو
* * *

فلک په قصد دی د بې در دا نو
ولی و کاږی د دل سر دا نو

دمور په نس کښې مرد لا علقه وی
تل پرې پرې وی د ښو مر دا نو

(۱) په دو همه قلمی نسخه کښې (راشی) راغلی دی .

کلی مې و لیدل دنا کسا نو
واړه په خوی کښې د ګر کسا نو
ګو تی په هېچا پسې دوړو نه دی
خپل ګڼد را ن بو یه همنفسا نو
* * *

که په دیدن ده دیدن هم ډېرو شو
که په خور دن ده خور دن هم ډېرو شو
خوشحاله بس کړه وخت د عمل دی
لو ستن هم ډېرو شو گفتن هم ډېرو شو
* * *

که چېرې وار راغی ، بیا به خبرې کړو
خلك به ویر کا ، مو نږ به سندرې کړو
دا ډېر زنگونه چه پراته په زړه دی
تمه امید لر و ګوندې یې لېرې کړو
* * *

که شور غوغا کا سپرې تر تلو
پازه (۱) به نه ځی سره د خپلو

بدی د خپلو د بل تر ښو ښه ده
که څوک پوهېږی په دا و یلو
* * *

که مو نږه وایو وایو په هېڅ نه یو
یو مو تی خا وری ، یو چونګ او به یو

که دامجا زوی تحقیق به بل وی
سکه زړه به ښه کړ و هر ګوره ښه یو

(۱) په دواړو قلمی نسخو کښې (پاڼه) راغلی دی .

که یار دې سپین دی و تا ته تور شو
که دصفت دی هم د پېغور شو
نېک بد به واره په دا پوهېږی
که ته هغه یې خو دی دې اوس نور شو
* * *

مونږه به و مرو هسې پوهېږ و
یا را ان مو و لاړ ل لانه کرو هېر و
خا ند و خو ښی کړ و هوا هوس کړ و
نه مو ژړا شته نه اندو هېر و
* * *

مونږه مېږی یو په مخکېه کړ خو
دنس له غمه و بله غور خو
ښه وو په مخکېه بلا را سا زه شی
چه پر پیدا کړ و اسمان ته و رځو
* * *

مین مې را غی ، ملنگ په خبر شو
خبر پرې نه شوم را باندې تېر شو
چه سره نه شو و غاړه غړی
افسو س افسوس دی ار ما ن مې ډېر شو
* * *

نڅښې خو درې دی دعا شقا نو
خوب کا په مثل د غریقا نو
ویل په مثل دو یر ژلیو
خورا ک په مثل در نځو را نو
* * *

نښتر که لوی دی له نور و و نو
چینار که پلن دی په پانو پلنو
لکه کمال لری هسې زوال لری
نظر پرې کانیء د کمال څښنو

نوم مې دېد و په خلك خور شو
كه صاف ، صوفى يم وايي مى خو ر شو
احداد دما شى دهغه نه شى
چه له مستى هر اند په خور شو (۱)

* * *

واو ري چه او ري په سپرو خا و رو
خا و ري سپين زر شى په سپينو واورو
په منځ دد لو په منځ تېرى كښي
سمه غر سپين شو په سپينو واورو

* * *

وخت د بهار را غى خزان او س كم شو
مطرب په زېر مه د زير و بم شو
شراب له خمه را غله ښېښو لره
كوزې كاسې را وړه خوشحال ډك خم شو

* * *

يابد تر پښو كړه د پر دو خپلو
يا غم ته واخله تو ښه تر تلو
ددواړو تو كو سو د و زيان خپل كورم
حاجت هېڅ نشته نور دو يلو

* * *

يارى ښي وى د ښو بخر دو (۲)
چه پكښي نشته و هم دېدو
دنا كسانو يارى د ، دد و دى
سو د مني نه وى يارى د ، ددو

(۱) په دو همه قلمى نسخه كښي (دماشى) په ځاى (زماشى) دى
او هړاند ، اړاند ليكل شوى دى .

(۲) بخرد = هوښيار .

یوڅه فراق دی چه را بر سپړشو
ارمان افسو سردی دا یوڅه پېر شو
بیا به یې دور د ځوانۍ را نه شوی
وار د دلبرې د زلفو تېر شو

(هـ)

احمق په کلی کښې پیدا خدا ی مه کړه
که دې په کور کښې پیدا شی زده کړه
لایې په لېرې ملکونو و شپړه
یا یې له تورو خوا ورو سره کړه
* * *

اخیست چه نه شی په غاړې غرونه
وری د عشق دی مو نږه یې وپړونه
مست مست بارونه به مست مست اوښان وپړی
غرض پرې څه لری غوايه یا خړونه
* * *

ارمان دی د ربڼه د ایوڅو کاره
تل تل به نه وي تازه بهاره
تل تل به وار د ځوانۍ نه وی
تل تل به نه مومي مهر له یاره
* * *

ارمان دی د ربڼه زما گلزاره
غنچه رېږ پزی او س له شاخساره
مخکې! «طا هر» مې در لره در غی
بل رنگ یې مه کړه دخدای د پاره
* * *

اسمان پېرې لری زما پسره
مه ډېر غافل شه مه ډېر بې سره
په غم کښې تمه د ښاد ما نی کړه
په ښاد ما نی کښې له غمه ویره

ا سمان که نه کا خست د پنا سیه
لکونه را شی د خوشحال ترلاسه
چه تار په تار یې په خلک نه کبا
تیه دا خیره له زړه و باسه

* * *

اند پښنې مه کړه ډیرې در وېشه
دنیا په نه مړ مې تن قسمت پېشه

شکر غنی لږه صبر در وېش لره
که کا هم دا دې کا هر چه شی پېشه

* * *

اوس بې و فاشول دا یاران واره
د پلار په رای نه ځی فرزندان واره

که نېک که بد دی په دا دستور دی
سره خپلوی نه کا اقر بان واره

* * *

ای چه دې نول دی ز ما له مخه
در قیامتو په بده رځه

په عشق کښې مرد او بڼه پر وړا یې مه کړه
زه به دې نه کړم د چا په سځه

* * *

ای چه سړی یې په یوه ساه
که دې دا ساه نه وی نا گاه

هسې به پروت وي لکه مر دا ږه
په ځیان خبر شه د ځایرن مگمراه

بارك (۱) مین دی په دا دوه تو که

په سپینه واز ده په سپینه رو که

بو لاق (۲) دو ینځې په خوی خصلتدی

ور لړه بویه لوړه (۳) مترو که

* * *

با غوا نچه کنډېز دی په باغ کنډېونه

تیا ک پرې خو کا تل په سا تنه

که بر یې ښه شی زړه یې پرې ښه شی

که بد شی نه کا با ندې و تنه

* * *

بلبلې څه غواړی له گلستا نه

گل به بیا نه مو مې بې له خزانه

لکه خو ښی د گل دو صلوی

غم به یې هو مړه وی بیاله هجرانه

* * *

بل تر خپل دست لړه دچا تر دست مه شه

شرم پرست او سه شهوت پرست مه شه

چه کار دد ین ددنیا خراب پرېز دې

هسې بېخو ده د میو ست مه شه

* * *

بل دې یو ځان غوندې را ته پیدا کړه

هاله له ما څه و ما ته شا کړه

کنه دا کومه یاری خپلوی ده

ما غم ته پرېز ده ته ځان جدا کړه

(۱) دتری خټکو یوه خانکه ده .

(۲) تری او بو لاق دخټکو دوی لو یې خانګې دی .

(۳) په دو همه قلمه نسخه کنډی (لویه) راغلی دی .

بله لمبه دي د وصل ژ منه ده
بله مي عيني د زړه د تنه ده
که دا دد خو لي دي که نور دا دو نه
چه بنکليو نه زده کو مه نمخنه ده
* * *

بي عيبه يار نشته په ملک هو بنياره
په عيب مه کړه زړه بد له يا ره
که گر خي واړه با غو نه و گوري
گل به پيا نه مو مي خا لي له خاره
* * *

يا ري له بد به بد خو په يا ره
شلو لي بنه ده په خو اعتباره
که بنا يسته وي جوړ و جفا يي وړه
کلو نه کله وي د باغ بي خاره
* * *

پر ده پو نسي کوه لکه پروني شه
اواره کړه و نسي شه د هرچا وروني شه
دحلم خوي واخه له بار دار وي وني
چه خو ک دي وو لي مېوه ورکړوني شه
* * *

پر هار پري باندي که دسوزن نشته
عاشق شهيد دي په داکيني ظن نشته
د شهيدا نو جنازه بويه
د شهيدا نو غسل کفن نشته
* * *

پند دي سود مند دي واوره توورنه
آسانه نه ده د سر بنده نه
مصلحت مه پرېز ده له خپله لاسه
هم به خپل زاز لري د زړه د تنه

پند دی که او ری زما پشوره
پکینې فایده و ینم زه سرا سره
خو دي شراب شته په قرا به (۱) کښې
خښه ینې خښوه یې کار کړه ترسره

پور که دمری دی تښته لکه پوره
اور که لوگی دی تښته لکه او ره
دښمن که سهل زحمت که لږ دی
بې غم ترې مه اوسه ای زما وروره

په باغ په راغ کښې گلونه واړه
یو گل به نه وی بیا تر اهاړه
هستی دا هستی نېستی دا هستی
ژاړه حیرا نې بلبلې ژاړه

په باغ کښې گوره لاله گلونه
یا قنوت پیالې دی غواړی ملو نه
ساقی را پاڅه تر داه پاسه
بې مینو نشته تحملو نه

په تا که راشی حادثه لویله
تښته تسلیم و صبر ته بویه
نه به یې دفع په حد وکړې (۲)
نه پنه لښکرو په زر او زویه

(۱) د شرابو ښښه (کامل)
(۲) د پېښور په چاپي نسخو کښې دا مصرع داسې راغلی ده: ته به یې
دفع په صبر وکړې

په تاکه را شی ډېر محنتو نه
یا را حنتو نه فراغتو نه
ته یې په نور چا حواله مه کړه
چه ازلی دی دا قسمتو نه
* * *

په چا چه و شی د همای سیوره
د دولت و اردو می له هره لوره
مهر د خا صو د همای سیوره ده
په چا به و شی دا سیوره گوره
* * *

په چیرته ولاړې دلو بو و خته
ته چا تا لا کړې د خوانی رخته
پرې خبر نه و م یو او وه غله وو
را ته په خو و و شپه ورځ یک لخته
* * *

په خو غا فل یې غفلت ن்தلیه
له کاره ټوله امل ایستلیه
هېڅ دې له مرگه اند پښه نه شی
که جنا زې و ځی له هره کلیڼه
* * *

په حق و لاړ او سه ای نا صبر وه
صبر کړه صبر ، ده صبر توره
چه څوک په لاس کړ ما امتحان وکړ
فتح دا یم ده ورتنه حضوره
* * *

په خو له خبرې له كړ د كاره
په زړه خبرې له كښت و كاره
فرياد فریاد دی په هسې زیست كښې
تو به توبه ده له هسې كاره
* * *

په درست جها ن كښې مې آشنا بیا نه مونده
خوك به یې څه غواړی چه ما بیا نه مونده
عمر مې تېر شو په آشنا یی كښې
له چا مې بوی دو فا بیا نه مونده
* * *

په در ست وجود كښې ښه دی دو ه خیزه
یو زړه بیا ژبه ز ما عزیزه
زړه ښه همت لره ښه خوی خصلت لره
ژبه فصیحه ر ښتینې نیزه
* * *

په زړه دواړو خلكو نېكخوا اوسه
هدایت كړ و نی د هر گمراه اوسه
تمه له چامه كړه سخا په هر چا كړه
بې تخت و تا جه لكه بادشاه اوسه
* * *

په سفا هت د سفیه آزار مه شه
و مكافات ته دده تیار مه شه
سپې و مزر یو و ته غپیز ی
كم تر مزی ته په خپل وقار مه شه
* * *

په شرم ننگ كښې د دنیا ولاړ اوسه
ددین په كار كښې د دنیا و لاړ اوسه
په خپلو باغ شه رود رود بار شه
و بېگانه و ته لكه كار اوسه

په شينځ رحمكار مې تا زه تو به و كړه
هغې نگا رې را ته ښه و و كړه
زړه مې هر گوړه په اند ښنو شو
تو به مې بده ده كه تو به مې ښه و كړه
* * *

په طور طور پيدا يو موږه
منبك يو عنبر يو ، بصل يو ، هوږه
شهد شكر يو ز هر ز قوم يو
روئين يو ، نيل يو ، نسپا ل يو ، سوږه
* * *

په عدل و داد كښې په هر چا سم او سه
وقار هم دا دی تر نورو كم او سه
كه ته په كبر د ځان لوی غواړې
گيدی (۱) دو ژ لوی یې یو مار لېر م اوسه
* * *

په عطرو ډو به هغه خوش رو يه
را غله نا گاه له يوه سوي يه
تاما مه شپه يې را سره تېره كړه
سپېر مې مې ډكې دی ددې له بو يه
* * *

په غم كښې شو خه ښی آدمه !
در باندي در شمی خو خو ما تمه
شېرین یا ران دي په مرگ جدا شی
سخت یې چه نه چوي له ډېره غمه
* * *

په فتنو پوره توره آسما نه
لا به دي كله شی دا خو نه وړانه
چه بل یو نوی جهان پيدا شی
گوندي خلك بیا مو می خلاصی له تانه

په قد چه نوم لري سر و خو لکته.
 په منځ چه نوم لري تمام اوبښمکه (۱)
 خوله دي حقه ده د سر و يا قو تو
 په سپينو د رو گو هرو ډ که
 * * *

په ما څه کار لري درو مه هو ښياره
 زه لېو نې يم مينه شو د ياره
 نه څو ک اديب لرم نه څو ک طبيب لرم
 درد مې له يا ره دي دا رو له يا ره
 * * *

په نيلى سپور يې قر قره لکته
 دعباو د کبر په زړه کښې کلکه
 که فهم و کړي چينجی د غو لو يې
 هو مره لويى کړي د غو لو ډ که
 * * *

په وا ک چه نه لري په کام کښې ژبه
 که گو نگه شى ښه دي په لويه تيه
 په بده ژبه ځان ځي جهان (۲) ځي
 ايمان لا هم ځي واوره طا لبه
 * * *

پيرى را نيول له ما خو کاره
 و لا ږم د غشى ټو پک له ښکاره
 چه مهر مينه ياري تري غوا ږم
 را پوري ځاندى ځوانه نگاره

(۱) هلال .

(۲) دښتو ټولني په دوهمه قلمي نسخه کښې (پيمان) راغلي دي .

تا ته چه شمار کا د چا عیبو نه
چاته به شمار کا دستا عیبو نه
دسخن چینو مخو نه تو ر شه
په مخ ثنا کا تر شا عیبو نه
* * *

تا چه پیدا کر ل هو مره اقوا مه
حکمت دي شه دي يا ذوا لاکرامه
تا چه پیدا کر ل حکمت يي تا ز ده
مونږ ه هېڅ نه ز ده په دا تما مه
* * *

تا چه پیدا کر ل هو مره ملکونه
ربه په تاشی دا قدر تو نه
که تا پرې نه کړای دا بارانو نه
واړه به هېڅ وو داسمې غرو نه
* * *

تازه خبرې تازه بهار گڼه
چه پرې مین دی هغه هزا رگڼه
رنګ رنګ خبرې دی رنګ رنګ گلونه
گل د کلا بو زما اشعار گڼه
* * *

تخم ضایع کا بدا صله مخکه
ښې پی خوشا کا بده غږ که
هغه چه کر کا یا پی شار بی
هغه دي نه کا دا پوهه ور که
* * *

تر باز که لاندې کړې دکار که هوپه
باز به رانه وړی کار که ترې بویه
که دمزی سره یاری آغازه کا
کوم خوی به واخلي مزی نه سویه

تر سر تر پا یه بنکلی مخو نه
دا یو ، یو سف و د پلا ر په خونه
پر مخ چه وو ینی زړه دې پرې خوښ شې
مخ هم هغه گڼه کړه پرې سخو نه
* * *

تر سر تر پا یه لیلا بنا غلې ده
سینه یې ځکه د مجنون دا غلې ده
مینه څه هسې اسا نه ، نه ده
چه دا بې ځایه په چا راغلي ده
* * *

تر وړې په مکر مزی په زور زده
غازی په توره وښبه (۱) په لور زده
ملا خبرې په سپین په تور زده
د گنگو ژبه د گو نګ دمور زده
* * *

تل دکمز واری وی دا یو څو کاره
مکر د روغ کا په څو انکاره
ښځه کمز وړې ده ځکه انکار کا
په دا سبب ده هو مره مکاره
* * *

تل سی ساله وای د خدای د پاره
گل ولا له وای د خدای د پاره
دښو ښو جو نو جمال تل تل لیدای
په لاس پیا له وای د خدای د پاره
* * *

تل کړه ښېکړه له آدم زاده
نه ښه که وکړې څه کم و زیاده
در ته به خیر شې په سل بدې
هیڅ به دې نه کا ښېکړه یا ده

(۱) وښبه = واښه کوونکی .

تل يې خبرې له ښه خورا که
ذکر مذکور يې له ښه پو شا که
خپل کسب هېڅ نه ، واره له ظلمه
هي تو به ، تو به له هسې ژواکه
* * *

تن دې په مثل د روح قبا ده
لکه اغو ستي چه قبا تا ده
دا دواړه تو که فنا پند يردی
فنا يې نشته د روح بقا ده
* * *

تن يو غلاف دی زړه په کښې توره
د تور د سپين نه ده وينا منظوره
مدار په توره دی ، په غلاف نه دی
چار يې په هر چا ده مشهوره
* * *

ته دا وينا کړه له ما نه يا ده
بهره اخله د بهار له با ده
لکه دا باد يې په واورو نو کا
هسې به ستا کا د رو نه ښاده
* * *

ته معشوقه يې پړوا دې کو مده
زار د عاشق دی چه چار يې شومه ده
بې تا کيا بوی په اور وړ يتېزی
چار دې د هجر دا ور معلو مه ده
* * *

ته يو طلسم يې بې اعتبا ره
له خاکه با ده له آبه ناره
اول هم هېڅ وي بيا به هم هېڅ شي
په خان خبر شه د خداي د پاره

تیرا مې و لیده را غلم ترسواته
پښتون مې و لید دا لوی لوی ذاته
عقل همت مې د چا و نه لیده
په بهرته را غلم ناست یم ملا ما ته
* * *

ثنا صفت کا عالم له میوره (۱)
نقش و نگار لری په خوځو طوره
نظر چه وکا و خپلو پښو ته
زړه یې اخته شی په ډېر ډېر خوره
* * *

جفا د خلکو هر گوره ډېره شو
که څو کښکښله وکا ورته دعاو کړه
که آدم زاد یې خوی د آدم را وړه
غمجن چه و وینې باندې ژړا وکړه
* * *

جفا د خلکو هر گوره ډېر شو
وفا د هر چا له دله هېره شو
وخت د قیامت شو که نور آفتدی
یوه بلاده چه را بر سپره شو
* * *

جن په حجاب کښې د مور له څنگه
مگر ځان ژغوری د مور له چنگه
که په صحرا گرځي که کوڅه گرده شی
شند به وکا په خپله ننگه

(۱) میوره = مور ، تا ووس .

جن هو مړه ښه ده چه مهر داره ده
د پلار په کور کښې نا سته قراوه ده

چه دجن والی د فتر يې تېر شو (۱)
که صا حبی کا بیا خدمت نگاره ده

* * *

چا ته به راز وایم چه مې راز دار نشته
غم به مې خو ک اخلی چه غم گسار نشته

کېمیا به بیا مو مې و فا به نه مو مې
هزار یا را ان لرم یو وفا دار نشته

* * *

چار دخوا نی د فسق فجوره
له لاسه ولاړه لکه ښه توره

اوس مې دا زهد چه د پیری دی
کشکی يې چاروی هو رې منظوره

* * *

چار دمر گوټی معاينه ده
ښه تر ژوندون نه هر آئینه ده

پښ تېر ما ته کا آئینه سازه کا
چه تر تېر نه ښه آئینه ده

* * *

چار يې په هر چا باندې ښکاره ده
دگل یا بوی دی یا ننداره ده

چه نه يې بوی وی نه يې ښه رنگوی
گل به يې نه بولم د چار پای چاره ده

* * *

چر ته غره ولاړ يې په باد مغروه
حباب ته گوره بلا دي دودره

نېستی هستي يې فنا کېدل دی
واړه ستا چار ده در ته حضوره

(۱) په دریځه قلمی نسخه کښې د (تېر) په ځای (خور) راغلی دی .

چو ز با ز چه و وینی د جال کوتره
پروایې نه وی له خپله سره
لگې که هر خو غو ته تېره لری
نه برا بره بیا لره بره
* * *

چه باد شا هان دی خانان دی وروره
نور خه یې مه گڼه بې بله اوره
که سبور مزی یې که تور هاتی یې
خپل خان له بله اوره نه ژ غوره
* * *

چه باز دي ولاړ شی چېری له دسته
په غره په سمه کړې ور پسې مرسته
هنر هم هسې یو یا غی باز دی
طلب یې نه کړې په همت پسته
* * *

چه بخیل کېږي هسې ساتل مه کړه
چه مسر فېږی دا هسې تل مه کړه
خپل خوان په هر چا خوره منت په چامه کړه
دبل وخوان ته خالی کتل مه کړه
* * *

چه بدې چارې ښیې و چاته
هغه سازېږی بدې بلاته
چه کار د کړلو وې پکښې کاهل شی
تر دا بد خوی نشته دویم ماته
* * *

چه بدې ژواک وې بدې رنگونه
نه مصلحت لری نه آ هنگونه
نه ډېر دولت لری نه ډېر عزت لری
له هغو خه غواړې شرم ننگونه
* * *

چه بل خبر کړې د زړه له را يیه
هښیار په څه یې و ما ته وایه
هر چه هو ښیار و ی هنر یې دا دی
خبره نه کا چا ته بې ځایه
* * *

چه پاک زوولی - دی له موره پلاره
نا پاک یې مه کړې پر ور د گازه
دین و دنیا لره پاکۍ په کار ده
نا پاک به خوار وی په دواړه داره
* * *

چه په قرآن کښې دې منلی وایه
مشکوت مصباح ته نیولې غاړه
نفس دې په دا کښې که فضولی کا
شیطان خوار کړی بد بخته ژاړه
* * *

چه پکښې لوی شی بې مصلحته
خو نه خالی شی له برکته
تر بد بخت زوی نه نېکبخته لورښه ده
فرزند دې نه وی بې سعادت
* * *

چه په وار وار یې له ما نه بوتله
زما خو بی یې په چیرته بو(۱) ته
پیری و کړې را باندې چارې
فولادی توره یم خوړلې پروتله
* * *

چه تجلی وو هغه مخو نه
سپېرې ایرې شول د گور په خونه
د صورت و نه نا بوده و نه ده
هم یې ښا خونه ځی هم یې وېځونه

(۱) د پښتو ټولنې په دوو قلمی نسخو کښې (توته) لیکل شوې ده .

چه ته يې ووينې په سترگو واړه
بقا يې نشته باندې مه وياړه
هغه چه تا ويني هغه باقى دى
فانى به خه كړې باقى و غواړه
* * *

چه خبر دار شوم له دې جها نه
خه مسخري كا په هر چا جا نه
هوينيار لا هو مړه په خان خوښ نه وي
لكه ناندان كا خوښى له خا نه
* * *

چه را بنكاره شى په خو خو طوره
خو خو فتنې لرى خو هو مړه زوړه
بل فكر مه كړه بل گومان مه وړه
فر ياد مې واړه دى ديار له جوړه
* * *

چه د شيخيه نمط لرينه
شېخى دې كاندې په زير ه سپينه
خوانى به ولي اېته ځينه
ښه مخ دې گورى شراب دې څښينه
* * *

چه د رسره كڼه مېنى يو خو شيطا نه
ياران به لېرې كړې له خپله خا نه
سود به دې نه وي بيا به ارمان كړې
ارمان به يوسى تر گورستا نه
* * *

چه دې په زړه دى هغه په خو له لره
چه دې په خو له وي هغه په زړه لره
دا دواړه تو كه لكه مړى
په يوه تاري يې پېيلې ته لره

چه ډېر و يـل کا په ډېره ژبه
خو يـي چه ژ به هو مړه يـي تـبه
دبا غ بـلبـلو و تـه نظر کا
په خـپـله ژ به د قفس طا لبـه
* * *

چه زړه ژوندي لري د عشق په مينه
مړه شوې د هغه که و مړي گڼه نه مړينه
فرهاد که مړ دی مجنون که مړدی
نوم به يـي هر کله په جهان او يـنه
* * *

چه زړه فارغ لري له مکړه ريښه
هغه به مو می نصرت له غيـبه
دبل په عيب نظر ها له لره
که خان دي خلاص وي له هره عيبه
* * *

چه زړه مې وينې په طنازي شه
په خو خوړنکه په عشقا زي شه
چه ته مې غوړه کړې په هو مړه ښکليو کښې
رحمت زما په نظر با زي شه
* * *

چه زه يـي ورو ستم نيژدې وگورته
بيا يـي چه را وستم ددنيا کور ته
له سخته رنځه يـي تند رستي را کړه
گواره ساتي مې بيا کوم شر (۱) شورته
* * *

چه ستا په دين نه وي معدوم يـي وگڼه
چه ترې زده کړې مخدوم يـي وگڼه
حرص شو مـی لری خو که حرص کا
حضرت ويلی دی محروم يـي و گڼه

(۱) په دوهمه نسخه کښې (سرتور) راغلی دی .

چه سل په زړه لری یوه په ژبه
هغه دې پر پوځی په لویه تبه
چه زړه او ژبه سره یکر ننگ لری
هغه به خلاص شی له معایبه
* * *

چه ښه زوولی وی له موړه پلاره
ښه تنسته لری سپینه چو تاره
که باندې خیری یا ټکی پر پوځی
پا کېزگی ده ورته تیاره
* * *

چه عاشقی کړې پېغور قبول کړه
دواړو خلکو شر شور قبول کړه
که څو ک دې اچوی و سرو لمبو ته
دیارد پاره سور او ر قبول کړه
* * *

چه عاشقا نو دحق دیدار لیده
موسی په و نه منصور په دار لیده
جلوه یې وکړه په بايزید کښې
د تېرې توري په مخ عطار لیده
* * *

چه عاشقی کا پرېز دی ننگونه
قبول کا توري تو بری جنگونه
خپل زړه خالی کا دیار و مینې ته
له زړه نه و اخلی نور نور رنگونه
* * *

چه علم وکړې عزیزه زویه
فهم په علم په عمل بسویه
کمکيه و نه بار داره ښه ده
نه پلښه و نه بې باره لویه

چه غم يې نه وی له نا حقه خو نه
اور به يې ولگی په درسته خو نه
نېست نا بود به شی په دا دنیا کښې
هوړی به پاخی تور تور مخو نه
* * *

چه کار يې بیا یی فلك په کښته
چارې به کاندې بې مصلحته
کجیر که خیر دی چه بې تد بیردی
په خزه بند شی له دې شامته
* * *

چه گل د باغ کا خندا بنیاده
بېلې ژاړی په ډېر فریاده
خو ک په خندا کړې خو ک په ژړا کړې
دا چارې ستا دی د سبا باده
* * *

چه لال اسا دی په دواړه لب دېوه
چه سمن سا دی په سپین غېږ دېوه
وخت د سبا شو په بور جل زر راڅه
زما په هو مره یا رب یا رب دې وه
* * *

چه لېرې باسی تاله دا داره
نفس دی شیطان دی دنیا ده یا ره
دوستی د خلکو ده خلوړ مه
د ځان بلا دی واړه هو بنیا ره
* * *

چه مستغنی شی له شاه و میره
که درته بد وایي که ښه په خیره
که هېڅ پر وادی و ربا ندې نه وی
مرد يې رحمت دې په وللي ږیره
* * *

چه مستغنی وی له نصیحتیه
هغه به نه وی بی قبا حته
یا به احمق وی یا به بد ذات وی
یا به محروم وی له ښه دو لته
* * *

چه ورته گرخی په ډو ډو ډو
باغکه ورشی اخر تر کو ډه (۱)
لوی په مکان د هو ډی ځان بیا یی
خو شحال له ما و ډه له خپله هو ډه
* * *

چه هر زمان می په ز ډه میشته ده
هغه مهر و یه د ز ډه دمه ده
خدا ی خو دی صبر له دی رانه کا
د صبر بخره که هر خو ښه ده
* * *

چه یی کاسه کره دمجنون ما ته
مینه یی لا شوه په لیلایا ته
جور د ښکلیو په معنی مهر دی
ښکښل یی ښه دی ډیر تر نیا ته (۲)
* * *

چه یی لرزه وه په ملک له جیشه
ز ډه یی شاد کام و له هره حیثه
گوره په گور کښی هغه شا هان دی
چله ز غ یی نه شی دمرگ له طیشه
* * *

(۱) دا رباعی په دواړو قلمي نسخو کښی نشته .
(۲) په دریمه قلمي نسخه کښی (تر ښه نیا ته) راغلی دی .

چه يې مخمورې وي سترگې بې مله
سنبل يې هېڅ وو تر ښه کا کله
وگورته ولاړل هغه مخو ښه
چه بيا پسته وود باغ تر کله
* * *

څار شم بلهار شم د يان تر تامله
ديار تر خط تر ښه پيغامه
باد چه راوا لو ځي د يار له لوريه
ورسره راوړي خو ښي تما مه
* * *

ځنگل ته اور راوړه حکم ته زور راوړه
لښکر خو ډېر لرې لا هومره نور راوړه
دا دود هڅ کړه غريب نواز او شنه
چه مفسدان دي پرې شرو شور راوړه
* * *

خوا نمر د که نه يې له مانه فن زده کړه
بجېل د جرم خورول دغن زده کړه
چه را غله را غله چه ولاړه ولاړه
خو يې د ښانه منو ، نه د غمجن زده کړه
* * *

خوا نې دې را کړه له کا مړانې سره
پيو ي دې را کړه له پرېشاني سره
بيا به مې څه کړي په دا خير نه يم
چه مې ژوندی ساتي له حيراني سره
* * *

خوانی که گوري لکه سره زړ ده
تیر سر تر پنايه ولاړه هڅه ده
که هر خو ښه يې غيږ نه نه لري
(پيتري د ولاړ و غيږولو نور هڅه ده)

خوای نی که هر خویو نو بهار ده
چه درو می تله کا بیا خه په کارده
په اور کښي و سپزه دگلابوگل شه

چه بوی دی پا تې شی دا چار په چار ده
• • •

خوای نی می و لاړه په غفلتو نه
په عشر تونه (۱) په شد تو نه
لولی لجه زا له شی (۲) تسبی په لاس واخلی
هسپی می اوس دی دا طا عتو نه
• • •

خو تخر په نه کړې خیل زو په ورو نه
هو مره ددیو په کار مه مونه (۳)
زو په هغه دی چه خان خر گند کا
گڼه بهتر دی له زو په لو نه
• • •

خو چه تسوا نېزې خو نا مو شی کوه
عیب جو یی مه کړه پر ده پوشی کوه
په زړه زا هد او مه تنها عابد لومه
فتوا می وا خله پا ده نو شی کوه
• • •

خو چه توا نېزې له هېجا بده کړه
خوک چه ښه کېزی باندې حسد مه کړه
که یی او په وړی که یی لمبی سوزی
زړه سوی په مار په لرم په دده کړه

-
- (۱) په دواړو جا یی نسخو کښي (عسرتونه) راغلی دی .
(۲) - په دو هغه قلمی نسخه کښي (زړه شی) راغلی دی .
(۳) موفل = دیارل ، فخر کول (ظفر اللغات)

خو چه تـوا نـېـر ي هو مـر د نا فـح او سـه
تـل تـل د تـېـکو د خـصـلـت و ا ضـع او سـه
سـو د يـسـي تـر جـود تـر کـرم د پـا سـه د ي
د خـدا ي د پـاره مـشـوا ضـع او سـه
• • •

خو خو فـکـرو نـه خو خو ا شـو بـه
زړه مـي پـه غـم کـښـي سـترگـي بـي خـوبـه
دا خـل مـي و شـو د پـه مـخ کـښـي سـو بـه
نـور تـو بـه تـو بـه لـه مـين تـو بـه
• • •

خو د ي پـه مـخ د ي تـسـلـسـلو نـه
سـاز و نـا سـاز د ي و ا پـه گـلو نـه
د عـا شـقا نو تـر مـرگ يـتـر د ي
د مـېـو شـا نـسـو تـفا فـلـسـو نـه
• • •

خو د ي د و لـت شـتـه هـو مـر د عـزـت شـتـه
خو د ي صـحـت شـتـه هـو مـر د ر ا حـتـشـتـه
چـه پـير ي ر ا شـي د و ا پـه پـه مـخ و پـي
کـه د ي د و لـت شـتـه کـه د ي صـحـت شـتـه
• • •

خو ک د ي چـه و ا و پـي لـه بـه کـاره
خو يـسـي و ا نه و و ي پـر و ر د گـاره
تـو بـه هـا لـه نـه د ه لـه تـو بـه کـاره
چـه تـه يـسـي تـيـنـگ کـي پـر و ر د گـاره
• • •

خو ک چـه تـو ا نـگـر شـي پـه قـنـا عـت سـره
ا فـلا سـي يـسـي نـشـتـه پـه ر و ا يـت مـر د
حـر ص د پـر شـو م د ي حـريـص مـحـرو مـد ي
نـظـر کـه و کـي ي پـه حـد يـت آ يـت سـره
• • •

خوځ چه خبر شى د خط له خونده به په دې بند ه
قلم به رته به دى په حرف بې بند ه
شما ره د نورو حرفو خو کړم به په دې بند ه
خوځ چه خبر شى د خط له خونده به په دې بند ه

خوځ چه قا نع دى مخدوم يې وگڼه به په دې بند ه
خوځ چه حريص دى محروم يې وگڼه به په دې بند ه
که و رور که زو يه که خېښ که دويست دى به په دې بند ه
خوځ چه ستا په راي نه وي معدوم يې وگڼه به په دې بند ه

خوځ چه مر دو د شى له پير ه مېر ه به په دې بند ه
خوځ چه خا لى به نه وي له غمه و پير ه به په دې بند ه
ز رو نه چه ز پونه دى لکه ما ران دى به په دې بند ه
خوځ چه زهر مېر ه لري په خا ن خبير ه به په دې بند ه

خو مر ه دې خوا ده وها ته د کي نه به په دې بند ه
خوځ چه تشوي يې په ما فلکه به په دې بند ه
هم دې پير ي کړ ه په ما تعينه به په دې بند ه
خوځ چه هم دې پير خى کړ ه دمغل را لکه به په دې بند ه

خو مي له تانه در نه سيلنه دام به په دې بند ه
خوځ چه مېر ه مې دې سره ډېره کينه ده به په دې بند ه
چه و رته وگوري فتنې په لاس واخلې به په دې بند ه
خوځ چه ته يې مسته کړ ي ستا آينه ده به په دې بند ه

خو نعمتو نه تر سر تر پاي شه به په دې بند ه
خوځ چه قا موندلى دى له يوه خدا يه به په دې بند ه
په هر ه سا ه يې شکر وکړ نه به په دې بند ه
خوځ چه غنا فل نه يې ثنا يې وا يه به په دې بند ه

خه بنه مې بيا مو ند ه معنی له جابه
که جا ه باله شی بد دی تر چا هه
په چا ه به هېڅو ك غلطی نه کا
بې له احمقه بې له گمرا هه
* * *

خه بنه باد شا ه وې شاه جېا نه
هم غور رسه هم قدر دا نه
چه ته یې بند کړې زو یه دې نه دی
یو ه پلا ده پیدا له تا نه
* * *

حق دخپلو ی د خپل په زړه کړه
که هر څو بد کا ور سره بنه کړه
په هر سلو ك چه پر دی خپلېږی
سلو ك هم هسې ور سره وکړه
* * *

حیران یم پا که پر ورد کاره
تا چه پیدا کړل داد واره دا ره
محتاج هېڅ نه یې د خه د پاره
دا هو مره نقش هو مره نگاره
* * *

خبر چه نه وی د عشق له کاره
په هغه کس وی یاری د شواره
بې یاره عمر خه عمر نه دی
زر دې په گور شی سپری بې یاره
* * *

خبر هېڅ نه وم چه دا افعال شته
د پلار له زو یو سره دا حال شته
لکه عا بد وکړه یا بد فرجام وکړه
دا حال په هر چا دی که په خوشحال شته

خبر هېڅ نه وم چه وړخ و ه تر مه
چه ز و وم سعد و ه که نحسه شومه
غمه په چپر ته غلط غلط د رو مې
غر ض په ما لري د لي را د رو مه
* * *

خبر هېڅ نه يم له خپله حاله
حال مې به څه کړي يا ذوا لجاله
تکيه مې ستا ده ستا د کرم ده
دايم در تلو نى شوم د ک له و باله
* * *

خپل خپل فعلاو نه د سپرى ر هېر گڼه
په خپله پوهه کښې قا بل يو هر گڼه
چه خير غواړي خير به بيا مو مې
چه شر طلب وى بخره يې شر گڼه
* * *

خپله خبره ده مر غلره
بې فکره مه وايه خپله خبره
پند مې په ياد لر ه که مې نېکخواه گڼي
څو چه تو ا نېز ي خبره نغره
* * *

خداى په خدا يى بنا يى چه هو مړه مينه
دد و و په منځ کښې هسې کېږ دینه
په هسې شان يې وبله مين کا
چه خپله ځان و جهان بنندينه
* * *

خداي دي اضغات (۱) کاداوران خو بونه
چه او س يې و ينم په آ شو بو نه
دروم لښکري په هند و ستان راغلي
نسکور د شاه دخيمې چو بو نه

(۱) غلط او گډوډ خو بونه .

خدا يه دا کړا مې تر انجام راو له
تللی مین مې تر مقام را و له
نیولی باز مې له دامه (۱) و وت
بیا یې په بېرته تر دام را و له
* * *

خدايه در د من کړې بې در دان واړه
چه واړه ژاړی دما په غاړه
خوشحاله ملک دې دردو ډک شو
در د من په نو رو ملکونو غواړه
* * *

خزان بد باد دې حذر ترې بويه
پانې د هرې ونې کا تويه
بهره اخله د بهار له باده
تابه د ونې په رنگ کا زويه
* * *

خزان و هليه د له نا بسا ده
غا فله مه شه له دې ار شاده
وخت د بهار شو بیا به ار مان کړې
بهره نن و اخله د بهار له باده
* * *

خسيس دې پر پښ دی په دوه پشيزه
هلك دې پر پښ دې په دوه مویزه
که ته دانایې زړه به پرې نه ترې
یار ی ددواړو گڼه نا خیزه

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کښې (له جاله) راغلې ده .

خلک په ما کا کینه هم څخه
که خدای مې نه کا دچا په سخته
بېل شوم له یا ره ژوندی لا پام
خو ډېر شر مېږم د یار له مخه
* * *

خوا ره حیرا نه بنی آدمه
په هېڅ غمجنه په هېڅ بې غمه
خاندې وژاړې وژاړې خاندې
دا چار دې تل ده له عمره سمه
* * *

خوا ره حیرا نه بنی آدمه !
چه دې خمیر دی خاورې له غمه
یو دم که و خاندی په دا دنیا کښې
بیا دې ژړاوی په خو خو دمه
* * *

خوبی د عمر تر چل و پنج ده
که غاښ که عشق وی تر شسته گنج ده
که غاښ دې نه وی سترگې دې تنې شی
نور مره که نه مری پیری دې رنج ده
* * *

خو بی د عمر تر څلو بښت کا له ده
چه په ځوانۍ کښې ما له ما له ده
حواس که درست لری شکرو کا نه
خو دې و دا نه د عمر ځاله ده
* * *

خوراک پوښاک دسړی دا دواړه
خو بنی یې گوښې خپل ځان ته غواړه
ښه ښه څا یو نه ښه ښه باغو نه
په دا چه و شی شریک دی واړه
* * *

خو ږه مړی ده که خو ږه ژبه
چه خو ک پرې خپل کړې زما صاحبه
هنر هم دا دی که دا هنر لري
چار به دې تل وي تر سیال غا لبه
* * *

خوشحال ته مه گوره گوگل یې گوره
ډک دی د بلو لمبو دا وره
که شین مزی یې که مست هاتې یې
خپل خان له بلو لمبو نه ژغوره
* * *

خوشحال چاته ، وایې پندونه ؟
خلک خوشحال دی په خپل سندونه (۱)
که زړه دې وار کا ژبه قراړ کړه
مات دی دپند دې باری (۲) بندونه
* * *

خوشحال له زوړ شوې نوره خوانی مه کړه
بې زر او زوړه حکمرانی مه کړه
چه در سره دی دام او ددان دی
له دام او دده زندگانی مه کړه
* * *

خوشحال له مخ کړه و ښو کسانو ته
شا کړه نا اهلو بو الهو سانو ته
شکرې تو یې کړه و شنو توتیا نو ته
مرداره واچوه وگرگسانو ته

(۱) سند = اتفاق .

(۲) په دریمه قلمی نسخه کښې (باری) دی .

خوشحاله مه کړه ددنيا ځله
څه درته وایم په خوځو ځله
نه به زیاتېږي نه به کمېږي
هر چا موندلی وېش له ازله
* * *

خوشحاله مه کړه ما نه له چا نه
فکر په زړه کېږي و کړه ای جا نه
په تا چه کېږي دا هومره چا رې
بلادې وایو له خپله ځانه
* * *

خوشحاله مه یې په زوی وای ویاړه
هم ځنې مهر و فامه غواړه
هر چه زوی دی دتو تیا (۳) له نسه (۴)
د پدر کشو په بوی دی وایو
* * *

خوی د خوشحال راوړه په زړه خوشحاله اوسه
په زړه حلال اوسه په خوله حلال اوسه
مین په شرم دینمن دمال اوسه
دنور چا مه شه د ذوالجلال اوسه
* * *

خوی یې د بنو شو بی بی زاهده شوه
تل په تسبیح په او دس ساجده شوه
دلاس په وللو من ک د تهلیل شو
دمخ په و للو پیشو عا بده شوه
* * *

-
- (۳) توتیا دخان دمشري بنځی نوم دی .
(۴) په دوو قلمی نسخو کېږي (نفس) راغلی دی .

دا اکړا مو نه دا انعامو نه
دچا په یاد دی هسې کا مو نه

په بوی د میو مست شم صوفی یم
ساقی را سر کړ ل ډک ډک جا مو نه

* * *

دا چار تر نمره لا مشهوره ده
نور څه یې مه ګوره دمرد چه توره ده

دمرد تر توري دا بنځه بڼه ده
که ستر پو بڼه پا که مستوره ده

* * *

دا چار څر ګنده په هر دیار ده
بدي بڼګر ده دیار دیار ده

دزړه دیار مې خالی له غیر دی
پکښې د لبر ده دیار دیار ده

* * *

دا خا وړې نه دی چه مو نږ پرې ځو نه
د خیال زلمی دی گل ګونې جو نه

ګوره له ګو مو خا وړو به ګله شو و
په هر زمان دی دمرګ پېچو نه

* * *

داسحر ګره دنیا مکاره
زو یه وېزار کار له موره پلاره

چه یې له موره پلاره وېزار کا
هسې دا هم شی ځنې وېزاره

* * *

دا سږ ګلو نه ګوره خو شجا له
ګوره چه څه شی تر بله کاله

لکه چه گل دی هسې ستا عمر دی
را شه خبر شه له دې مثاله

دا فاني چاري فاني دي واره
يوه باقي ده باقي و غواړه
مولايه ياد لره زړه په دابنادره
په دابني دي كښي همېشه ژاړه
* * *

دا منصبو نه دانعامونه
واړه زندي دي واره داموننه
پښتون مغل به سره دوستان نه شي
خو شحال يې مه وړينه داکرا مه نه
* * *

دا يم زه تېر شوم تراو يا کاله
ته را خبر يې ياذوالجلاله
دا غم مې نه دي له اعدا (۱) ليدلي
لکه يې و ينم له خپله آله
* * *

دبابا زويه! دبابا پلاره!
په زلفو ليله په مخ نهاړه!
يوسف که هر خوښا يسته روغ و
يويا سمن و ستا له گلزاره
* * *

دبادشاها نو منځلي واره
تر هر چا هسکه کاخپله غاړه
که اصل نه لري اصل پيدا کا
که عقل نه لري عقل ترې غواړه
* * *

دپاسه نه شوه داچه دلاندي ده
بل گل به نه کېده چه داسپاندي ده
مه ترې حيا غواړه مه ترې وفا غواړه
هغه لنډي ده لکه دوړاندي ده

(۱) اعدا = دښمن .

دچا په مرگ شى خو نه ميرا ته
زما بي مرگه شو ۵ لا ته پا ته (۱)

بڼه چه دا هسې شو ۵ زه هم پرې خوښ يم
چه لا را نه شو ۵ دا بلا ز يا ته

* * *

دچا چه ډك وي زړگى له را زه
كه په و يل يې نه كا خوله وا زه
يا يې له خو لې نه خه بوى روان شى
يا به يې رنگ وي دمخ غما زه

* * *

دچا نا حقه له پيرى و پرده ده
پيرى ايمان ده خوا نى كا فره ده
شكر و كا زه خو لا خوا نى لرى
كه در ته نا سته نوې د لبر ده ده

* * *

دچا نا حقه له مرگه و پرده ده
دا چار كه كو رې هرگوره غوره ده
زرگر وښى مات كا او ږى سازه كا
لا تر و ښى نه او ږى بهتره ده ده

* * *

هچا و خوان ته خالى كتل مه كړه
كه تل دې خوان خورى منت په بل مه كړه
چه پرې باور خى هسې و يل مه كړه
چه مال د بل شى هسې ساتل مه كړه

* * *

د خپل بد خوا ۵ سره په تبغ بازى كوه
نه چه ښكښل يا غما زى كو ۵
ژبه خوندى لره د بد گوښى
په حق راضى اوسه سر فرازى كوه

دخپل پدر سر ه د خپل پسر سر ه
دپیر استاد سر ه دیوه هر سر ه
خپلوی که- مینه که محبت کړې
په سو د نظر لرې نه د ضرر سر ه
* * *

دخپل غلیم سر ه په تو ره جنګ کړه
نه چه ښکښلې د ښځو رنگ کړه
پر هار په زړو نو د ژبې مه زده
دنا مردی له کاره ننګ کړه
* * *

دخلکو حکه د پیری و پر ه ده
پیری تر مرګه په ژو ندون تېر ه ده
درد چه په ځان را شی ها له پرې پوه شی
په درد مې خپله سینه خبر ه ده
* * *

ددنیا مینې ، یاری واره
بقا هېڅ نه لری باندې مه و یاره
چه به یې ژاړې په جدا یی
جدا چه نه دی واره و ژاړه
* * *

در پسې و لو ښتم مه کړه پو ښتنه
هسې به نه وی د چا لو ښتنه (۱)
بار خو دې گل دی و ما یې را کړه
مذمو مه نه ده دگل غو ښتنه
* * *

در ته به څه وایم کار د خلیل گوره
په سو ویې و ساته دا ور دلیل گوره
سبطی یې پوړې ویست قبطی یې ډوب کړ
دا عقل پوهه د رو د نیل گوره

(۱) لوښتنه = کوچېدنه او لېږدیدنه .

درته به وايم دا دوه رموزه
که پوه پرې نه شي لېمه دي ووزه
خو چه دي خپل وي خپل به دي تلوي (۱)
تر سيال به نه و پرې خبره کوزه

* * *

درته به وايم خپل حال په خيره
دا زاده و په حال خبره
په توره زيره مي که خه په کار و
په تېر مي او نيوه په سپينه زيره

* * *

درته وايم د بنکار را زونه
چه سره ونښلي د بنکار بازونه
تر منځ به خلاصه شي د بنکار هيليه
آسمان ته د رو مي په پرواز و نه

* * *

درته پښتو وايم صافه سليسه
بهره که واخلي له دي حد یشه
ذات يې خبيث دی هندکي هرگز مه کړه (۲)
چه ترې پيدا نه شي يو خو خبيثه

* * *

در پېښه مه شه د بخت کړوه
خوني مزي کا په تا بزوه (۳)
دباز شر لي زر که مي وليده
دباد خور کو با ندي زونه

-
- (۱) په چاپي نسخو کښي (خپل به دي بل وي) راغلي دي .
(۲) دپښتو ټولني په اوله قلمي نسخه کښي دغه مسره داسي ده :
وخت د فساد دي بنځه هرگز مه کړه .
(۳) هغه گيدړه چه دشپي ناري وهی .

در قیبا نو په ډېره رځه
دا یم جدا شوم دیار له مخه
شو خ یم چه پام په دا ډېر غم کښي
یو جدا یی شو ه دو یمه سځه
* * *

دروډ په غاړه کښېنه نظر کړه
غاښل که نه یی په دا باور کړه
لکه اروا نی او به چه درو می
رخصت خپل عمر ته هم هسې ورکړه
* * *

دروغ په ځان باندې خون خنزیر کړه
که ډار دې کېږی روایت څیر کړه
طیب چه وایی هسې تد بیر کړه
دا روډو ینو سره خمیر کړه
* * *

دروغ که اړوی بلاله تانه
دروغ خوی مه کړه اې زما ځانه
راستی پرې مه ږده له خپله لاسه
خدای به په تا کاکرا نه آسانه
* * *

درېغه خو شحال خټکه درېغه
چه پر هاړونه شی پله تا بی تېغه
په ځان دې واړه په خپله وکړي
نېزه د تاده و تاته نېغه
* * *

درېغه ښه زویه درېغه ښه وروڼه
چار یی تر لعلو تر درو چوڼه
چه دواړه تو که لایق قابل لری
هغه ته وایله که مو ښی مو ښه

دښمن چه وایی در ته دا مه کړه
که ته هو بنیای یې واړه هغه کړه
شیطان دې نه پرېن دی د خدای طاعت ته
خو د پر بهبود دی پکښې دازده کړه
* * *

دښو خبره ده په هره چا فرضه
در ته به و کړم پوره دوه عرضه
دبد خواه و منه د ښځو مه منه
له مرگه مه تښته تښته له قرضه
* * *

دصاحبانو حکم په ځای لره
نظر د دو یو په حکم رای لره
که یې له حکمه خلاف عدول کړې
زېرمه د گور کړه یا ځان گدای لره
* * *

دعارفانو له زړه مردوده
و لارې د دین و دنیا له شوده
که هر څو گرځي تر شرقه غربه
سعی دې واړه وینم نابوده
* * *

دعقل بخره عنايتی ده
لا له میثاقه هدايتی ده
قاب به هېچرې کم عقله نه وی
زما خبره دا ایتي ده
* * *

دغره (۱) په کانپو کښې که چاکمیا موند
در ته به وایم باور کړه ما موند
په نونس توکه بنا یسته رو غه
لکه مې غوښته هغه مې بیا موند

(۱) په دوهمه قلمي نسخه کښې (زنده) راغلی دی .

دکړېرې ونه ترخه ز یږه ده
مېوه یې و لې پسته خو ږه ده
اثر دا صل هر خپ ز پیدا کا
په خوله خو ږه ده په زړه کږه ده
* * *

دکوب و چوب دی دا خو اقوامه
اول غور تله واوړه ای خامه
آسو نه خرونه مریونه ووړکی
بل رعیت دی په دا تما مه
* * *

دلبرې سازې دی سحر سازی ته
له خود را یې و بې نیا زی ته
که زور که زر لري توان دشور شرلري
هاله هوس کړه شاهه با زی ته
* * *

دلور غفت غواړه دزو په توره
هغه چه دالری بلا یې دوره
چه دا یې نه وی مرگ یې مېلمه شه
مور دې دوخته شی په دواړو بوره
* * *

دلیلا سترگه یوه گل دا ره واه
مجنون ته پا که له عیب وعاره واه
چه پرې مین وی عیب یې نه وینی
مینه له خایه مگر مکاره واه
* * *

دمرد پېغور ده جا مه و رېښمینه
نه دې مهینه وی نه لار نګینه
دا کسو تو نه د ښځو بویه
ښه ده دمرد ده په جا مه سپینه

دمرد چه نه وی لمن خیر نه
پاک وی په ژ به پاک وی په (۱) ژمنه
که زر بلا وی اندوه دی نه کا
فر بنښتي به وای وی بلاله ده نه
* * *

دمرد چه نه وی وینا محکمه
په ده به نه شی در غله سمه
چه یو یی زړه وی یوا خبره
خلاص وی له همه خلاص وی له غمه
* * *

دمرد د علم د هنر له حاله
زر خبر دار شی له قیل و قاله
د نفس له حاله یی ها له خبر شی
چله ور سره اوې په یو خو کاله
* * *

دمرد د عمر خو بی تر چل ده
تر شپېته پورې لا د و ز بل ده
تر دا د پاسه وخت د پیری شی
که یی د عمر بقا تر سل ده
* * *

دمردو قار گوره دمر د تمکین گوره
مهر له دو سته له اعدا کین گوزه
بیا یی له پسه دین و آئین گوره
هغه چه دا لری بخت یی قرین گوره
* * *

دملو کانونو په راز خبر مه شه
که پرې خبر شی د ځان خطر مه شه
راز یی د زړه په صندوق کښې وساته
په ښکارو ل یی چاته لرېر مه شه

(۱) ژمنه = وعده- قول. په دریمه قلمی نسخه کښې (ژمنه) دی .

دملو کا نو د قرب با مو نه
لوړ دی پرې مېله خېژه په ډېرگا مونه
که ناگها نه و رځنې و ږغېرې
روغ به بیا نه مو مې خپل اندا مونه
* * *

ډمور په نس کښې فرښتې، یاره
دسړی و کښې دا یو خو کاره
رزق، فعلونه عمر، ښه بد بخت
دا و سو سې دی د خه د پاره
* * *

ډمهور شا نو مینه مشکله ده
غم یې د یار و ی ښا دی یې خپله ده
خو ورتنه نیا زکړې در باندې ناز کا
د جدا یې بلا یې بله ده
* * *

ډمیو مسته هغه محبو به
در ستنه په مشکو په کلا بو ډوبه
سر توره را غله خورې یې زلفې
بوسه یې را کړه تر قندو خوبه
* * *

دنو دولتو دنیا که ډېره ده
د جود و ینا یې له دله هېره ده
خوک دې یې گرم او ملامت نه کا
یوه بلا یې تر تندۍ تیره ده
* * *

دنیا بوډۍ ده د کا لو ډېره
تر سلو زرو مې و نو تېره
د ډېرو مې و نو ما غزه یې و خورل
لایله یې خورینه پرې نه دمسېره

دنياكه دا ده چه را بنکا ره شوه
بنه چه دو خته لا ا وا ره شو ه
خوازه خپل زوی وو خوازه خپل وروڼه
زما له دو یو نه سینه پار ه شوه
* * *

دنيا مر دا ره ده - گنده بد بویه
چه پر ی. ټو لېزی له هره سویه
واړه سگان دی گر گان ددان دی
با ندي غوغا کا دنفس له خویه
* * *

دنيا مې و لید ه ددنيا کا رو نه
بنا دی یې غم دی گل یې خا رو نه
خو درته پر بو ځی په انبا رو نه
په زړه دې پر یو ځی هو مره با رونه
* * *

دنيا نا خیز ده بی دنیا ژ و ه
دنيا که خیز وای دنا دان به نه وه
اهل به نه مومې نا اهل ډېر دی
له خټکو گر څه جدا په یو ه
* * *

دنيا یا پاله ده یا سپینه تور ده
نېکی بدی یې ورته حضو ره ده
چه دې رضا ده هغه په لاس وا خله
په هره چار کښې راستی منظوره ده
* * *

دنېک خوا ها نو تر بیتو نه
دبد خوا ها نو سیا ستو نه
چه دا یې نه وی ملو ک یې مه بوله
که هر څو بنه وی په خصلتو نه

دوستان دي ژو ه بد خوا ه دي و مړه
زه بر له تا و خورم ته بر له عمر د
چه هو مړه مهر ته په اغيار و کړي
يار بله دي پا يي له هسي عمر د
* * *

دولت چه ستا وي مود يي و گڼه
چه دنور چا وي نا بود يي و گڼه
حسد په مال مه کړه حرص دمال مه کړه
هغه چه دا کامر دود يي و گڼه
* * *

دولت چه مومي د چاله لاسه
نکبت هم مومي له هغه ناسه
دي دي په مثل پروردگار شو
بد کړي که نه يي ترې بي هراسه
* * *

دولت خيمه ده زو يه مېخونه
ښه زو يه زېږي د پلار په خونه
غم دمور پلار ددولت ناتار وي
تور شه دبد و زو يو مخونه
* * *

ديار وفا گوره راستي دا دواړه
هغه چه دالري ور با ندي وياړه
که ښا يسته وي ادب هنر لري
يار دي هم دا دي بل يار مه غواړه
* * *

دين چه خالي شي له ښه يقينه
کفر بهتر دي تر هغه دينه
چا دا خبره څه ښه ويلې ده
ماته لينده ده ناقصه مينه

دو دی غمینه وی که او ر بشینه
په وخت د لوړی خو ږه لکینه
مو ږ دنیا تو حلوا ته نه گوری
هو بنیار به پوه شی په دا را زو نه
* * *

را ته بنکا ره شو وگړی وا ږه
دوه به نه وینی په یوه غا ږه
وفا به نه مومې له آدم زا ده
له تا چه وز پږی باندې مه ویا ږه
* * *

را شه بنېکڼه دو نی گوره
خپل خان په نمر کا بل کا ترسیوره
په سنگ یې وو له میوه دروا چوی
خصلت له و نی واخله ای و اړو ره
* * *

رېبه چه مات کړې دا صور تو نه
بیا به یې ساز کړې په حکمتو نه
دنور چا نه دی دا صنعتو نه
رېبه تا بنا یی دا قدر تو نه
* * *

رېبه درد مند کړه بی در دان وا ږه
چه وا ږه ژاړی زما په غا ږه
خوشحاله ملک له بی در دو ډکشو
درد مند په نو رو ملکونو غواړه
* * *

رنځ یې په غاړې په غرو نو کښېږده
گوهر گوهر دی خدای یې را پرېږده
سما تمند شه د پلار په خو نه
مینه یې دا هسې زو یه تل بلېږده

ژا غ او ز غنو خا لی غلغل زده
دگلو قدر شیدا بلبل زده

هغه چه نه لری مستی دمیو
هغه مې کله په گل ومل زده
* * *

زر دې ورنه شی دنا دان تر گوره
په زر دولت دې عزت دی گوره

چه بد یې خرڅ کا قدر یې نه لری
کاسه یې زر شی په ډاگ نسکوره
* * *

زر غور زوو نی شه خوانان ساتو نی شه
خوانان سنا تو نی شه زر غور زوونی شه

د هر چا وړو نی شه سر داری کړونی شه
سر داری کړ و نی شه دهرچا وړونی شه
* * *

زړه مې دې روغ کړ دلبرې واه واه
که زر یې را کړې په غېږ کښې آه آه

وخت دگلونو شو تا زه بهار دی
ښه مخ تل تل گوره با ده هم گاه گاه
* * *

زما توبه ده له نادان یاره
چه یې یاری ده مېرخی تیاره

دی به دې ښه غواړی تا ته به بد شی
غم به پیدا شی دده له پیا (۱) ره

(۱) پیار هندی لفظ دی یعنی مینه او محبت .

زما دا يمه خدا يمه موجوده !
وجود دهر چادي دتاله جوده
معبود بل نه لرم معبود مې ته يې
معبود مې بل مه کړه زما معبوده
* * *

زما دا يمه قا يمه خدا يمه
په خپل صنعت کښې قدرت نما يه
تاسلمان کړم تازه کمران کړم
عزیز دي را وستم عزیز مې بيا يه
* * *

زما له دله د بدو خواست بيا يه
و ښو کارو نو ته يې په ژغاست بيا يه
ظلم جهول يم په کړ ولاړو خم
الله ته مې په راه راست بيا يه
* * *

زما نه اوږده اي نا نغتانده
ته وچ لرگی يې نه لښته تانده
دا اور به تاو ته په منډه درشی (۱)
که ژاړې ژاړه که خاندې خا نده
* * *

زما نه اوږده ته لکه سپانده
که نن ونه سوي په اور کښې گانده
هم به لوگی شي هم به ايرې شي
که ژاړې ژاړه که خاندې خا نده

(۱) په دوهمه قلمي نسخه کښې دا مصرع داسې راغلي ده: اخر به
دا اور و تاو ته درشی .

زویه بد بخت شی په دا دوه کا ره
عا صی له خدا یه عا صی له پلاره

بد بخت چه کنبېنی په گلستان کنبې
گل به یې نه شی نصیب بې خار ه
* * *

زویه چه ووت د پلار له رایه
توبه دې و کا کم بخت ته وایه

توبه که نه کا سزا به مومي
په دواړه کو نه له یوه خدا یه
* * *

زویه که ووځي د پلار له رایه
زویه د چا یې کم بخت ته وایه

تر پیل که لاندې شی اندوه یې مه کړه
په پیل که پاس کنبېنی هم یې مه ستایه
* * *

زویه مې د پردی واپره عزیز اوسه
په هره چاره کنبې صا حب تمیز اوسه

خو یو بهرام دی په خوی ناخیز دی
لکه ناخیز دی هسې ناخیز اوسه
* * *

زه تا پیدا کړم له ماؤ طینه (۲)
برخه دې را کړه ددین متینه

دین مې منلی د پاک رسول دی
زما توبه ده له غیره دینه

(۲) اوبه او خاورې .

زه دې کباب کړم خدای دې کباب کړه
غلیم خو نه یم شه خو حساب کړه

نه دې و فاشته نه دې جفاشته
نا کسه درومه خدای دې خراب کړه
* * *

زه چه پیدا یم و هغه کار ته
چار مې بنکا ره ده وکړد گار ته

یا ننک یا توره یا دل آر امې
یا زړه تل تللی و هر هر بنکار ته
* * *

زه ډېر مین یم په بڼه خبره
نه بڼه خبره نه مرغلره

چه بڼه خبره له چانه واورم
وا یم چه خار کړم مهرا نڅو زره
* * *

زه هېڅ خبر نه یم له خپله حاله
هغه جنین (۱) یم بې قیل وقاله

وږی شم و ژاړم موږ شم خندا کړم
هو مره پوهېږم په څو اشکاله
* * *

زه یې خبر یم له زیانه سو ده
حسد مذموم دی غبطه محموده

حسد د چا دی دنا مر دانو
غبطه را پاڅی د مر د له جوده

(۱) جنین = هغه بچی چه دمور په نس کښې وی .

ژاړه غاښه په بار بار ژاړه
د ځان بلا شوې په خپله داړه
که دا جهان دی که بل جهان دی
در څخه ولاړل په غصه دواړه
* * *

ژبه په تن کېږي څه عجايبه ده
صحت هم ژبه ده ژبه هم تبه ده
چه بڼه مې څير کړ بڼه پرې خبر شوم
جنت هم ژبه ده د و زخ هم ژبه ده
* * *

ژبه مې نه دري له نصيحته
وايم د عمر له حلاوته

اول ځوانی ده بيا تند رستی ده
بيا يې خو بی ده له بڼه دو لته
* * *

زيره دې سپينه شوه ځوانی دې ولاړه
و گور ته لاړل ، همزولی واړه

اوس دې د غمه سره ژوندون دی (۱)
ژاړه خو شحاله خټکه ژاړه
* * *

ساقی بیا مهر کړه دميو مهر شه
دمنځ د تلې مقام د مهر شه (۲)

پکښې به ډېرې ډېرې خو ښی وی
بيا را بر سپر ه د فلک مهر شه

(۱) په دوهمه قلمي نسخه کېږي دا مصرع داسې راغلې ده (اوس دې ژوندون دی دگورپه غاړه) .
(۲) تله ، دمیزان میاشت .

ساقی، تحویل دی و کړه و ته (۱)
پاڅه را وا خله هغه تته
چه ما به تا سره په یا دو و څښه
هغه زه زه یم هغه ته ته ؟

* * *

مقای را پاڅه په وږی را شه
د تاد سترگو بلا په ما شه

یو څو لبر پږی پیمای را کړه
دا وړی مړ یم ته مې عیسی شه

* * *

ساقی را پاڅه د یوت (۲) هوا ده
دغه رضا یې لا تر جو زاده

څو لا یو گل شته په باغ و راغ کښې
ایا غ را نو شه زما رضا (۳) ده

* * *

ساقی و ما ته ډکې پیالې را کړه
شراب په خم کښې ددنيا لې را کړه

بل به زما غوندې میخور پیدانه شی
کو زې په سای کښې دسنيها لې را کړه

* * *

سحر مې خوب لیده اندوه مې زیاته شوه
مې مې چه وڅښل پیا له مې ما ته شوه

سمند مې پامه په بام جولان کړ
له بامه پر پو وت شا یې غبراته شوه

(۱) (وته) وتل او باور .

(۲) دخټکو په علاقه کښې د یو ځای نوم دی (کامل) .

(۳) په دریمه قلمی نسخه کښې داسې ده : تلوار په دور کړه زما رضاده .

سڅا په هر چا په خپلو لا ښه ده
په ښو و یلو ژبه گو یا ښه ده
دښود لېرو سره خندا ښه ده
خو شحال خټک ته دنیا په دښه ده
* * *

سر په زانو کښېږ ده دا چار حاشا ښه ده
تر باغه راغه داتما شا ښه ده
خو کام ترې مو مې په غم کښې درومي
دنیا که دا ده دنیا ته شا ښه ده
* * *

سر په زا نو کښېږ ده خوشحاله راشه
قدرت یې گوره په تما شا شه
لعل پیدا کاله سخته کانی
خلیل پیدا کاله بت ترا شه
* * *

سر دار نه بویه دا یو خو خیزه
چه مړنی وی زما عزیزه
دا دو دهش لری دین و دانش لری
نه بې را ستی وی نه بې تمیزه
* * *

سړی خالی شول له سړی توبه
دچاچه گورم فتنې اشوبه
په بل کښې شل دی په خپل کښې سل دی
بل وی که خپل وی ترې توبه توبه
* * *

سړی که تور دی که سپین په دامه شه
دمرد په کار کښې عقل خطا مه شه
تن یو غلاف دی زړه پکښې توره
مدار په توره دی غلاف نما مه شه

شپه د برات وه یو خوب مې و لیده
کال یې غصه (۱) دی هرگز مې ښه لیده

دوه توري ما تې شوي یوه مې روغه شوه
دو همه توره مې په رغېد ه لید ه
* * *

شراب خو ښی لری په خښل بسپا ره
خو ښی یې نه وی بیا بې خماره

هرچه دو است لری نکبت دې یاد لری
غره دې نه شی په خان یکباره
* * *

شرم یو سف دی ار زان یې مه پلو ره
غته په کار ده و ږو ته مه گوره

نری و نه په نری باد ښوری
که لویه و نه یې په لږ باد مه ښوره
* * *

ښځه خوشخو په غوا په خوشرویه
که نه بد رو په ښه ده خوشخو په

مینه یې ډېره تر رنگ په بوی شی
خو که چه خبر دی د گل له بوی په
* * *

ښځه چه پا که وی او پا کدا منه
ددې په نور وی خو نه رو شنه
پل د نا پا کې لکه اور ، بل وی
په خو نه بل شی ددې لکه تنه

(۱) غصه دا بجد په حساب (۱۰۹۵) کېږي او په دوهمه قلمی نسخه
کښې (غفج) راغلی دی چه (۱۰۸۳) کېږي .

بنځه چه خوانه ده هو مړه صحت ده
خو چه زړه ده هو مړه زحمت ده
او لاد چه بد را وړي مېرمنومه وينې
او لاد چه بڼه را وړي وينځه نعمت ده

* * *

بنځه چه خلاصه وي له هره عيبه
زړه يې خالي وي له مکره ريبه
په مصلحت به يې چېرته بيا مو مې
مگر پيدا شي چېرته له غيبه

* * *

بنځه چه ورشي تر چل و پنجه
خو بي بي ولاړه ما رده بي گنجه
که ځان ترې مو مې ترې پستنه او سه
خلاص يې درنځ شه خلاص يې له کنجه

* * *

بنځه که هر خو په مخ ز بڼا ده
په هر هنر کښې پسند لې دا ده
ظا هر يې مه گوره باطن يې گوره
ها له يې ستا يه که دا پار ساده

* * *

بنکار د ټوپک نشته نه بنکار د باز شته
که مې په زړه کښې ددوا پرو راز شته
کتا ب قلم لرم اوس پرې وېرېزم
دا د پيرې ناز او نيا ز شته

* * *

بنکلي خوانان دي که بنکلي جو نه
پرې مې سلام دي مونږه به خو نه
سېخ دهغو دي چه لمن پاک وي
قضا يې نه وي زړې لېمو نځو نه

صبر دز په را و په را ستي دا دوا په
همت په کار کښي له خدا په غواړه
که کام دفتح و ظفر بيا نه مو مې
تا وان دي واره ز ما په غاړه
* * *

صحت چه نه وی له بڼه احباب سره
عمر تیر یی له ډېر عذاب سره
هو ښیار هېچیر یی غلطی نه وی
خطا تر لې ده اهل صواب سره
* * *

صوفي دا هومره له ما نه زده کړه
نور چه پو هېزی واره هغه کړه
مستا نو مستې پیا لې نو شلې دی
هر څه چه وایی غرض پرې مه کړه
* * *

طالع که ډک لرم له هره عیبه
یو کار یی بڼه دی بی شک و ریبه
چه څو ک مې پاڅی په غلیمې
ور با ندې پر یو څی بلا له غیبه
* * *

تیاخ چه ووځی تر یو څو لاسه
ورځنې و خوری د پاسه پاسه
پا تې خوراک یی خوراک دسیو دی
په دا خبر شه سخن شناسه
* * *

عاشق و بزار دی له موره پلاره
پر وایي نه شی له نوره ناره
و دین ته شا کا تر ایمان تېر شی
کفر قبول کا دیا رد پیاره
* * *

عثمان دې وواژه خو نی آسمانه
علی دې هم کړ په تیغ بې ځانه

حسن حسین دې دواړه شهیدان کړل
اوس به ته واپړ وې توره له چانه
• • •

عجب سو دا ده د کا (۱) بین غوټه
چه بڼه وې بڼه شی و بڼه بو (۲) ته

فرزند چه بڼه را وړی سود یې بې شماره
که نه ددرو سو دا شو ه ترو ته (۳)
* * *

عشق د ځوانۍ وښکلي توره
څار یې تر فسقه هم ترفجوره

چه مې نیولی د پیرۍ په دور دی
اوس مې دا زهد دی له ضروره
* * *

عطا دخدای ده دا یو خو خپزه
تر دا به نشته نور څه عزیزه
یو بڼه جمال دی یو بڼه خصال دی
چار د قوت ده ورسره نیزه
* * *

غرق په نعمت کښی یم تر سر تر پامه
زه دا نعمت لرم له خپله خدا په

شکر سپاس به یې په خو په ځای کړم
چه پیدا شوی یم ضعیف له ځایه

(۱) مهر ، دکابین غوټه ، واده .
(۲) ناراضه ، خفه (۳) فضوله ، نقصانی

غریب یم بو لم د غر بت بد له
رنځور شو و دراپه د بابا داله

نا بود بو لاق دی که بر وړی دی
را غلی مه وای تر بر مو له

* * *

غضب ملوک لره دروغ ملا لره
بخل غنی لره فحش نسا لره

دا خلور تو که هر گوره بد دی
فکر چه را غی په زړه کښې مالره

* * *

غلیم مې زړ دی په دا دوه رنگه
لکه چه را شی ځی مې له چنگه

بل په اسانه را لره نه را ځی
بې سپینې تو رې بې ډېره جنگه

* * *

غم و غلیم ته له دوه دوره کړه
خانده هوس کړه بنا دی سرور کړه

که مخ دې زېړ و ی په دلگیرۍ کښې
ته یې په دواړو څپېړ وسوړ کړه

* * *

فرزند چه وو ځی د پلار له رایه
بنا دی یې کومه ده بد بخت ته وایه

دانه که وو ځی دپلار له حکمه
خرواږ به موی بدی له خدا یه

* * *

فر بنسته که کښېنۍ چېرې له دیوه
چه به زده نه کا بې مکرو زېوه

چه سره گډه شي خوند به یې نور نه شی
که مړ غو نی کښېن دی له سپوه (۱)

فولا دی توره وی که لر به تبه
تر دا لا بده ده بد گویه ژ به

دېرې بلا به در خخه واورې
ژبه که بند کړې دپند طا لبه
* * *

قاضی مجنون یم عمر دې دېر شه
و عشق ته گوره تر عقل تېر شه

خوله د لیلا ده د عشق په شرع
په موزی گویو ز هر کنه پر شه
* * *

قدر د گل و د مل مستانوز ده
نه تیره د لو نه تنگد ستانوز ده

هغه چه نه خوری په می خه کار لری
راز می د میو می پر ستانوز ده
* * *

قران چه لو ست شی په هغه خونه
خني به دیو کا خېمه بېرو نه

خو چه بنادی ددواړو کونو دی
پرې به دده شی خونه مشحونه (۱)
* * *

کار چه خیه شی په افکارو نه
واړه انبار شی هغه کارو نه

خیښې کارو نه نن لکه گل دی
گانده (۲) هغه شی لکه خارو نه

(۱) ډکه

(۲) مستقبل

کار د بېچو ن او د بېچگون ګوره
دمخکې مر ګګ ګو ره بيا يې ژړندون ګوره
په سر دپا سه دا شين سيحون ګو ره
پکښې دستو روما هيو يون ګو ره
* * *

کا مل چه و ګو ري و کا ينات ته
نظر يې و شى و هر ذرات ته
په هر ذرات کښې هستى د حق و ينى
دليل يې ور ولى دحق وذات ته
* * *

کله دخا صو نصيحتو نه
کله دعا مو ملا متو نه
لا د اوله په عشق کښې دا دى
بيا پسې نور نور فضيلتو نه
* * *

که باد شاهى ده که او زيرى ده
که خوا جگى ده که اميرى ده
زوال دواړو و تا ته وایم
خرخ د فلک دى مر ګګ دى پيرى ده
* * *

که باورى شى د ښکار با زونه
بيا يې نظر وى په پروا زو نه
ښځې هم هسې د ښکار با زو نه دى
هو ښيار به پوه شى په دارا زونه
* * *

که پند زما منې نمک حرام مه شه
تر ډېر و پا تې جو ټه طعام مه شه
جوته طعام مې خورا ک دسپيو دى
غصه په زړه کښې په دا کلامه شه

که پندمې نغو زې مه کړه دوه تو که
خوا ست د خسرې له خپله روکه (۱)

دروغ خبره په خو له رame وړه
په کارو بار کښې له واپه تو که
* * *

که تا زی ژبه هرگوره بڼه ده
فارسي هم ډېره په خوند خوږ ده

چا یې پلو د جمال وانه خيست
پښتو لاهسي بکړه پرته ده
* * *

که تل به پايې غم دجهان خوره
دجهان غم مه خوره غم د خپل خان خوره

دائقه په لاس کښې ابته مه کړه
دضايع شوی عمر ارمان خوره
* * *

که ته آدم يې کار د آدم کړه
کزې به خو کړې کارونه سم کړه

ددنيا خلک سپی دی ددان دی
صحبت له سپيو ددانو کم کړه
* * *

که ته باد شاه يې دتخت دپاسه
خدای ته گدای شه خبر شناسه

عارف د خان شه دوست دسبحان شه
غير فکرونه له زړه و باسه

(۱) ښايي له روکه څخه مطلب روکی = اړوروی .

که ته خبر شي له دې ر مور زه
سپي چه لنگه شي له گرگه يو زه
نتا يچ يې واړه نا بود پيدا شي
وحشي صفت وي مر تبه کو زه

* * *

که ته رنځور يې طبيب طلب کړه
ورته زاړی ژړا شغب کړه
که روغ يې واه واه خو بني طرب کړه
چه تل تندرست اوسي هسي سبب کړه

* * *

که ته لوي غواړي زما پسره
لوي به نه مومي بې درد سره
صرفه په زړه کړه وېره د سرمه کړه
مگر په دا کړي لوي تر سره

* * *

که ته وفا غواړي له ما نه جانه
وفا به نه مومي له دې جها نه
وفا به بيا مومي په بل جهان کښي
چه غرضونه او وځي له ميا نه

* * *

که جود په ما وکړي بهتر دي تالره
که جود په ما نه کړي بهتر دي مالره
دجود په کړه به منت په ما بار کړي
منت چه نه وي بڼه دي دالره

* * *

که چاته وکړي د زړه خبره
تا کيد پرې وکړي چه ويې نغره

که دې خپل زوی وي گومان پرې مه کړه
چه به يې نه کا چاته ظا هره

که چار د عقل لري بښیاره
چار پای به نه کړې گویا هوښیاره
ته خاموشی زده کړه له چارپایانو
چه خاموشی لري فایده تیاره
* * *

که چیرې وینې عیب لره یاره
ښکاره یې مه کړه دخدای دپاره
عیب پوشی ښه ده که عیب جوړی ښه ده
فکر ددراړو وکړه هوښیاره
* * *

که خبر دار یې بې شکره نان مه خوره
د تېرې چارې په زړه ارمان مه خوره
پیوند د عمر په وینښتو ترلی دی
غم دخپل ځان خو ره غم دجهان مه خوره
* * *

که خپل خدای پېژنې راته ووايه
درته به وایم ای رهنما يـه
خدای مې هغه دی چه نېست وم هست یې کړم
زما توبه به ده له بله خدایه
* * *

که دا خو ، داده ، بېد بېد یا ده
چه دا زما ده کله زما ده
که دافناده بله بقا ده

عجب غوغا ده عجب سو داده
* * *

که دکلا بو دکل خا رو نه شته
بیا یې په گل کښې ډېر ډېر کارونه شته

اول یې روی گوره بیا یې ښه بوی گوره
بیایې په سولو کښې څه کوپا رونه شته

که دې په تن کښې دنس هوا شته
با لڅ لانه یې نه دې صفا شته

که کار په حکم د روح اغاز کړي
فېروز مندی دې په دین دنیا شته

* * *

که دې په غولۍ ولاړه ونه ده
هو مړه پرې و یا ږه خولویه پلنه ده

یا به مېوه لری یا به سایه لری
جوړه په ونه باندې ستا ینه ده

* * *

که دین دنیا غواړي پر ده پوښی کړه
فتنې له خولې پاڅی خو خاموشی کړه

که نه خاموش یې نه پر ده پوښ یې
بېخو ده پر پوځه باده نوشی کړه

* * *

که ډېر اغزی لري په څنگ کښې کله
اغزی دې نه وینی شیدا بلبه

چه پرې مین وی عیب یې نه وینی
هر څه یې اخلی بې تا مله

* * *

که ډېر ښکارو نه وو که ډېر با زونه
واړه مې ولیدل نور نور ارا زونه

چه خبر دار شوم په انجام د چارې
یا ز غ د تورې دی یا نما زونه

* * *

که ډېر ماړه وی د ښکار با زونه
په زړه د زر کو، لری ارا زونه

نازی یې دوړو دی او رباندې ښا یې
که ښا یسته کا هو مړه نا زونه

که ډېر هو بڼيار يې خپسر نا دا ن کړه
له بڼو له بد و سلو ک يکسان کړه
هر خو ک پوره دی دخپلې چا رې

خو شحاله خان، غم دخپل خان کړه
* * *

که ډېرې بڼکلې په صورت بزرگې شته
لکه مهر و ده د کو مې پرکې شته
هرچا چه و لیده زړه يې پرې با یلو
خوشحال وېرېزى دده هم سترگې شته
* * *

که راته غوښتې بڼه د لسو زى ده
که مرگ قبول کړې فتح رو زى ده
مېت کړه زخمو نه خوره ظفر که مومي
که نه ستا تېښته هم فيرو زى ده
* * *

که راست گويي لري پا که عفيفه ده
که زر خريده ده په ذات شريفه ده
که لور د پير ده که دا يې نه وى
بده کثيفه ده گنده خفيفه ده
* * *

که زړه دې خلاص وى د شک له زنگه
اندوه به نه کړې د غليم له جنگه
بې ستن د خوب ده که صف د جنگ دى
دا دواړه تو که نه دى دوه رنگه
* * *

که زوى د پلار يې د پلار هنر واخله
نه چه يې مال و ملک ويا زر واخله

بهرام که زوى د خوشحال خټک و
هنر يې نه و غني خبر واخله

که سبرو نه په قد درازه ده
 نه چه تر تا نه هم سر فرازه ده
 زما حذر شی د تا له سترگو
 که دکو ترې وېره له بازه ده
 * * *

که سبرو ری غواړې اواره کړو نی شه
 پاره دوزی کو ه نه پاره کړو نی شه
 چه بد له تا و کا په خرخ یې وسپاره
 ته یې و کار ته ننداره کړو نی شه
 * * *

که سر داری غواړې بلا دې د وړه
 عقل همت را وړه بیا جود بیا توره
 لکه اسمان و ته ختنه گرانه ده
 سر داری لا ده گرانه منظوره
 * * *

که سر داری غواړې خپل زړه د شېر راوړه
 صرفه په ځان مه کړه حمله په ډېر راوړه
 ضرب المثل دی د هو بنیا را نو
 ملک ته شمشیر راوړه بنمخې ته کېر راوړه
 * * *

که سبرو ری غواړې د هر چا وړو نی شه
 پر ده پو شی کو ه لکه پرونی شه
 که بد گفتار دی که بد کردار دی
 چه عذر خواه شی اواره کړو نی شه
 * * *

که بنا یته یې په مخ تر گله یې نه د لاس لاس
 پوښېد جفا ځی ستا تر کا کله

گل که ز بېا دی چه بیتوفام دی نه د لاس لاس
 مخکنه فریاد کا ځنی بلبله

که بنکلی ټو لي شى سر ه لکو نه
ر ابا ندې پر پو ځی دا فلکو نه
خپل یار به هېچېرې پکښې غلط نه کړم
که دا مې سترگې وی دا کو لکو نه
* * *

که ښې ښې جو نه که لبا سو نه دی
که ښه با زو نه که ښه اسو نه دی
خوشحاله زور شوي اوس دا هوس مه کړه
د ښو ځوانانو دا هو سو نه دی
* * *

که عقل و رک شى له دې جها نه
هېڅ پا تي نه شى ای زما جانا نه
هېڅو ک به نه وا یی چه زه نادان یم
هر یو به ښه گڼی ځان له لقما نه
* * *

که غو ږ که سترگې که خوله که پوزه
هر یو خپل کار لری تربل یې بوزه
کار چه دسمع دی بصر یې کله کا
دخو لي په کار نه ده پوزه فېروزه
* * *

که کار په ږیر ه دی یا په غا ښو نه
له مانه پا تي شوي گلرنگې جو نه
که کار په نور څه دی خوا جه خضریم
لا به د جو نو کو رم مخو نه
* * *

که کانه وی د چا څو ږو نه
هلا لای لست لست هورنزه به ووي د سود پند و نه

که ږندې نه وی د خلکو څو ږه ترگې
هلبېل پښت لای لای هورنزه به وښیل ورته ملکو نه

که مرد یی مه پر بن ده مردی له دسته
مرد دی دیاسه بنه ده ده پسته
مرد چله تر بنه پوری ز بون شی
مردی یی نیست شو ه بنه شو ه هسته
* * *

که مهتری غواړي د هر چا وړو نی شه
اواره کړو نی شه اواره کړو نی شه
دز په کور کنبی خای در حمان وکړه
دز په لاه کور ه شیطان شپړونی شه
* * *

که می په سر شی دمینی تا جه
نوربه می خلاص کړي دغم له با جه
بېدر د ، د تا د قدر خبر نه دی
ما ته را درو مه د عشق تا را جه
* * *

که نور خه نه وی دا هو مره زده کړه
چه زړه دې یو دی یا ری یو ه کړه
خو چه یاری هو مره غمو نه
دېری یاری له هېچا مه کړه
* * *

که وی هو بنیارد ی وی نادان دې یارمه شه
ته به یی کل گنې درباندي خار مه شه
وخت د فساد دی سړی لو نه بنه دی
که بنه وکا د زوی په پلار مه شه
* * *

که هر خو بنه ده چه تېر بدو نی ده
دنیا په پچه نه پېر بدو نی ده
که بنه کړي بنه کړه که بد کړي بد کړه
کړ ده د هېچا، نه هېر بدو نی ده

که هر خو لږ ه ده په ډېر يې ونيسه
دنیا به تېره شی په تېر يې و نيسه
چه نو دې شوم کا کار دې مذموم کا
واوړه په زهر گندېر يې و نيسه
* * *

که هر خو مست يې اې در د اشامه
مستي دې هېڅ ده زما تر جامه
ته لا خبر يې له ننګ و نامه
زما مستي ده علی الدوامه
* * *

که هر خو و کړې د دنیا عیشو نه
کو ټو نه مات کړې په خپل جیشو نه
که عمر دې ډېر شی د جم له عمر ه
په تا به و شی دمرګ طیشو نه
* * *

که هر خو پوه يې خو شجا له راشه
خضر پیدا کړ ه پسې مو سی شه
سرخ دهغه دی چه بنه پېشوا لری
غم به دې نه وی خبر په دا شه
* * *

که يې د خضر پیا له خوړ لې ده
دا ناهستی د ژړ ندون ژړ لې ده
هر چه کمال لری هغه زوال لری
هستي نېستي يې سره تړ لې ده
* * *

که هر خو تېر يې تر صحبتو نه
علم ادب لري فصاحتو نه
لا به په خپله ژ به ډېر فهم کړې
د ژبي ډېر دی قباحتو نه

که هر خو دېره ده دنیا تر قیا سه
خای دې دنیا وکړه (۱) دزېره د پاسه

زه به فتوی در کړم چه باک یې نشته
دنیا سود منه ده و تا ته نا سه
* * *

که یار دې سپین دی و تا ته تورمه شه
که د صفت دی هم د پیغور مه شه

نیک بد به واړه په دا پو هېزی
که ته هغه یې خوی دې اوس نورمه شه
* * *

گل ته گویا شوه د باغ بلبله
چه نا ز دېر مه کړه دچمن گلله

گل وې په بخره د ښکلیو ناز دی
خبرې مه کړه بې تامله
* * *

گمراه مې مه کړه تل مې په لار لره
دعا به دا کړم ما پر هېز کار لره

دنېک مر دا نو سره مې شمار لره
خدایه لایق مې دخپل دیدار لره
* * *

گوره دا فکر عبث ز مو نږه
هسې په باد خې نفس ز مو نږه

عمر په الهو په لعب تېرېزی
مو نږه دهوس یو هو س ز مو نږه

(۱) نیاو ، عدل ، باز خواست .

گومان دنېکو تل په دوستا نو کړه
گومان د بدو په دشمنانو نو کړه

دجا هلا نو سره قرین مه شه
صحبت يك لخته له عا قلا نو کړه
* * *

لارې دشوارې غا بنې غارو نه (۱)
اوبسان پرې بیا یی په قطا رو نه

که خړه رویی د غره په سر بهځی
دغره په سر نه ځی لښلی (۲) بارونه
* * *

لاپې د عقل و علم هو ش هو مره
دکام د پاره جو ش خرو ش هو مره

دسود په لوری هر چا ته گوش هو مره
دزیان دپاره دځا طر جو ش هو مره
* * *

لقمه طيبه صلوة دادواړه
که ستا په ځای وی بنادی کړه ویاړه

که دې په دا کښې خلل پیدا شی
غم دې په کور دی کم بخته ژاړه
* * *

لکه چه شوی دی زما له دسته
شوی به نه وی له می پر سته

شهوت بلا دی سپړی گمراه کا
دده مستی ده تر هر څه مسته

(۱) په دریمه قلمی نسخه کښې (عاشقی غرونه) راغلی دی .

(۲) لښلی = کوچېدلی ، لېږ دېدلی .

لکه مې غو بنېته هغه نگاره
غاړه غړۍ ده را سره یاره
په سڅ مې مه کړه د رقیبا نو
دعا مې داده پر ورد گاره
* * *

لنډۍ به وانه وړۍ له لنډیتو به
لو لۍ به وانه وړۍ له لو لیتو به
که همه عمر سپی حلوا خوروی
منع به نه شی سپی له سپیتو به
* * *

له بدې او سپنې کړه توره سا زه
په غو څول شی بیا بد اواز ه
که یې په منښکو په عنبر کښې ځای کړې
بد بوی به بیا ځی له بد ه پیا زه
* * *

له تا چه بیم کا ور ځنې بیم کړه
مه یې محروم کړه مه یې ند بیم کړه
په زور که هر څو دده دپا سه یې
حذر ترې بو یه کار د حکیم کړه
* * *

له خپله یاره غواړه څو څېزه
تش دې یې نه وی زړه له تمیزه
ټینگ دې په شرع ټینگ دې په دین وی
د نیادې نه وی ورته عزیزه
* * *

له زاغه زده کړه دا دوه درې تو که
یوچه رزق نه بډی گانده ته رو که
بل چه د خول کا مخفی له خلکو
بل چه په تراه وی له واره لو که (۱)

(۱) لوك = هندكو لغت دی ، خلکو ته وایی .

له بنو سړ يو ايگا نكي بڼه ده
له بده خلكه بېگا نكي بڼه ده
په هوښيارۍ كښې چه خلاصۍ نه مومي
ځان دېوانه كړه دېو انگي بڼه ده
* * *

له قامه و لار شوم لېرې په كروهه
خالي ارمان دي ور وستنۍ پوهه
په تېر و چارو پسې ارمان كړم
اوس مې څه سو د دي له دې اندوهه
* * *

لينده چه نه وي په غوږ يو سمه
غشي چه كوږ وي پر خا نه كمه
نه به دنځښې گذار پرې و كړې
نه به په غشي كړې غر څه بې دمه
* * *

ماچه ميدان ددرو غوړ ليد ه
بل يو ميدان مې تر دا لوی نه ليد ه
خو ملك يې واړه كندې كو دري دي
مارو لېر مې پكښې پراته ليد ه
* * *

ما ددا نا كړه دا وينا خو بڼه
پانده دي نه ځي بې عصا كشه
تمه مرغو نه په دام بندي كا
سړي خوا رېږي له خپله اشه (۱)
* * *

ما ډېر تېز لي دي بد خوي اسو نه
چه غلاد زړه لري بد وسوا سونه
ټكني هېچېرې په مترو كه نه ځي
كه په و هلو سره كا لا سونه

(۱) اش = تمه ، اميد ، آرزو (ظفر اللغات) .

ما وي زما غوندي ميخور بل نشته
 چه مي بي ميو شر شور بل نشته
 هسي مستان مي په نظر كنېو تل
 چه يي بي ميو بيوور (۱) نشته
 * * *

مخ دسا قي گوره خو لا بهار شته
 غوږ په ربا ب لره خو يي لاتار شته
 شېخان دي ژاړي ته خنده، رنداوسه
 غم د گناه مه كړه چه استغفار شته
 * * *

مرد، دميدان دي بنځه د كټ ده
 نه دا خبره دغش دو ټ ده
 داو بن با رو نه په تا خو كنه لېږدي
 مردی كه گوري په خه خومت (۲) ده
 * * *

مردی دامه وايه چه په ذكر ده
 يا په دنيا ده په مال په زر ده
 كه شرم ننگ لري د سر پروا نه كړي
 مردی هم دا ده كه دي په چرده (۳)
 * * *

مرگ دميدان را په بستر مي مه وژنه
 مؤمن مي وژنه كا فر مي مه وژنه
 چه په ميراث مي حساب كتا بشي
 هسي غو ولي تو انگر مي مه وژنه

(۱) بيوور = ذكر، مجلس، مشغولا (ظفر اللغات).

(۲) په دواړو قلمي نسخو كښي په (خومت) راغلي دي. بنيابي چه
 اصل يي (خه خو په مټ) وي.

(۳) كه دي په كار ده.

مر هم په زړه کښېږ ده ، په پر هارونه
دا نا به گل کړی نا دان خاړونه
په هره هره سوړه لا س مه منډه
پکښې به خوب کا خو نی ما رو نه
* * *

مستی دمیو مکیا ل مکیا ل (۱) ده
بیاد خوا نی جوال جوال ده
که دامستی دو اړه سره کړې
ور ځنې ډ پر ه دمال دمال ده
* * *

مغل بې قدره پښتون بې ننگه
تو به له تو اړې تو به له جنګه
تسبیح په لا س کښې په نظام پور کښې
ناست په مسجد کښې جمدار تر څنګه
* * *

منصور چه مست ؤ له هغه جامه
جرعه مې را غله ز ما تر کا مه
منصور په دار شو زه به لانور څه شم
که راز مې ورشی تر خاص و عامه
* * *

مهر په زړه کښې زما دیار نشته
زما په زړه کښې صبر و قرار نشته
نه څو ک غمخور لرم نه زر نه زور لرم
اچا ته دم و هم ځای دگفتار نشته
* * *

مهر نیکا نو سره جا ویدلره
تل زړه له دویو سره سفیدلره
بدان که هر څو لایق دبد و دی
نه چه یکلخت یې محروم نومیدلره

(۱) پیمانه .

مه سلطنت غواړه مه ډېر دو لټ غواړه
بښځې ته وا يه عصمت عفت غواړه
تو فيق له خدا يه دعبادت غواړه
خدمت د ښو كړه د ځان صحت غواړه

* * *

نا دان په خپله پرېوځي وا ورته
بلا په خپله را وړي خپل كورته
مه نصيحت وا يه و نا پوهاو ته
مه آينه نيسه چېرې و كور ته

* * *

نا دان په سر لري څېره زرينه
هو ښيار دوه گزه پټكي لرينه
تر هر څه كوره دا بد ترينه
نا دان چه پاي يې هوښيار چه مړينه

* * *

نا مرادي ښه ده د چا تر پوره
خاني ميري كړه نه چه تر كوره
څه ښه متل دي پښتنو كړي
چه غل شاړه شي نه چه تر كوره

* * *

نظر مې و كړ په كتا بونه
ډېر يې ښيل دي ډېر يې با بونه
نورې به نه شي از لي چا زې
كه ثوا بو نه دي كه عذا بونه

* * *

نفس په آرام دي زړه په خوندونه
دا د واړه زده كړه واوړه پندونه

نفس په لمد و چه آرام و كا
زړه په خوندو نو مات كا بندونه

نن په نظر را غله يوه و زيره
بڼه تر تبت وه هم تر کشمير ه
زلفې يې بڼې وې دتبت ترمينکو
په تورو سترگو وه دکشمير مير ه
* * *

نه او س خپلو ى شته نه پيو ندو نه
گله سره نه دى دچا سند ونه
خوشحاله بس كړه خا مو شى بڼه ده
و چاته وايي دسود پندو نه
* * *

نه به دا مخكې وى نه اسما نو نه
واړه به واوړى دا دپوا لو نه
باقې به بل يو جهان پيدا شى
مو لا لېز نه لرى خپل جها نو نه
* * *

نه په خپل راى را غلم او دې عالم ته
نه په رضا در و مم بيا و عدم ته
په څه شان راغلم په څه شان در ومم
قطره چه بېله شى درومى بيايم (۱) ته
* * *

نه دې څه مهر د زړه په ما شته
نه دې د ژبې د روغ رښتيا شته
هېښ يم كه مست يم كه لېونى يم
چه لا مې تمه د يارى په تا شته
* * *

نه سره سم دى واړه مې و نه
نه سره سم دى د هر چا زړو نه
زړه هم هغه گڼه چه لكه غر شى
كه باندي را شى هزار غمو نه

نه ننگ نه شرم نه حيمت شته
نه مهر مينه نه محبت شته
زوی يې چه لوی شی زوال دپلا رغواړی
نن په دا دور داقبا حشته
* * *

نېکان عزیز دی له خپله رویه
بدان خوار زار دی لدېده خویه
که نېک يې مه پرېز ده بدی له لاسه
تېسته د بدو له بده بویه
* * *

نېکان عزیز دی له خپله رویه
بښه کړه له بدو سره خوش خویه
په باغ کېنې هر ه ونه او به مومی
تراوه ترخه وی خوږه خوشبو یه
* * *

نېکان له خپله خوږه خصلته
خلاص وی له هره عیبه علتته
عفو بدا نولر ه پیدا ده
نومیدی مه کړه ته له رحمتته
* * *

واور ده وه پنده زما فر زنده
تمه حرص لری خواړی څرگنده
دولت د صبر د قناعت دی
همای چه خلاص دی له هره بنده
* * *

وچاته مه کړه دراز خبره
خو چه توانېږي رازو نه نغره

دراز خبره ده یا تېره توره
یا درگوهر دم یا مرغله

وچاته وا یم دا بڼه پندو نه
چه دمنلو مات شو ل بندو نه
پلار دخپل رای شو، زوی د خپل رای شو
جدا جدا دی سره سندو نه
* * *

وخت د پیری را غی خوانی می ولاړه
په کام نا کام می شوه پیری په غاړه
دا هم پوهېږم چه قدر نه لری
که خاندې خاند ه که ژا پرې ژا په
* * *

وخت د پیری، را غی خوشحاله
لادی په زړه دی دا یو خو خیاله
خیال د ننگو نو خیال د جنگو نو
خیال د دلبر و له خط و خاله
* * *

وخت د تلاش دی په ما پیری راغله
په زړه کښې خو بڼه بیا فقیری را غله
زویه می ډ پر دی چه نا قابل دی
ځکه په خو نه دا دلگیری راغله
* * *

و رور چه دځان شو ژو ند یې وژاړه
که هر خو بڼه دی په بڼه یې مه ویاړه
کمین چه مست شی ځنې پناه غواړه
خو شحاله ځان په سگانو مه داړه
* * *

وفا به نه مو می له هره یاره
یاری مه کړه، له چا هو ښیاره

دا اوس یاری د و ښو خو نی دی
واو رته خو نه دو ښو تیاره

وفا ترې مه غواړه دا دوه درې څيزه
چه بې و فادې زما عز يز ه
يوا س بل ښځه كه هرڅو ښه وي
در يمه توره ورسره نيزه
* * *

وما ته خو ستا يې شېځه نا بوده
دجنت حوري نور ، نور مقصود ه
نن به گلر نځه معشو قه گورم
زما تو به ده له نسيه سو ده
* * *

وما ته ښه ده هو ښياره کونډه
تر پېغلې جنې کم عقله ټنډه
هغه به زيست و روزگار په عقل کا
دابه روزگار کا په خپله هنده
* * *

ونه تل نه وي سره يکسا نه
لښته وي ونه شي سته شي جا نه
خو شحال له مه کړه ما نه له چانه
ته هم آسمان کړې په خوڅو شانه
* * *

وېښتو تلوار و کړه ږير ه مې سپينه شوه
راځنې توره د ښکليو مينه شو ه
په غم د ږيرې او م غاښونه ولاړل
اوس مې په سترگو پيرى تعينه شوه
* * *

هرچه و فالري اهل هغه گنه
چه بې و فادې سهل هغه گنه

چه ته يې اړ وي و ښو ته نه اوړي
زما په پوهه جهل هغه گنه

هر څو ك چه جن كا په سپينه ز يره
هر سپين و پښته يې ، تېره تر تيره
دهغي جنې تر زړه و تلي وى
در ته مې او وې وا و ره پنه څيره
* * *

هر څو ك چه كار كا بې مصلحتته
هېڅ به و نه خورى بر له دولته

كه بخت يې هر څو كا رونه ساز كا
خالى به نه وى له ندامته
* * *

هر څو ك چه لاف و هې د عشق له كاره
عا شقى چېرې ده لا هسې خواره

په مړ و اړو كښې بڅرى چېرې (۱) وى
عا شقان مړه دى ديار دياره
* * *

هر گوره ښه يې د باغ سد برگه
سر دې را و كېښ دشېرله (۲) تخرگه

ستا په ديدار مې سترگې خوږې پزې
زړه مې را ووت د غم له درگه
* * *

هر گوره ښه يې د زر گر هنره
چه سيس (۳) جدا كړې له سيم و زره

تر دا دپاسه كېو تر باز دى
دښځې ها كا جدا له نره

(۱) = په دوهمه قلمې نسخه كښې د (چېرې) پرځاى (تل) راغلى دى.
(۲) داسد مياشت (۳) يوقسم فلز دى .

هغه چه شوی دی دده له لوریه
هغه به کپړی له بخته ستوریه

که دې دوستان دی که دشمنان دی
وتلی نه دی دازل له توریه (۱)
* * *

هغه چه عارکړی د خوشحال له پنده
بلا پرې وروسته اسمان خرگنده

ورته زرگو نه بلا خولی وازی کا
سړی چه ووخی دنيك خوا له پنده
* * *

هغه مې سترگې دی چه په بنکا روڼه
غرڅه به مالیدل په کوهسا روڼه

اوس چه باز واچوم غوټه یې نه وینم
اه دپیری دی دانا تاروڼه (۲)
* * *

هغه مې سترگې وې چه په ملکو نه
غرڅه به مالیدل په لېرې غروڼه

پیری چه راغله چه را نژدې راشی
هاله بڼه څیر کړم اشنا مخونه
* * *

هغه چه نه لری په نام و تنه
ومخ ته مه کړه دهغه کتنه

که سکه زوی وی یو سگ یې وگڼه
په بڼه په بد یې مه کړه پوښتنه

(۱) حرف ، ليك . (۲) په چاپي نسخو کښې (آثاروڼه) راغلی دی .

هم مي خيا لو نه هم مي بنېو ه ز ده
هم مي په عشق كښي دراز پرده ز ده
چه يار مي نشته دا وا په هېڅ دى
كه يا رمې و شى يار ي مي ښه زده
* * *

هم مي دو لت شته هم مي ملكو نه
هم مي ځوانان دى هم لوى لوى غرو نه
دا وا په هېڅ دى په كوم حساب دى
چه پكښي نشته ښه ښه مې و نه
* * *

هند كى تور سكا ن(۱) دى له موره پلاره
پښتا نه وا په سره سپين اى ياره
تاثير كه تخم آب و هوا لرى
ته وا په و كنه له كرد كار ه
* * *

هنر مي جوړ كړ و تخت و تاج ته
طالع مي ناستي دى تاخت و تاراج ته
بل ارمان نه لرم ارمان مي دا دى
چه پيرى را غله ز ما علاج ته
* * *

هو بنيار هغه دى چه سخت جنگونه
تر خيره را ولى په فر هنگو نه
نا دان هغه دى چه په كار دسو لي
كه كا دشر د فساد رنگو نه
* * *

يا ترس د خداى دى يا هو بنيار دى ده
دين و دنيا لره چه كا مكارى ده
هغه چه دا لرى پرې مي سلام دى
په دوا په كونه يې رستگارى ده

(۱) | توربخن .

یا ری یې نه ده دا سرا بی ده
که ودا نی ده هم خرابی ده
چه زړه پرې بڼه کا هو بنیار به نه وی
هستی نېستی یې په شتا بی ده

* * *

یا واړه وینې فا سدي لېرې کړه
یا له زړه لېرې د فسق خبرې کړه
یاد کور سرې در بلې پرېږده
یا واړه لېرې له کوره سرې کړه

* * *

یو بخت بل عقل دا دواړه څیزه
دمور له بطنه وی زما عزیزه
که د څښتن دی که دهر یی دی
که یې مېرمن لری که یې کنیزه

* * *

یو نیم کړی ده دنیا نیمکړې ده
نو عا قلا نو په هېڅ نو مړې ده
چه یایې و خوړه یایې چا ورکړه
دنیا خو هغو ، له ځانه وېرې ده

(ی)

آزار دا هل و ما ته جهل دی
خپل ځان که څار کړم تر اهل سهل دی
دو زخ در و بنیم په دا دنیا کښې
دو زخ صحبت دسفله نا اهل دی

* * *

آزار د خو لې دی آزار دلاس دی
له دواړو خلاص دی هغه چه ناس دی
سړی به نه وی هغه به ددوی
چه په دا دواړه توکه الماس دی

اس د خا نا نو د ی د بنو کسا نو د ی
نه دنا دارو دمفلسا نو د ی
ماړه څار به بنه د ی و ژی گنده د ی
ډنگر د چا د ی د گرگسا نو د ی
* * *

اصل چه نه لری ادب هم هیڅ د ی
جمیل چه نه وی نسب هم هیڅ د ی
چه دانشمند وی حکمت هنر لری
که د باد شاه لری منصب هم هیڅ د ی
* * *

افت که گوری په بی تنگی کښی د ی
نکبت دد هر په دل تنگی کښی د ی
ماله دوه رنگو فایده و نه لیده
که سود د ی سودی په یکرنگی کښی د ی
* * *

امید که گوری بهتر تر بیم د ی
عطا پری مه نیسه که د ی غلیم د ی
چه له اعدا سره په مدار او ی
دا کار دچا د ی کار د حکیم د ی
* * *

اندوه هیڅ مه کړه خوشاله سخ د ی
خواری د ی و لاره دولته مخ د ی
هغه چه تا و ته خوړ و نی سپی و
په لیرې لیرې ملکونو چنخ د ی
* * *

ای چه حکیم و علیم د ی نوم د ی
ور کړې اخلي کار د ی معلوم د ی

شیرین ژوندون د ی و رباندې ترینخ کړ
خوشحال چه نه و ژنې حکمت د ی کوم د ی

ای چه دولت لری بد دې خصلت دی
دو لت به با یلي ښه نصیحت دی
باز چه له بده باز داره ولاړ شوی
اوبه یې نه نیسی دا تاجر بت دی
* * *

ای چه رحمان او رحیم دې نوم دی
عظیم بادشاه یې کار دې معلوم دی
نادان په تاج کړې دانا محتاج کړې
ما پرې خبر کړه حکمت دې کوم دی
* * *

ایمان دسرو زرو تر غرونو ښه دی
مناققا نو و ته هیڅ نه دی
لال در چه پیژني هغوی قدر زده
چه شناخت یې نه لری سوړ یې ترې زړه دی
* * *

بار خویی نه دی گل دگللاب دی
زلفی یې طعن دمشک ناب دی
راشه که دواړه شو نه یې ګوري
چه پرې مستیز ی هغه شراب دی
* * *

باغ په خوبی لکه مخمل دی
راسره ګوره یوڅه مخمل دی
ساقی را پاڅه مینارا واخله
پرڅه ورین ی گل دی حمل دی
* * *

باغ دګلونو ګونج و کتاب وی
رو دو سرو دو نقل و شراب وی

ښي ښي محبو ښي ښه ښه احباب وی
خو ښي د عمر وخت د شباب وی

باغ وی سرو د وی نقل و شراب وی
بنې بنې د لبرې بنه بنه احباب وی
مجلس د خا صو کتاب په منځ کښې
نقل د تو رو وخت د شېبا ب وی
* * *

بلبل د گل دی گل دبلبل دی
بلبل هو رې غواړه هو رې چه گل دی
مینه به پته د هیچا نه شی
خپل بوی د مښکو په ځا ن چغل دی
* * *

بنیاد د چارې په مصلحت دی
بیا دمردا نو په بنه همت دی
چه سره یو شی دا دواړه تو که
واړه دولت دی عزت حرمت دی
* * *

بیا مې له بخته مدد څرگند دی
خوب کړم خوښی کړم زړه مې خورسند دی
چه خوب مې نه و دده له غمه
تر سر مې لاندې هغه مړ و ند دی
* * *

پا داش د هرې چارې تیار دی
که نیک کړ دار دی که بد کړ دار دی
چه ترس د زړه لری دا کار به ښه لری
خو بې پر وا دی هو مړه یې زار دی
* * *

پښتون په اصل سر بنی دی
یا غر غشتی دی یا بېتهنی دی

لو دی غلجی دی دبیت له لوره
په سر بن پوړې بیا کرلا نی دی

پنځه با رو نه دی بر دن یې غم دی
ور مېر دخلکو تر یې لاند یې خم دی

پنځه په نو رو دی په تا دوه کم دی
خوشحاله شکر کړه چه بار دې کم دی
* * *

پند دسړی دی سړی د پند دی
پر یې به پو هېر یې چه دا نشمند دی

سړی په پند نیسی خاړو یې په بند نیسی
وهر سړی ته دا کار خر ګند دی
* * *

په پو هه پور دی هر یو زو ولی
وځان ته نه وایی هېڅوک غو ولی

هغه چه خر پیا یی یا چه حکمت وایی
هر یو فلک دی سره رسو ولی
* * *

په خپلو اوښو کښې سړی شنابنه دی
له هره هره سړی آشنا ښه دی

که ګل له نو رو و ی اغزی له یاره و ی
منت تر هر چا (۱) دخپل آشناښه دی
* * *

په خصلتو نو کښې عدل انصاف ښه دی
له ښو له بدو سره زړه صاف ښه دی

چه څوک دې غاښ مات کاته یې هم غاښ مات کړه
که عذر خوا ه شی غاښ یې معاف ښه دی

(۱) په دریمه قلمی نسخه کښې د (هرچا) په ځای (هرڅه) راغلی دی.

په دا خبر شه چه سړی شه دی
سړی د غشی کړه در مه دی

چه بي استا ذوی لا غشی نه دی
چه بڼه يې سا زکا غشی هاله دی
* * *

په ډېره پوهه که بو علی دی
چه جو د يې نشته احمق جلی دی

که کلمه لولی عقل يې مه گوره
چه څو ک يې نغن خوری هغه ولی دی
* * *

په سوات و رېزی په سمه شین دی
تر غره به کوز شی لا ماسپښین دی

بې د تالی د عبدل (۱) الښکري
خو شحاله زړه دي له واړوشین دی
* * *

په عاشقا نو آرام حرام دی
عاشق يې مه بو له چه په ارام دی

په عشق کښی شرم په ننګ کارنه لری
د دواړو توکو یو خالی جام (۲) دی
* * *

په ما دا عدل که دا ستم دی
چه غم په ما باندې په هرهر دم دی

واړه مې خپل دی پر دی څوک نه دی
چه يې له ما سره دا هومره غم دی

(۱) تالی او عبدل دیوسف زو ملکان وو .

(۲) په دوهمه قلمی نسخه کښې (نام) راغلی دی .

پیوند د زړو نو عجب پیوند دی
په کتره غوښه و بله بند دی
خو چه وفا وی هو مړه ټینگېزی
جفا یې پرې کا، کار یې خرگنددی

* * *

پیوند دمینې هم ټینگ هم سست دی
جفا یې پرې کا په وفادرست دی
ډېرو له ما نه په جفا پرې کړ
اوس خود لږ وڅه خواست (۱) دی

* * *

تر لال و درو عقل تمیز ښه دی
دبل تر مهره خپل یو پشیز ښه دی
چه خبر دار دی د صحبت په علم
تر بې اد بې خبرې تیز ښه دی

* * *

تری که بد دی خو بیا همجد دی
هر چه همجد دی هغه امجد دی
بو لاق که هر څو خټک یا دیز ی
دسبا کی دلور یه بد دی

* * *

تل تر تل مې و ر پسې غم دی
مینه یې ډېره را حت یې کم دی
چه نه یې و ینم په ستر گو تو رو
دا جهان واره په ما تور تم دی

* * *

تن بیا خپل بخت ته زما تسلیم دی
خرم به او سم فال مې د ميم دی
په در دو غم کښې زما غلیم دی
را الو تلی دنصرت نسیم دی

(۳) کلهون، پیوند .

تو ري دي زلفي دي تور دي وربل دي
منخ مي دي و ليد ه لكه اوربل دي

هم تور لوگي دي هم سري لمبي دي
دغو بنو ز ره مي پکني قبل (۱) دي
* * *

جدا چه نه شي تري او سپن خري
تري پاتي نه کا ديوندي زي

په خه به ساز ه شي تري تيره توره
فکر دي بنه وکا استاذ زوي مري
* * *

جنت د چا دي دحق شناس دي
دو زخ دچا دي دنا سپاس دي

گانده به نوري فتنې پيدا شي
کار کړه که کار کړي چه نن دي لاس دي
* * *

جنت د چا دي دصادقا نو دي
دو زخ دچا دي دکاذبا نو دي

قرآن چه لولي کذاب عذاب مومي
ثواب بي حده که دقرآن خوانو دي
* * *

جنگ دها تي دمزي اسان دي
دخپلي ژبي افست لاگران دي

چه خپله ژبه يي په خپل فرمان کړه
هم يي رستم گنه هم لا لقمان دي

(۱) نېټي، گير (ظفر اللغات) .

چه درست گلزار دی داتفاق دی
چه درست خار خار دی گنده نفاق دی
خار دی په برخه د خار کشا نو شیی
هو بنیارد د گلو د گلزار مشتاق دی
* * *

چه فهم درست لری هو بنیارد هغه دی
چه فهم سست لری حمار هغه دی
او به چه بز ی وی او دس پر ی نه کپزی
چه پر ی پا کی مومی رو دبار هغه دی
* * *

چه لاس مې نه رسی غلیم می یار دی
چه لاس مې و رسی غلیم مې پلاردی
داپند به نه مو می په شا هنامه کنبی
په شا هنامه کنبی که ډېر اسرار دی
* * *

چه مې په غېږ کنبی یې ساعت همدادی
بېلتون دی بلی لمبې په مادی
پاڅه ورد رو مه په سر دی وېره کړم
زه یې سبا گنم وخت د سبا دی
* * *

چه نن دی یار دی گانده اغیار دی
گانده اغیار دی چه نن دی یار دی
خدای چه زړو نه سره جار باسی
دا زړو نه کله په اختیار دی
* * *

چه نه ادب لری نه اهل رای دی
دو پای لیدل شی په خوی چارپای دی
سړی په خوی سره سړی بلل شی
په رنگ په شکل سړی د خدای دی

چه نه ددين دى نه ددنيا دى
هغه كه گرځي په كار (۱) دچا دى
پر بڼه ده چه و مري جهان ترې خلاص شي
په دا جهان كښې يوه بلا دى
* * *

چه هر سیرت دې په او جود غا لېدى
په هغه رنگ دې حشروا جب دى
حريص به خو ګ وى حاسد به ګرګ وى
په رنگ ددواړو خبر طالب دى
* * *

چه يې و هلى قلم مطلق دى
ايمان كه حق دى په كا فر نا حق دى
په چا سهار شو پرې رو بڼا يې شوه
په چا شپه را غله باندې شفق دى
* * *

ځان و جهان لره په كار سلك دى
ملوك چه بڼه لري سخ دمملوك دى
ملوك دې بڼه وايي پوچ دې نه وايي
دملو كا نو كلام ملوك دى
* * *

څوك چه اشتى غواړي كه دې غليم دى
«والصلح خير» ځاى د تسليم دى
عفو بهتير ه تر انتقام ده
نېكې په بدو كار د كړيم دى
* * *

څوك چه دنيا غواړي هغه رنځور دى
هر چه عقبا غواړي هغه مزدور دى
هر چه مولى غواړي تر هغو څار شم
هغه په دواړو كو نو مسرور دى

(۱) په دوهمه قلمې نسخه كښې (په ياد) راغلى دى .

حب ددنيا دى چه څه بلا دى
چه څه بلا دى حب ددنيا دى
هو مړه رسوا دى دا حب چه څو مړه
دا حب چه څو مړه هو مړه رسوا دى
* * *

خال دې د زړو نو په دا غل راغلى دى
دنده زړه يې زما دا غلى دى
چه ښه جمال لرى هغه ښه خال لرى
مخ دې ښا غلى دى خال دې ښاغلى دى
* * *

خزان بهار دى بهار خزان دى
هجران وصال دى وصال هجران دى
شپه شى بيا ورځ شى ، دود د جهان دى
غم چه ښا دى لرى كار يې اسان دى
* * *

خوب د سهار كه هر څو محبوب دى
سړى چه اړين شى سهار لا خوب (۱) دى
دنيا به پاتې شى ددنيا عيشو نه
هغه جهان لرى طاعت مطلوب دى
* * *

خوب دى دروغو ، نه د ناروغ دى
خوب د درد منو زړو نو دروغ دى
لكه په وينه وي هسې په خوب وي
چه چامو ندلى د زړه فروغ دى
* * *

خون تر شكر و بحر شكر دى
خو شېو تر مېكو صفا تر برف دى
كاسى ، خو مونه ، كو زې څه حرف دى
راوړه اخله مدار په ظرف دى

(۱) : ښه .

خوشحال غریب دی در ویش گدادی
خیل حکم نه لری د یار په رای دی
چه چپر ته حکم هو ری به درو می
چه کنبینوی یې هغه یې خای دی
* * *

خوشحال که هر خو فا جر فاسق دی
عیب یې مه کړه شیخه عاشق دی
چه پارسایان دی په خیل خدمت به خی
دخدای دفضل فا جر لایق دی
* * *

خوشحاله خو دې جو ش و خروش دی
نه دې څه عقل شته نه دې څه هوش دی
هو مړه ته نه یې په ځان غره مه شه
دخدای کرم دې لا پرده پوش دی
* * *

خوشحاله عمر دې تر شپيته تېر دی
نېکی دې لږه گناه دې ډېر دی
دفتر دې ډک دی د گناهو نو
درته به یاد شی که د تا هېر دی
* * *

خوش رنگ تر با زه مرغ زارین دی
باز مې په قدر کنبې ترې صدچندین دی
څه شو که لوی لوی وزر پرې پورې وی
گرگس گرگس دی شا هین شا هین دی
* * *

خو یوه سایې بود دې همدا دی
یو مو تهی خاورې جود دې هم دادی

نور سود دې نه وینم په دا دنیا کنبې
که څه نیکی وکړې سود دې هم دادی

دا آسمان نه دی یو خو نی پړانګ دی
را ته غږ مېږي تل تل په بانګ دی
خوله یې سره کړې ددا را په وینو ده
شفق ته ګوره دا ووی په ټانګ (۱) دی
* * *

دا چه و تا ته د دین اخص دی
که پرې خبر شي کا فر د نص دی
په نو رو حکم د (ان ثنا) کا
د (لکنود) (۲) دا یت مختص دی
* * *

دا خوار خاطر چه په قمر نهال دی
دسمند نال یې په دا مثال دی
مېږي چه و ا خلی دا نه و غار ته ځي
ستا می اخیستی وګور ته خال دی
* * *

د آسمان د و ر خالی رو نق دی
ور کا بیا واخلی دا یې نسق دی
لکه یې را کړ ل هسې یې واخیستل
اوس را ته پا تې دا یو ر مق دی
* * *

دګور پر پښونه شرم پیغور دی
هر ځای چه و زېږي هغه دې کوردی
په هر ، هر کال یې په ځاله تا خت کېږي
هغه شا هیڼ دی هغه یې کوردی

(۱) ووی ، قول ، خبره - ټانګ = موقع
(۲) تلمیح ده د قرآن شریف دې آیت ته (ان الانسان لربه لکنود)
تحقیق انسان د خپل رب نا شکره دی .

دماد يار په ياري کار دی
که مسلمان دی که زناز دار دی

که مهر مينه وفا را ستی لری
نور خه يي مه گو ره چه پوره يار دی
* * *

دما نهې خو ټي يي هر گو ره گران دی
خوږ يي دتوري پرهار په شان دی

په خو په خپله را غله پو خلا شوه
خوشحال که زو ړ دی باطن يي خوان دی
* * *

دملو کا نو صحبت سور او ر دی
دا و ر سکرو ته ددو ی بېوړ(۱) دی

که تور ها تي يي که سور مز ري يي
ستا يي له او ره سره خه زور دی
* * *

دوړاندې ايښی در ته يو خوان دی
نعمت يي گوره الوان الوان دی

ته به ترې پا څي بل به پرې کښېښی
له واپو پاتي دا خوان داشا ن دی
* * *

دو لت په مثل مرغه د ښکار دی
باز دی ، شا هين دی ، چرغ دی ، شنقار دی

له لا سه تللی مر غو نه څوک نیسی؟
دښکار مر غه مې د ښه ميرښکار دی

(۱) مشغولا .

دولت د خلک په اتفاق کښې دی
هغه به خوار شي چه په نفاق کښې دی
زور شو م یو یار مې یك رنگ ونه لېد ه
زړه مې تر اوسه په اشتیاق کښې دی
* * *

دهر چا قدر په خپل همت دی
دهر یې چارې مدار په نیت دی
دنیکو فعل د ځان را حست ګڼه
دبدو فعل د ځان زحمت دی
* * *

در بغه جا وېده ځوانۍ بقا وی
دښو دلبر و دیدن لقا وی
ډک ډک جا مو نه تېر یو ته تل نیوی
دمهتر خضر داو بو سقاوی
* * *

در بغه له ځایه هسې هو ښیار وی
لکه چه اوس یم خپل مې اختیار وی
را ته ښکاره شوه یار ی د خلکو
نه دچا یار وی نه مې څوک یار وی
* * *

در بغه وړه مېه عمره وروستی وی
در بغه وروستیه عقله ورو مې وی
دیار عتاب مې قبول په ځان دی
په عاشقانو دا دود (۱) روان دی
* * *

هغه بیا نه را ځی په دا هېڅ کار نه شی
په دا به پوه شي که ښه سپری وی
هم یې وصال شته هم یې هجران دی
جنگ چه اشته لری کار یې آسان دی

(۱) په دریمه قلمی نسخه کښې د دود په ځای (دور) دی

زړه په وجود (۲) کښې لکه بادشاه دی
اولا پر په فکر و نو سبا بیگاه دی

ستر گې غوړو نه ژبه دا درې دی
خانان، نور واره و جود سپاه دی
* * *

زه یې میلمه یم زړه مې میزبان دی
را با ندې هرکله دده احسان دی
په هر زمان یې راته سلاده
راته یې ایښی دمعنو خوان دی
* * *

ژوندی که گرخی خان یې ژر لی دی
تور زن دسر په وینو لړ لی دی
چه صبر نه لری ظفر به نه مومی
ظفر له صبر سره تر لی دی
* * *

ساقی را پاڅه چه بیا نو روز را غی
گل پاه کلشن کښې جهان افرو زراغی
غم دي په بخره ددښمنانو شی
فال ددوستانو عجب فیروز را غی
* * *

ساقی را پاڅه گل او گلاب دی
په باغ و راغ کښې لاله سیراب دی
په واز و سترگو په انتظار کښې
هم در باب دی هم دشراب دی
* * *

(۲) په دریمه قلمی نسخه کښې دامسره داسې ده : زړه مې په تن کښې
لکه بادشاه دی

سرخ دهغه دی چه بڼه یې نیت دی
 نیکخواه د خلک په بڼه خصلت دی
 تل یې په علم په طاعت مټ دی
 حاصل د عمر علم، طاعت دی
 * * *

سر دار د عفو د کرم خښتن بڼه دی
 د جنگ تر کار په آشتۍ مین بڼه دی
 ډېر هټرونه د سر داری دی
 چه واپه تېر شی تبغ مېرهن (۱) بڼه دی
 * * *

سر شوی په غاړو غرونه ژړلی
 د نو پا نې ما نې خوړلی
 د اشنا یی پیوند مې ولیده
 نا بود پیوند دی په وېښته تړلی
 * * *

سبز کال چه کال در حمت تم (۲) دی
 با ران په هر چپر ته په غره په سم دی
 پس له شپږ میاشتو په چنگاښ (۳) شروع شو
 په هره ورځې تر نیم ضیغم (۴) دی
 * * *

سرخي په مثل د کبینه دی
 شرم په ده کښې لکه خوازه دی
 خوازه بچه نه وی په کبینه کښې
 قدر د ژا و لي بي خوړو څه دی

- (۱) مېرهن = ښکاره
 (۲) رحمت تم = ۱۰۸۸ هـ د ابجدو په حساب
 (۳) = د سرطان میاشت
 (۴) د اسد میاشت .

سړی که ښه دی په ښه گفتار ښه دی
گفتار که ښه دی په ښه کردار ښه دی

گفتار صورت گڼه کر دار معنی دی
چه سره یو شی دا دواړه کار ښه دی
• • •

سړی که ښه دی چه دیندار نه دی
که د پر په کار دی هم په کار نه دی

توبه له طاعت دی له دې جها نه
جها ن په هیچا باندې پا یدار نه دی
• • •

سفله په مثل لکه دېران دی
دولت په مثل باندې باران دی

باران چه نه وی بوی یسې در بلی دی
باران چه وشي بوی یسې روان دی
• • •

سل دو ستان (۱) لږ دی یو دښمن بد دی
چه دېر د ښه لری خای یې لحد دی
په ښه سلو سره پر دی خپلیری
چه خپل پردی کا کله بخر د دی
• • •

سوزم بې تانه په لمبو گوښی
خوب و آرام دی را ځنې تنښی

منځ را عیان کړې بیا یې پنهان کړې
تا یم دا هسې په لمبو ا ښی

(۱) د پښتو ټولنې په دوهمه قلمی نسخه کې (خپلوان) راغلی دی.

سپار سبا شو وخت دبا مداد دی
را الو تلی د سبا باد دی
خو شپو یی راو په دیار له لور په
په خو خو رنگ مې خاطر پرې بناددی
• • •

هرم دی رنگ دی که چار د سر دی
سبه مې پر پنبوه خای مې تل غردی
پښتانه واپه دمضول بنور واخوری
ماته یی پا تې دا شور و شور دی
• • •

شیطان هر گوره بنا یسته روغ دی
چه یی بد رنگ بولې دا ووی دروغ دی
بد رنگ په داشو چه بد رسوا شو
پرې در په لسی د لعن توغ دی
• • •

بنا یست دښخې دمار یکسان دی
ظا هر یی مه گوره با طن یی وړان دی
ښځه په زړه کښې خوځو بلا لری
که ما رپه خوله کښې دز هروکان دی
• • •

ښکاره په هر څه د چارې بند دی
قدر له ښخې دمرد دوه چنډ دی
ځینې سې ی دی چه زیره بریت لری
جوړ یی له ښخې سره پیوند دی
• • •

ښه خو هغه دی چه په هېڅ خبرنه دی
په غم په فکر د سیم و زرنه دی

جلا له خلکه په کونج کې او سې
خوړ یی چا کر نشته دچا، چا کر نه دی

بښه خو هغه دى چه د چار په چاره دى
که دوکړې په شور و شر نه دى
ځان په ژوند ونی دمو په شمار کړه

نیستی هستې ده خو ک پرې خبر نه دى

* * *

صحبت له جنسه لکه که لاب دى

دنا جنسا نو صحبت عذاب دى

کس به نا کس نه شی نا کس به کس نه شی

تو تى توتى دى ، غراب غراب (۱) دى

* * *

عابد (۲) بې بنده هم بې پیوند دى

مور پلار یې نشته پیدا له شخوند دى

سړى الېده شی که خوی یې گورې

لکه چه ددو ی هستې بې سند دى

* * *

عادت چه بد لری ځان یې ژړلى دى

عادت چه بد لری سر یې خوړلى دى

عادت په پند نه ځی عادت په بنده ځی

عادت له سره ، سره تر الی دى

* * *

عاشق خپل کار کا شرم پېغور څه دى

چه پرې مین شوې د لبر سپین تور څه دى

زنیق ته گوره سو سن ته گوره

کړه وړه څه نور څه دى نمک څه نور څه دى

(۱) کارغه (۲) به دوهمه قلمی نسخه کې دعابد په ځای بهرام راغلی دى.

عزت د زرو دېر دی عزیز دی پوره زور د پوره پوهه
هغه چیه زو ساتی صاحب تمیز دی
که هر خوښه دی په حقیقت کښې
زور عاقلانو و ته ناخیز دی

عقل دمخکې یا داسمان دی
 چه دواړه نه لری هغه حیوان دی
 عقل دمخکې د مور د نسه دی
 چه داسمان دی د دبستان دی

غم د گناه مه کړه گناه قربت دی
گناه هغه بد دی چه قطعیت دی
که تل نا سازې په ناز معشوقه کا
خه شو په کار یې ستر عفت دی

فرزند یو پرو کی د پلار له خانه دی
د پلار د غوښو داستخوا نه دی
د پلار په خوږ وچه پروا دار نه وی
له پلار نه دی گوره له چانه دی
* * *

فلک یو ستر گۍ کهنه تیر گډر (۱) دی
دده په هر هر لږ گۍ نظر دی
زیات په دا دور چه رغوی یې
دسرا غز یو په غیشو سر دی
* * *

قرار په دا لرم حال مې عيان دی
نوم مې دخان دی کار مې بل شان دی
نه مې زکوۍ شته نه سرسایه لرم
نه مې اختر شته نه مې قربان دی

قوت مې لېږ شو نفس مې لڼد د دې
وتی ترې نه شم دسر پښو ډنډ دې
مزل مې اوږد د دې که رو غ ترې ورسم
په سر مې ایښی دسر پښو پښه دې
* * *

کړی (۱) په رنگ دتو تا نمو ددې
په رنگ مد اړنه دې هنر مقصود دې

اصل پیدا کړه هنر خصلت راوړه
چه اصل نه لری هغه مر دو ددې
* * *

کفر په بخره د کا فرانو د دې
اسلام په بخره دمو منا سو دې

چه هیڅ په کفر اسلام خبر نه دې
کمال د کفر تر نا قص دین ښه دې
* * *

عشق مې په بخره دعا شقا نو دې
یا درست گومان ښه دې یا درست یقین ښه دې

چه کله دا شی کله هغه شی
دا نا ته کله مډ بند ین ښه دې
* * *

کنگا ش په مثل د سودا کار د دې
که په سو دا کښې فایده دینار دې

اهمان (۲) پرې نه بو یه سو دا سود منه ده
چه پرې اجمال کا کله هوښیار دې

(۱) کړی = یوشین رنگه مرغه دې .

(۲) اجمال : غفلت .

که باد شنا هی غوا ری کار یی اسان دی
تسخیر د ز پرو نو خلق و احسان دی
لبنکر چه وشو طالع دی ملی شو ی
دا دا و د هیش کړه خیل دی جهان دی
* * *

که باد یی یو سی په هوا خس خس دی
که شکر خو رشی مگس مگس دی
که یی دولت و شی که دانشمند وی
دا یی هیش مه گو وه ناکس، ناکس دی
* * *

که پری پو هیز ی دا کار خرگند دی
پند د سړی دی سړی د پند دی
په دا خبرو کار دنادان نشته
پری به پوهیز ی چه دانشمند دی
* * *

که پلار که زو یه که ورور که یاردی
په دا دنیا کښی سره یو کار دی
که سود یی نه رسی په دا دنیا کښی
ژوندون یی مه و عمر یی خواردی
* * *

که تور ها تی دی که سور اسد دی
نور خه یی مه گڼه د گور لحد دی
غوښی هلو نه یی د خلکو و خوړل
پری نه مریزی هر گوره بد دی
* * *

که د جتا نو خه برکت وی
یا یی خه عقل خه مصلحت وی
دهندو ستان سره دهیچا کار نه و
ن غ هم دد یو د سلطنت وی

که د غلیم سره جنگ او مضاف بڼه دی
ما چه نظر وکړ چه تجربه و شوه
دهرې چا رې عدل انصاف بڼه وی
* * *

که دې را حث دی که دې محنت دی
که خاندې خا نده که ژا پې ژا پړه
دا به دې تل و ی که دې صورت دی
* * *

که دې نیت ساز دی عمل دې ساز دی
مدار په نیت راغی مراد په نیت راغی
دین او دنیا لره په نیت کښې راز دی
* * *

که را ته غوږ کړې یو نصیحت دی
بار دفکرو نو په زړه هېڅ مه ږده
هغه به مو مې چه دې قسمت دی
* * *

که رنگ دې سپین دی که رنگ دې توردی
بوی په نا فه کښې وینې په قدر کا
شمشاد بې بویه دچندن پيغور دی
* * *

که زړه مې دا دی غلیم زما دی
مین په چا دی د چا اشنا دی
دچا اشنا دی مین په چا دی

که سخاوت دی که شجاعت دی
زموږ په کور کښې ځایي خصلت دی
چه دا یې نه وی له موږ یې مه گڼه
گوره په ځان کښې یې یوڅه علت دی
* * *

که سود دی سود دی دسحر سجود دی
بهتر تر درستي دنیا دا سود دی
نه به ته تل وي نه به دې سر وی
سجود له سره ، سره مو جود دی
* * *

که فهم وکړې ستر گو ته خس بس دی
نعمت چه رد کا و رته مگس بس دی
ایمان ډېر بڼه دی هم ډېر قوت لری
زوال یې مه اوه و رته وسوس بس دی
* * *

که لوی نعمت دی دروغ صورت دی
که لوی دولت دی دښکو نیت دی
چه دا یې نه وی مزه یې مه غواړی
که یاد شا هی ده که سلطنت دی
* * *

که غنچه دی که درو غجن دی
رینښتنی کله په مخ خیر ن دی
په صف مې مه کړه ددرو غجنو
که دکنجو نو دولت څښتن دی
* * *

که مرګ دلو نو د شوار فرق دی
ژوندون د الوڼو هم مصیبت دی
چه کور یې لوی وی شر شور یې لوی وی
چه کور یې کم دی یو لوی نعمت دی

که ورور ناکس دی په خوی کښې کس دی
دا خوی به دی لری ور لره بس دی
دمشر و ورور به ادب په خای لری
ناز به دکشر وړی خو یې دسترس دی
* * *

که هغه یار مې را ضی په مرگ دی
دا دی نېولی مې ورته تخرگ دی
غشی دې ښه په سو هان تېره کا
چېرې به بندشی توبری یې بغرگ (۱) دی
* * *

گنج دخوانی تر چل و پنځ دی
بهتر دسیم و دزر تر گنج دی
خوان په افلاس کښې د خوانی (۲) خوښ وی
زور که باد شاه وی زړه یې ترې رنج دی
* * *

لاس مې که هر خو په دنیا ښخ دی
نه چه دو لت مې دغاړې مخ دی
زه یې مېره یم دنیا مې ژکه (۱) ده
زړه مې په هر څه ورباندې یخ دی
* * *

لکه چه ډېر دی نېک بخت عاقل وی
بو یه لوی یې مې اوس یو په سل وی

ډېر ش دی که خو دی درېغه ارمان دی
په هو مړه زو یو کښې یو دوه قابل وی

-
- (۱) بغرگ دغبرگ بله لهجه .
(۲) په دو همه قلمی نسخه کښې دامسره داسې ده: خوان په افلاس
کښې دخانه خوښ کا .
(۱) ژکه نکاحی ښځه (ظفر اللغات)

لځې که هر څو تر باز تېز پر دی
په هره چار کښې دبا ز نږدی
کوټه که هر څو تر تا زې ښه زغلی
بیا خوپه قدر تر تازی کمتر دی
* * *

لوگی که هر څو دا ور فرزند دی
کار یې وهرچا وته څرگند دی
چه نور یې نشته اور با له نه شی
څه شو که پور ته په باد بلند دی
* * *

لوی یی په خدای ښایي چه ذوالجلال دی
څو ورته خواست کړې هومره حلال دی
دا نور خواستونه واپه حرام دی
که لږو ډېر دي وچا ته سوال دی
* * *

مټ په هنر کړه هنر په کار دی
مور پلار به څه کړې هنر مورپلار دی
فخر په زرمه کړه په ښه پدرمه کړه
فخر په دا کړه که هنر دي یار دی
* * *

مرد څو غیرت لری هو مره بهتر دی
څو صداقت لری هو مره بهتر دی
څو جنگیالی وی څو ننګیالی وی
څو سخاوت لری هو مره بهتر دی
* * *

مرګ وای هم رنځ وای هم نا توانی وای
عمر په غم کښې په پریشانی وای
دښو ښو جو نو دیدن د پاره
یا سل یا دوه سو کاله ځوانی وای

مه کړه نادا نه دنه کړ و کار دی
داچه پرې خبری غا بنسې د شوار دی
خر دې کمزوری زبون لیده شی
چه دې پرې ایښې دا هومره باردی
* * *

نظر د هر چا په خپل بهبود دی
په زړه د هر چا خپل خپل مقصود دی
هریو په زېرمه د خپل وجود دی
هر څو که هغه کا چه خپل یې سود دی
* * *

نن شپه مې تللی له دله زنګ دی
دشاه په زلفو مې وهلی چنګ دی
تما مه شپه یې په سپنه پروت و م
را پوړې واړه د زعفرانو رنگ دی
* * *

نن مې وځان ته دا نصیحت دی
امید په زړه کښې ګنده زحمت دی
امید چه پرې کړې له غمه خلاص شي
دنه په ملک کښې عجب راحت دی
* * *

نه یې حساب شته نه یې شمار، شماردی
خلق د تمې له لاسه خوار دی
سړی به څه وایي ما هی مرغو نه
په دام چه بند شی دتمې کار دی
* * *

نیاز دې نیا زو سره دکړو نه دی
دې در دا نومنت دوړو نه دی

تباخ که خوږ وي چه جوته شوی وی
که مړې له لوږې هم دخوړونه دی

نی چه واهه شی وایی عذاب دی
چه غیبتو نه کړی مگر ثواب دی
غیبت تر زنا نه تېری یا دیر ی
نی منع شوی په کوم کتاب دی
* * *

واده خو ک مه کا هیء واده بلا دی
غصې یې ډېرې دی غم یې والا دی
چه دعیال په زنځیر خو ک بند شول
تر هره بنده دابند بلا دی
* * *

وجود په مثل د گېڼه دی
خوا نی یې څه ده لکه خوازه دی
خوازه چه و لا پر شی پاتې یې ژاوله شی
قدر د ژا ولې بې خو ز و څه دی
* * *

وخت دزو پر والی دی دخوانی نه دی
که دې د خوانی په یاری زړه دی
جو رو جفا یې وړه و رته نفراوسه
داکار په عشق کښې اورسره ښه دی
* * *

ها تی ته گو ره حال یې معلوم دی
خلور یې پښې دی یو یې خرطوم دی
که یو یې نه وی په داپنځه کښې
که هست که هست دی نېست و معدوم دی
* * *

هغه چه خدای بولې په هر هر خای دی
ځینې گرگس دی ځینې همای دی

چه سر ی بو تی خو ری هغه گرگس دی
چه وچ هلو نه خو ری هغه همای دی

هغه چه لمونځ نه کاکه دې خپل پلار دی

ادب یې هیڅ مه کړه په دین کښې خوار دی

پرېن ده چه و مری زړه سوی پرې نه بویه

که په فاقه کښې لیل ونهار دی

* * *

هغه مزی نه دی هغه گفتار دی

چه بل غم نه لری غم یې د غار دی

چه یې له ماتې کېدو هم واز دې خوری

که ښه دی ښه خود مزیو ښکار دی

* * *

هندو چه بت و ته هسې نسکور دی

مو من مخ ایښی د کعبې په لور دی

دا دواړه تو که رسم و عادت دی

او ده عالمه مطلب څه نور دی

* * *

هنر جو هر راوړه دلو یې ستوری

که دا دې نشته ته یې کمزوری

هسې به او سې که عقل هو ښلری

چه دځندا نه شې کاسه نسکوری

* * *

هنر چه نه لری که دې پسر دی

سړی یې مه بوله یو ګا و و خردی

که هر څو زور لری که هر څو زر لری

تر داهمه واپه بهتر هنر دی

* * *

هنر چه نه لری که مې پسر دی

چه څو ک یې یاد کا درد مې دسردی

که بېګا نه وی چه یګا نه وی

یا مې لېمه دی یا مې ځیګر دی

یار دخوشحال دی خو شحال د یار دی
که وفا دار دی که جفا کار دی
دعا شقا نو چه خه اسرار دی
در قیبا نو باندې خه کار دی
* * *

یار که خه یار وی له خوانه زور بڼه دی
تل به دې نیازوی و نیاز ته جوړ بڼه دی
بل فکر نشته د سوات په ملک کښې
که زور که خوان وی تر وږی موړ بڼه دی
* * *

یار مې د شپږ و تر منځ اووم (۱) دی
چه څوک یې نه ستا یې په حسن کرم دی

چه را بنکاره شی په ما رڼا شی
چه مخ یې نه و ینم په ما تور تم دی
* * *

یو تور بورا دی یو تور جعل (۲) دی
قسمت ددواړو سره بیل بیل دی

بورا په بوی دگلو نو پای یې
تل وگندگی ته جعل ازل (۳) دی
* * *

یو لوی تر غرو نو فکر را پېښ دی
نه پلار نه زوی په دچا خوېښ دی

زر گنا هو نه په استغفار بڅښی
دا خدای هو بنیار دی وایه که هېښ دی؟

(۱) مطلب دادی چه په اوو ستور یو کښې شپږ نور دی او اووم زما یار دی
چه هغه نمر دی.
(۲) گونگت . (۳) مایل او راغب .

ابله هغه دى په ورځ چه خراغ كښېږدى
يا چه بې درده په صورت داغ كښېږدى
يا چه د شكو-عمار تو نه كا
يا چه په بده ، مخكه كښې باغ كښېږدى
* * *

اتش قبول كا گنى چه قند شى
په هر د يار يې صفت د خوند شى
ادب د زو يه د و رور بايد ه دى
جو هر د تو رې په صيقل خرگند شى
* * *

احمق كه هر خو دنيا دولت لري
دولت به باي كا چه حماقت لري
كه ډېر نا دار وى شكر دې كاندې
كه خوي يې بنده وى علم حكمت لري
* * *

اسپې اسو نو و ته سا تلې شى
ټټو ي خرو نه سره شړ لې شى
ټټوان يا خرو نه باندې ختنه كا
ځينې نا بودې گلې حاصلې شى
* * *

اسمان چه هو مړه لوى رفعت لري
مخكه چه هو مړه ستروى (۱) وسعت لري
دا به خداى واړه سره فنا كا
خه لوى عظيم دى عظيم ساعت لري
* * *

اسمان روغ زړونه ، نه دى پرېښى
ده دى په هر چا ، چاپونه ا يښې
خوي يې د استوړى په سترگو وينې
واړه دا غونه دى گونښى گونښى

(۱) لويى ، كبر .

اصیل به شرم ، حیا ، و فالری
اصیل یی و گنه هغه چه دا لری
که شاه هزاده وی چه دا یی نهوی
اصیل یی مه گنه یوه بلا لری
* * *

او زوړانده ته په تاو مفهوم شی
وستر گه و رته خرگند معلوم شی
هغه چه پر پوڅی و او رته رنگ واخلی
هرڅو ک خبر دی چه اور یی نوم شی
* * *

اوس له دیو ښځو کله مردم زېږی
ورځنې واپه مارو لرم زېږی
دخول که نه کړې ور سره ځای لری
چه ځنې واپه په عقل کم زېږی
* * *

اووه اسمانه او وه یی ستوری
دو الس بر جونه دی چه پکښې ښوری
غمجن دي تمه د ښا دی کاندی
دشیپې څښتن دي سحر ته گوری
* * *

اهل کېمیا دی کېمیا به څوک مومی
اهل وفا دی وفا به څوک مومی
نوم د عنقا شته په دا جهان کېښی
اهل عنقا دی عنقا به څوک مومی
* * *

باد شاها ن ښه دی چه په ځوانانو زړښندی
ځوانان پرې ښه کا چه ورته سر ښندی

زړسره ، دا دواړه توکه ډېر گران دی
یویویې وښندی نه یی یو هرښندی

بار داو بنا نو په خرو نو لیښنه شی
جام دمستانو په صوفیانو څینې نه شی
دوینې له حاله او ده خبر نه دی
خو چه له خپله خو به نه وینې نه شی
• • •

باز په دیدن دتا و س وو یا ړی
سر پښې یې هر څه سره ونغاړی
په خپل خپل ښکار پسې هر څوک تلاش کا
مزی که زور شی غومبرې (۱) غواړی
• • •

باز ونه واره بسا دران دی
چه بد شی نه نیسی بد بازداران دی
چه په اسو نو کښې خم چم پیدا شی
اسونه ساز کا چه شهسواران دی
• • •

بانې که هر خو دستر گو زېب لری
چه ورکا زه شی بلا اسب لری
زویه که ښه دی تور دی دسترگو
زویه که بد شی ما ران دجېب لری
• • •

بخت دمغلو پښتانه نه پرېز دی
چه اتفاق و کا په توره زړه کښېږدی
گڼه څه هومره پښتانه نه دی
چه یې په یاد کا دمغلو زړه ږېږدی
• • •

بخت و دولت دسړی له ځایه وی
نه له هنره نه له همایه وی
هنر ها له را شی های هاله راشی
چه باندې حکم په چاله خدا یه وی

(۱) په دویمه او دریمه قلمی نسخو کښې (غونډې) راغلی دی .

بد خواه دې کوم دی چه دې په بدوویاړی
نېکخواه دې کوم دی چه دې بهبود غواړی
که هر خو خوی دېر ښتو حاصل کړي
له چا به ته ژاړې څوک به له تا ژاړی
* * *

بد مخ نا حقه په زر پسا له شی
ښه مخ چه بیا مو می پسو لهاله شی
که هر څو رنگ لری سرې سپینې پانې
شیندی به چری نرگس با له شی
* * *

بدی په لاس واخلي چه گنهار شی
چه گنهار شی هغه ددار شی
چه څوک له خپله شا متله خوارشی
خپل پر دی واړه ځنې وېزار شی
* * *

بدی له خپلو چه اواره نه شی
خپلوی د خپلو په چا ښکاره نه شی
که ښه دی ښه خو هغه سرې دی
چه یې په خپلو کښې گروان پاره نه شی
* * *

بته تل لامبی او به تل مو می
بد بوی یې ولې له تنه درو می
بد بوی یې ځکه درو می له تنه (۱)
هره بلا ځی ددې تر کو می
* * *

بوی دې له نطقه د کبر و آ ز ځی
لکه دخو لې نه چه بوی دپیاز ځی
په لمانځه و درې فکر و نه نور کړې
عمر دې هسې نځنده ناساز ځی

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کښې داسې دی (له تنه درومی).

بې غمه خوب کا چه روغ په تن وي
خوب به په خه کاچه خوک غمجن وي
موږ دشکر و حلوا ته نه گوري
وږي د سپورې روتې کازمن وي (۱)

* * *

بيهان دا سپو کله يکسان دي
ځيني تهوان دي ځيني اسان دي
ځيني د بار دي د زيست رو زگار دي
ځيني د تواري د برگستوان دي (۲)

* * *

پرېن ده پرې سترگې دوږ يو و وزي
باندي پراته اوسي وږي سر کوزي

لويې مړۍ دلوی تباخ دي
دوي دي خوړلي د تباخ خخوړي

* * *

پرې مې سلام دي جرگې چه پندېشي
زړه مې هواري اوې هورې چه هندېشي

خوشحاله زور شوي قرار ناست اوسه
پښتون چه زور شي د نغري د خندېشي

* * *

پرې مې سلام دي هغه چه مي خوري
خدايي دا روکړه که په دود پي دي خوري

اول خلوت بيا ښه صحبت بويه
مي دي په صوت د چنگ وني خوري

* * *

(۱) مشتاق.

(۲) داس زغره دغه کلمه په قلمي نسخو کښې برگستان راغلي ده.

پسرلی چه راشی یا پشکال شی
د ختک ئینی شیخان خوشحال شی
شکرانی اخلی دبا ران وعدی لی
په درو غجنو و عدو نهال شی

* * *

پښتانه واره لکه مارو نه دی
مغل دم کری په خپل کارو نه دی
چه په مارو نو کښی لوی مار پیدا شی
پسې یې غواړی که په غارو نه دی

* * *

پلار د خپل زوی په کار ډېر ویاړی
په هر ه چا ریې بهتری غواړی
چه خوی یې بد شی نصیحت نه منی
دده له خوږه په اوښو ژاړی

* * *

پلار مور که هر څو نېکو فرجام وی
په بد فرزند پورې خجل بد نام وی
فرزند که نه وی خدای یې کا مران لره
دبد فرزند دې زهر په کام وی

* * *

پنځه دې گوته دی که یوه نه وی
دنورو گوته تو چار به دې څه وی
دلاس خو بی ده په پنځه گوته
چه سره جوړې وی کار به دې ښه وی

* * *

پند دښکخواه دی خدای دې یې ښه لری
ورمون (۱) دښکو نېکان په زړه لری
هو ښیار لازم دی خطای یې و لې کړه
نادان معذور دی چه عقل نه لری

(۱) تدبیر ، مصلحت ، نصیحت .

پند دې سود مند دى كه خوك يې ونغوږي
 وخت د فساد دى له تاجه و زېږى
 زوى يې مه بو له حذر ترې بويه
 چه دې له حكيمه له رايه و غږېږى
 * * *

پو نلوه (۱) په اور كښې گونه گونه شى
 كاڼى په اور كښې گچ يا چونه شى
 عادت به هېچرې دنا كس نور نه شى
 كه اور يې پو رې په درو نه شى
 * * *

په باغ په راغ كښې كرل هرڅه شى
 په خپل خپل اصل بياواړه و شى
 كه لويول يې په شو دو پي وى
 مولى مولى ده نور څه به نه شى
 * * *

په باغ چه گډ شى چه ترې وتو نى وى
 كه لون لون مېوې خوړو نى وى
 كه هر خوړو خورى گلو نه بوى كړى
 خو عا قبت به ور ځنې تلو نى وى
 * * *

په باغ كښې ډېرې ونې و لارې وى
 چه ښې يې څير كړې په خو څو غاړې وى
 پلنې، نرې، گورې، ناگورې
 ځينې په پور ته ښا يسته و لارې وى
 په تار د غنې (۲) ذباب (۳) بند كېږى
 نه په دا لومړه عقاب بند كېږى
 پندو عا شق ته بند د خسر يودى
 په دا به كله سېلاب بند كېږى

(۱) په دريمه قلمى نسخه كښې (پندوه) ليكل شوى دى

(۲) جولا گى. (۳) مچ.

په چا چه عدل یا ستم کېږي
هر ځای چه بېش و یا څه کم کېږي
بې ځایه هېڅ نه دی واره په ځای دی
دا یواز مېشت دی په عالم کېږي

• • •

په ځان مې لږ ډېر ځا یو نه مېنلې دی
چون چون مې ښکلې ښکلې کتلې دی
ستا تر ښا یسته چه نا ښا غلې دی
دبلخ ښکلې کشمېر ی ښکلې دی

• • •

په خپله پوهه که څو فنون و ی
ویل چه نه منی پکښې جنون و ی
دولت ته ورسې ټینگ یې ونه نیسې
قا بل یې مه گڼه چه په رای زبون و ی

• • •

په دا به پوه شې هغه چه کس و ی
ډېرې رمې لره یو شرمېښ بس و ی
چه یو بڅری دا ور پیدا شې
په منځ یې وړی انبار د خس و ی

• • •

په دا جهان کېږي چه څو غمو نه دی
څو څو خوارۍ څو قسمتونه دی
واړه په بخره دعا شقا نو شول
بڅرې له ځای په قلمو نه دی

• • •

په دا جهان کېږي چه خرابۍ دی
یا نا حقۍ بې حجا بۍ (۱) دی
یوه به نه و ی د هو ښیار له لاسه
د نادا نا نو دشتا بۍ دی

(۱) په اوله قلمی نسخه کېږي د بې حجا بۍ په ځای (بې حسابۍ) دی.

په دا خبره هر څو ك خبر دى
تر او زېد لوليدل بهتر دى

تا غوندي كله هو سى دمنكو دى
مېنك دي د زلفو كه برا بردى
* * *

په رنگ په خوى كښې سره پر خوى
په مر تېو كښې سره تېرى وى

يو سيند تر بل پورې لكه لښتى وى
يو غر تر بل پورې لكه غوندى وى
* * *

په رنگ متيازې لكه او به دى

په خوندي په بوى كښې داو بو نه دى
لكه چه مخ وينى څو ك په او بو كښې
هسې په دي كښې د مخ ليد هدى
* * *

په زړه كښې څريكه د ښكاري ولاړه شى
هې هې نارې وهى بوژه يې (۱) غاړه شى

چه سره و نښلى د ښكار بازو نه
زر كه ددواړو له منگو لولاړه شى
* * *

په سپين و ښته مې په زړه سرور راشى
بزيړه چه سپينه شى په مخ كښې نور راشى

غم د زړو والې په زړه ها له بويه
چه په غاښو نو، لمو فتور راشى

بوژه غاړه چه له ډېرو چيغو يې آواز كښى .

په سرطان کښې په مزي په وږي
مرد به خپل ځان ژغوري زما که نغوږي
لینده ورغو می صحبت هم زیان لري
په دا منزل دي په بهار کوږي (۱)

* * *

په سپر یتوب کښې واړه یکسان دي
که مؤمنان دي که کافران دي
ایمان د چا دي د مؤمنانو دي
ایمان یې نشته چه کافران دي

* * *

په شپه آرام شي په ورځ هرکام شي
په ما دا کله په صبح و شام شي
په شپه په ورځ دي د عشق غمو نه
آه وژاړا مې سره مدا م شي

* * *

په شمار مې زوی په تر شپته زیات دي
نیمګی به مړه وي نیمګی حیات دي
چه راڅرګند شول په کارو بارکښې
تر دې ژوند یو بهتر اموات دي

* * *

په بڼا یسته وچه مبتلا وي
بې فکره کله خلا ملا وي
بې مینې مه شي مین هم مه شي
دادواړه توکله الا بلا وي

* * *

په عاشقا نو خوځو خبرې شي
ورته لښکري شي تورې شي زغري شي
چه عاشقان دي چه صادقان دي
عشق به یې کله له له لېرې شي

(۱) کوږل = لاس او پښې خوځول اوزیار ویستل .

په کار دعلم عا لمان مو ښی
شیخان په کار دشیخی خان چونی
دا واره هېڅ دی زما په پوهه
گوره څوک ور شی په مخ منخرو ښی
* * *

په کار هېڅ نه ده خا لی مستی
خو لا په زړه لری د غم هستی
هستی تما مه په مستی کښی وباره
له مانه زده کړه می پرستی
* * *

په کا غذ و کښی خوا نا یی و لولی
چه کښلی نه وی هغه څوک څه لولی
هسی مردان شته په دا دنیا کښی
تختی دو چو لی تختی د زړه لولی
* * *

په لار چه درو مم په مخ دلبر راشی
یا ښه څه بیا مو مم یا ښه خبر راشی
هسی دښکلیو په دیدن خو ښیم
لکه په خوا رو باندې اختر راشی
* * *

په مخ که هر څو صاحب جمال وی
ننه په زړه کښی افعی افعال وی
که زر تسبیح لولی باور پرې مه کړه
ښځې مې واره د مکر جال وی
* * *

په ننګ خبر نه دی بی ننګه کلی دی
وفا یی نشته له عقله پلي دی

که لمو ننځ او دس کا په پنځه وخته
هم بی صلوۀ هم مخ نا والی دی

په هر چا کو ټه غمو نه خپل دی
څو ک دی چه نن مې په غم دېل دی
دور دچادی د عا لمگیر دی
لاس به په غوړ و لری چه څو ک عاقل دی

* * *

په هره چار چه همت بسته شی
تېره خاړو نه هم گلد سته شی
کم همتی چه یې په لاس واخیسته
دهغو بخره خواره خسته شی

* * *

په هره ژبه سخن سنجان دی
د ځان په فخر پاک دسبحان دی
په خوله یې ذکر په زړه نور فکر
فساد ددوړ دا نا شیخان دی

* * *

تا چه پیدا کړه دا او وه ستوری
چه ستا په حکم و بله بنوری
په بنورېده کښې ډېر ډېر کارونه شته
ږانده یې نه وینی بینا یې گوری

* * *

تا زی چه زوړ شی په قدر خرشی
هزری چه زوړ شی تر شغال بترشی
زوړ دې دماغ د ځوانی نه کا
په دا و یل دې هر څو ک خبرشی

* * *

تا زی چه نه نیسی کوټه چه نیسی
خلک په ښه نظر کوټه ته کسی

تور زن په خپله خپل ځان په قدر کا
چه توری غشی په ځان را نیسی

تر باز نه نور نور مر غو نه کټ دی
هنر چه نه لری ځکه چو هټ (۱) دی
خپل کار څرگند کا په دا دوه ځایه
مردان دکو ټپې بنځي دکت دی
* * *

تر سر تر پای په چه سړی سازوی
فهم که وکړې درست سره راز (۲) وی
سړی هغه گنه چه خپل ځان پېژنی
چه بې خبر وی یو تش طراز وی
* * *

تل تل چه غور ځی داسعد ستوری
دهنر مندو په طلب بنوری
که چېرې ورشی په بې هنرو
ځینې د تللو دروازه گوری
* * *

توانگر هغه دی چه قناعت لری
نه چه بارونه یا بضاعت لری
چه خوی خصلت یې دسړی نه وی
یو ددی بې وگنه که شجاعت لری
* * *

تو به ها له بنده ده په گناه چه لاس رسی
چه لاس په هر چېر ته په کوزو پاس رسی
چه لاس و نه رسی تو به څه سود لری
خالی خبرې په خوله دنا س رسی

(۱) په چاپی نسخو کښې (خوهټ) دی .

(۲) په دوهمه قلمی نسخه کښې (د درست سره راز) په ځای (سره یوراز)
راغلی دی.

ته او م سبو يې تر څرخ و تلی
دا ور تر تا وه نه يې ختلی
که چېرې و وځې دا ور له تا وه
نوم به داوم وی له تا نه تلی
* * *

ټټو به هېچرې دا س په یو ن نه شی
په توره هېڅوک لکه پښتون نه شی

اصل په هر څه کښې خپل ځان څرگند کا
خوند د مټرو به گندم گون نه شی (۱)
* * *

جهان د چا دی چه څوک تور زن وی
دا دو د هس کا په نوم مین وی

ناستی دې دی د علم تر سیوری کا
چه څوک د علم د ورع څښتن وی
* * *

جهان که واړه سره او به شی
دا دوه بهرۍ به په ډو به نه شی

یوه بهرۍ به چه څوک رښتینې وی
بله چه وږی په چا ماړه شی
* * *

جهان که واړه سره سور او د شی
گومان و مه کړه چه عارف نور شی

که سمندر غوندې په اور کښې کارنه کا
عارف یې مه گڼه مخ دې یې تور شی

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کښې دا مسره داسې راغلې ده : په تربیت
به شوی اکسون نه شی .

جونه چه نه وی واده لا حوره وی
او لاد چه را و پی آدم دستوره وی
چه سر یی سپین شی مخ یی بی نوره شی
یوه پیری در ته حضوره وی
* * *

چاری دد هر په هغه دستور دی
لکه په تورو په سپین مسطور دی
لاهم هغه دی چه پکښې ور کي
هو مراه لښکري دسلم توره (۱) دی
* * *

چه اصل بد لری خایي بد خو وی
یا رنگ ښه نه لری خایي بد رو وی
دا دواړه تو که به هېڅوک ښه نه کا
که کرامت لری که یی جا دو وی
* * *

چه بخت یی تور شی عقل یی نور شی
مخ یی په بدو په شرو شور شی
دبد خوا ها نو ویل پری ښه لگی
دنېکخوا ها نو ویل پری او ر شی
* * *

چه بد اند پش وی چه بدا مو ز وی
چه بدگویی لری واره بد رو ز وی
که ته لوی غواړي لوی په چامه کړه
نېکان په دواړه کو نه فېرو ز وی
* * *

چه بد بنیا دوی چه بد نها دوی
په هره چار کښی یی ما یه فساد وی
دنېکي چار یی الف یی نه زده
په بد ه چار کښی کا مل استاد وی

(۱) دایران دبادشاه فریدون ددوو زامنو نامې دی.

چه بد بنیاد وی چه بد نهاد وی
دمور په نس کښې په بلا یا دوی
هر چه زو ولی دی د فساد د پاره
خو چه ژوندی وی هم د فساد وی
* * *

چه پاخم درو مم په لار د لبر را شی
یا ښه چه بیا مو مم یا ښه خبر را شی
هو مړه د ښکلیو په دیدن خو ښ یم
لکه په خوارو باندي اختر را شی
* * *

چه پرې مین وی که بدو گوری
پرې دې وو خی د ستر گو توری
ورته دعا کړه که دی ښېرې کا
اور ته خدا کړه که دی دې زوری
* * *

چه پس له مرگه سړی ښه یاد شی
که هسې خوی کا په دا دې بنیاد شی
چه خوی یې نه وی دنېکنا می
ژوندون یې هېڅ وی ژوندون یې بادشی
* * *

چه پکښې بانگ دمسجد اما م نه وی
په هغه کلی کښې میشتی مقام نه وی
په هغه کلی کښې قتل روا وی
چه هغه کلی به داسلام نه وی
* * *

چه پوزه نه لری ، غوږو نه نه لری
شرم اندوه به له چا نه څه لری

رنګ یې مه وینې ستر یې ښه دی
که رنګ بې غوږو بې پوزې ښه لری

چه تاخو ك ووينى مهر به خه وينى
مهر به خه وينى چه تاخو ك ووينى
عا شق خه نه وينى چه تا و نه وينى
چه تا و نه وينى عا شق خه نه وينى
* * *

چه ترس د خداى لرى مرگ يې په يادوى
زړه به يې كله په ظلم بنا دوى
تل به يې مېت وى په بنو بنو چارو
منځ به يې هر كله په عدل و داد وى
* * *

چه تنگه خو له لرى او ږ ده با نه لرى
تو زې او روځى ملال كا ته لرى
نور خه يې مه گڼه زما په پوهه
تر سر تر پا يه به صورت بڼه لرى
* * *

چه جنگيا لى دى دو لت هغه مومى
چه ننگيا لى دى عزت هغه مومى
دا دوا په تو كه سره تر لى دى
خو ك چه محنت كا راحت هغه مومى
* * *

چه ځان غواص كا گوهر هغه مومى
چه بې ننگى و اخلى د لبر هغه مومى
دا كار مې خو ځله په ځان راغلى دى
تر سر چه تېر شى ظفر هغه مومى
* * *

چه خه په كار دى خټك ترى دى
تر مېرى خېلو برگويست برى دى

ډېر يې پېښې لرى حيلې مگرو نه
پښتون يې مه بوله بولا هندكى دى

چه څو ك دنيا لري په ځان يې نه خوري
دگور غه توري خا وري دې و خوري
چه مال يې پاتې شي و بل حريف ته
چه يې له خپلو يا رانو بڼه خوري
* * *

چه څو كسو گندكا، كار يې خرگندوي
سر ددروغو زر زر سوگندوي
سوگند به نه خوري چه راست گويانوي
ددرو غجنو سوگند كمندي
* * *

چه څو ك يې سمه گڼي هغه كز ه شي
چه يې كز ه گڼي سمه هغه شي
دخل د چا دي د خداي په كړه كښي
په حال خبر شه چه څه دې زده شي
* * *

چه څو ك يې كاندې كله ياري دي
ياخود كامې دي يا عيارې دي
چه بڼې مې څير كړي تر دا بهتري
يا وېزارې دي يا اغيارې دي
* * *

چه حرص ناك وي يا تر سنده وي
ياري له دواړو سره گنده وي
دابه دې پرېز دي په تنگسه بلاته
بتر تر دا نه شكمنده وي
* * *

چه خپل حرم ساتي خدم حشم ساتي
بويه چه واپړه دې محترم ساتي

ادب دې ډېر كا د زويو لونه
چه بې ادب شي و ځان ته غم ساتي

چه خپل سر خرڅ کا بها يې وا خلی
چه يې مدار وی مولا يې وا خلی
که يې صا حب و ته بلا پيدا شی
نمک حلال دی که بلا يې وا خلی
* * *

چه خوی يې نه وی صورت ز پبالری
لکه ښه لو ښی خالی غوغا لری
ښه مخ په مثل لو ښی د زړو دی
ښه خوی په لو ښی کښی خوږه حلوالری
* * *

چه دانسته درو می چه اهسته درو می
فتح هغه مو می نصرت هغه مو می
چه کا هلی کا یا ډېر تلوار کا
نا مرد هغه نو می نا کس هغه نو می
* * *

چه د بدا نو سره مقیم شی
که بیم يې نه وی هغه په بیم شی
ضرب المثل دی ددانا یا نو
دښمن چه دوست کړې دوست دي غلیم شی
* * *

چه د بزرگا نو خفت (۱) اسان گڼی
هغه خفت دي افت د خان گڼی
لږې بلا به ور باندي ور نه شی
جوړ دي زرگو نو بلاته خان گڼی
* * *

چه دتازی سره د ټپورگ وی
کله تازی غوندي په لاری يې تگ وی
رنګ ته يې مه گوره عمل يې گوره
که سور که سپین وی که تور که برکوی

(۱) خفت = سپکاوی .

چه در پسې زغلي هغه دو لت و ی
چه ور پسې زغلي هغه زحمت و ی
قابل هغه د ی چه دچا منت نه وړی
په نا قا بل باندې و یل منت و ی
* * *

چه درست په منښك و په عنبردوب وی
چه په گندگۍ ككړ شى خوب وی
قرآن چه لوالی هر گوره بد كا
چه بیا په فسق و فساد معیوب و ی
* * *

چه در و كاږی و پر ه دې پر پږ د ی
خالی به و وځی كه زړه یې رېږدی
یا به را وكاږی گوهر له یمه
یا به دا خپله كله پرې كښېږدی
* * *

چه دكهنتر و جفا په ځان وړی
كهنتر به كله د مهتر فرمان وړی
سزاد و خته د كهنتر بوییه
كه نه مهتر به په زړه ارمان وړی
* * *

چه دین دنیا گټی دا نا فرزند و ی
غوږ به یې هر كله دپلار په پند وی
اوبه ، به نه څښی د پلار بې حكمة
نه به یې پوړې شونډې په قند و ی
* * *

چه ذات یې بد و ی اصل نا پاك لری
گنده به فعل گنده به ژواك لری

زاغ و زغن گوره بلبیل تو تی گوره
خپل خپل پر واز كاخپل خپل خوراك لری

چه ډېر ياران يې تر نظر تېر وى
اخلاص ترې مه غواړه لبا س يې ډېروى
په منځ كه هر خو مهر خندا كا
چه در ته شا كا واړه يې هېر وى
* * *

چه ډېر ي ونې لښتى كم آب لرى
څښتن دو نو خو پېچ و تاب لرى
نصيب زه هسې په پېچ و تاب كړم
ما به تر كو مه په داعذاب لرى
* * *

چه راستى نه لرى نه يې اخلاص وى
زړه دې له هسې ياره زر خلاص وى
چه څه دى زړه دى په درست وجود كښې
ور كړى بويه د چا چه خاص وى
* * *

چه ربا عى د خوشحال خان دى
دلا جور د يو غشيو په شان دى
تير كړ كه هر خو غشى ښه روغ كا
پر واز يې بويه كه پر يې وړان دى
* * *

چه رنگ او بوى لرى گل، گل هاله شى
پرې د بلبلو غلغل ها له شى
چه نه يې رنگ وى نه يې ښه بوى وى
ورځنې پا تې بلبل ها له شى
* * *

چه زړ يې ونيسى زړ يې بيا پرېز دى
خو يو نا مرد به وى زړه به يې رېز دى

يادې يې زلفې په لاس كښې نه نيسى
يادې يې ونيسى سردې پرې كښېز دى

چه زړه له تانه د چا بڼه کېږي
بڼه کړه دعا گټه دعا قبلېږي
آزار دهېچا دا خستو نه دي
بڼېږي د خوږ و زړ و نولگېږي
* * *

چه سپينې پي ، سره يې غنم وي
حرم حشم لري آرام يې هم وي
چه شکر نه کا په خپله بخړه
دهغه بخړه دمار لرم وي
* * *

چه ستا خو بي غواړي دغه دې يار دي
چه ستا خواړي غواړي هغه اغيار دي
چه ستا په غم خو بڼ شي صرغه پرې مه کړه
بيا به ارامان کړي که دې خپل وارد دي
* * *

چه سره لوي و و په يوه غولي
وگورته لاړل هغه همز و لي
زه په دا دواړو غوږونو اورم
نارې د دو يو چه ما هم بولي
* * *

چه سر يې خو ښه شي سړي چه داغ کېښېږدي
هر څو ک پوهېږي څان ته بلابلېږدي
له چا چه جنګ کړي روغه په زړه لره
هوبښيار په جنګ کېښي دروغې ځای پرېږدي
* * *

چه شرم نه لري عيب ته نه گوري
لولي بې شرمې دي ځکه خپل څان پلوري

هغه چه پا کې دي شرم حيا لري
زړه يې فساد ته په لکونونه ښوري

چه بنکار په کور کښې و رته تیار وی
دچا به ولسې د صحرا بنکار وی
په باغ و راغ کښې د بهار گل څه کا
چه یې په کور کښې تازه بهار وی
* * *

چه ښه صورت لری شرم عفت لری
واړه د دین د دنیا دولت لری
چه ښا یسته وی عفت یې نه وی
څه قباحت لری څه قباحت لری
* * *

چه ښه لذت غواړی نېش اوافت غواړی
نیش او افت غواړی چه ښه لذت غواړی
چه محبت غواړی غم د فرقت غواړی
غم د فرقت غواړی چه محبت غواړی
* * *

چه عاشقی کا خو شحال دې پو ښتی
له شرم اوننگ دې په کرو هوتښتی
ترمال دې تېر شی تر سر دې تېر شی
چه عاشقان دی تر لوی غر رغښتی
* * *

چه عالمان یې په تور و سپین و ینی
چه درو ښان یې په علیین و ینی
دعار فا نو علم څه نور څه دی
تر عرشه فر شه په خپل یقین وینی
* * *

چه عقل یې کم وی کله ادم وی
کله ادم وی چه عقل یې کم وی

چه عقل یې کم وی تل باندې غم وی
تل باندې غم وی چه عقل یې کم وی

چه غر دسرو ز رو د سړي خپل شي
مهر ناستي (۱) ته يې كله كتل شي
چه باد شا ها نو سره نا ستي په تخت كا
دانور خا يو نه ورته خجل شي

* * *

چه قبول زړه ته دچا ، چار بده شي
چار يې نور بده تل تر ابدې شي
روپۍ چه كليه شي يو ه صراف ته
هغه روپۍ په هر چا رده شي

* * *

چه كا هلا ن دى چه احمقان دى
دولت به بايلى كه باد شا ها ن دى
دولت دد ين ددنيا د چا دى
چه هو بنيا را ن دى په كار چسپان دى

* * *

چه كښت او به غواړي او به بيانه مومي
له هغه كښته به سبز هڅوك مومي
دهري چاري يو وخت يو وادى
كل په تمو ز كښي كه تل او به غواړي

* * *

چه كښېنى ژاړي فر ياد ښېري لري
دزړه د آه توري تېري لري
پېر به په هر چا په وار وار شي
اندوه دي نه كا اسمان پېري لري

* * *

چه مور يې ښه وي بابا يې ښه وي
بد به يې زويه لونه په خه وي
چه اصل بد لري بد به والد لري
كچر به هېچېري بي فتنې نه وي

(۱) په دريمه قلمي نسخه كښې دناستې په خاي (ماسې) راغلي دي.

چه نا دانان دی یا فاسقان دی
یو دم کار و کا بیا زر زر پنبمان دی
چه یی په کار کنبی پنبما نی نشته
یا عاقلان دی یا صالحان دی
* * *

چه نه ادب لری نه عقل رای لری
دو پای لیدل شی خوی دچارپای لری
چه بی ادب وی آدم یی مه گنه
خه شو که شکل آدم نمای لری
* * *

چه نه تد بیر لری نه خوانمردی لری
تل به په کار کنبی دمنخ زر دی لری
پونده ی ته اور را وړه هنرچه توره شی
هغه سپری نه وی چه دل سر دی لری
* * *

چه نه طالع لری نه مصلحت لری
دولت به بایلی که ډېر دولت لری
چه شکر نه لری کله نعمت لری
چه صبر نه لری کله حکمت لری
* * *

چه نه طالع لری نه مصلحت لری
دولت که غواړی چه بد خصلت لری
دولت هغه دی چه در پسې درو مې
چه ور پسې زغلي بلافت لری
* * *

چه نه لنگېزی نه یی خوانی وی
دهغې بنځې روزگار فانی وی

بنځه محبو به خوانه دمینی بویه
چه زیست روزگار کا په بنادما نی وی

چه نه يې دين وي نه يې دولت وي
نه يې په علم ښه خوي خصلت وي
سړي يې مه بول له يو ګاو و خر دی
د ګاو و خر به څه برکت وي

* * *

چه نه يې ننگ وي نه يې فر هنگ وي
نه يې ښه اصل نه يې ښه رنگ وي
زر دې په تورو خا و رو کښې پتشي
ژوندون يې مه وه چه ځای پرې تنګ وي

* * *

چه ورځ دې ښه وي دو لټ دې يار وي
واړه و ګړي دې خد متګار وي
چه ورځ دې بده شي دولت دې پېروکا
خپل زويه و روڼه له تا و بزار وي

* * *

چه ور کول کاچه دښر دوي
اسراف که نه لري هاله درست مرد وي
هغه در وېش نه دی چه دنيا نه ساتي
دروېش هغه دی چه ترې دل سردوي

* * *

چه هره چار يې په روايت وي
دهغه بر خه دو لايت وي
بېهوده نه اوري بېهوده نه وايي
غوږ يې دنېکو په هدايت وي

* * *

چه يې په کور کښې لايق فر زندوشي
کرم له خدا يه په سړي خرګندوشي

قابل چه نه وي په هغه کور کښې
دو لټ يې هېڅ دی که چند در چندوشي

چه يې څکلي ، دمغل مزي دي
ددوي په غاړه ډېرې بزي (۱) دي

په ښکار دچا دي دپښتنو دي
نور څه يې مه گڼه لکه خزې (۲) دي
* * *

چه يې د روغ نه دي چېرې ويلی
چاته يې نه وي په بد کتلي

هغه به هېچېرې خوا ري بيا نه مومي
عزت د دولت به وړېسي غفلي
* * *

چه يې راستي نه وي بل يې اخلاص نه وي
هغه به هېچېرې له غمه خلاص نه وي

دولت دديندي که ددنيا دي
بيا به يې نه مومي چه خاصالخاص نه وي
* * *

جيندي (۳) جيحون نه دي غونډۍ به غرنه شي
شمع قمر نه ده سها به لمر نه شي

که اوښکۍ (۴) په رنگ دمار ده
بيا اوښکۍ ده دا به اژدر نه شي

(۱) بزه = گناه .

(۲) خز دښکاري دڅو ځای .

(۳) په دريمه قلمي نسخه کښې دجيندي په ځای چينگۍ ده ، چه دوږې
چيني معنی ورکوي .

(۴) اوښکۍ = يو قسم غټ چينجي دي چه دمار په شان ښکاري
(ظفر اللغات) .

ځای او مسکن دې دکار ګډه ګلشن نه شی
کم ذات سړی دې دجاه څښتن نه شی

حسن هغه دی چه اصل ذات لری
دسپا ندې ګل به ګل دسمن نه شی
* * *

ځوانی د کجام ده په پیری اوړی
بقایې نشته په وار وار واوړی

پیری یوازی په هېچا نه راځی
خو څو عیبو نه ورسره راوړی
* * *

ځینې په عقل په هنر دو لوموی
څوک یې په جهل په حماقت مومی

یو په دار و د طبیب رغېږی
بل بې طبیبه شفا صحت مومی
* * *

ځینې په علم په دنیا مستی لری
ځینې په زهد په تقوی مستی لری

ځینې په توره په غزا مستی لری
خوشحال په کوم توکی دا مستی لری
* * *

ځینې خبرې په تکلف کېږی
ځینې خبرې په قاسف کېږی

ځینې خبرې په بله ژبه
لکه یعقوب ته قال دیوسف کېږی

ځينې خپل جیش لښکر حشم کسی (۱)
ځينې خپل لال گهر نعم کسی
ځينې خپل علم هنر قلم کسی
ځينې خټکه هغه صنم کسی
* * *

ځينې که وينځی وی لکه مېر منې وی
ځينې مېر منې دو ینځو کنی وی
عقل هنر بو یه په اد مزاد کښې
مېوه چه بڼه لری قدر دو نې وی
* * *

څښتن دخو نې چه بې تډ بیر وی
وينځې مریو نه یې وتښت ته څیروی
یا یې ډېر مست کا هوا یې نو رهشی
یا یې ډېر خوار کالکه اسیروی
* * *

څښتن دخو نې د خوړو خوند غواړی
وينځې مریونه دخوړو شخوند غواړی
نادان په پند د چا نظر نه کا
هو ښیار په هره چا ره کښې پند غواړی
* * *

خو به برېتونه دځوانی ، ځوانان پوسی (۱)
خو بی یې داده که خبر دار اوسی

مرگ شته پیری شته دا واره را تلو نی دی
سړی یا مرگ یوسی یایې پیری یوسی
* * *

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کښې دا مصرع داسې راغلې ده : ځينې
خپل عیش کا خپل حشم کسی .
(۱) پوسل = تا وول او غورول .

خو خو قر نونه به ور باندې تېر شى
شېر ين صورت به يې په بل بل خېر شى
لكه چه هېرې دى پخوا پېرې
خوشحال به هسې له د له هېر شى

* * *

خو دا جهان دى دا هسې تل شى
خپل دې پر دى شى پردى دې خپل شى
دېل وى ستا شى په يوه دم كېنې
هغه چه ستا وى هغه دېل شى

* * *

خو دې د تو رو ز لفو خمو نه دى
هو مړه په ما باندې پراته غمونه دى
دخپلو تو رو ستر گو غمزې وپوښته
چه يې په ما باندې داستمو نه دى

* * *

خو غم غيرت كړى چه غليم مې نه مړى
قضا چه نه وى سړى په خه مړى
نه به ته پاتې شې نه به دى پاتې شى
هېڅ بېر ه مه كړه هر څوك به ومړى

* * *

څوك په چا گرم وى په چانا گرم وى
ځينې بد فعل په هر چا گرم وى
ته خپل خوى ښه كړه په چا گرم مه شه
خود به شر مېرې چه تر تا گرم وى

* * *

څوك چه په خوى كېنې پاكيزه پاكوى
سرخ يې په كور دى پاكيزه ژواكوى

سلوك چه بدلى زار يې دځان دى
كه هر خو ښه وى هغه هلاك وى

خوك چه خبرې ستا د بنا يست وايي
بڼه خوي خصلت به دې راته په څه ستايي

زه درته را ږم ته را ته خاندې
دا هسي کبر په هېچا نه بڼا يي
* * *

خوك چه ختلي په ملكوت وي
دهغه كله په كار نا سوت وي

فرقان نا طق دي په امر نهې
چه نهې نه كا ځاي يې لاهوت وي
* * *

خوك چه ږو ږي ددهقا نې خوري
خوا ږه د خو رو دمېما نې خوري

چه يې په ظلم خوري وا ږه يې زهر شه
كه شو لا نو نه (۱) دسلطاني خوري
* * *

خوك چه قمر ياد كاري دي را يادشي
خوك چه عنبر ياد كاموي دي را يادشي

خوك چه مقر ياد كاري دي را ياد شي
خوك چه سقر ياد كاري دي را ياد شي
* * *

خوك د هوا و هو س نتي دي
خوك مي په بغض په حسد تپلي (۲) دي

پلار دخپل ځان دي زوي دخپل ځان دي
په خپل خپل جوړ هر خوك نيولي دي

(۱) شولان = نعمتونه او بڼه خورا كونه .

(۲) په دريمه قلمي نسخه كښې (تللي) راغلي دي .

خو يې غيرت وى خو يې همت وى
دمرد به هو مره قدر قيمت وى
مرغه چه نه لرى تندرست دو خانگه
پر شپ يې كله په رفعت وې
* * *

خو يې همت وى هو مره قوت لرى
هر مروت لرى هر فتوت لرى
خليل اسا دى لكه موسى دى
ابدال په اور په اوبه نصرت لرى
* * *

خار دې په بخره د خار كشا نوشى
گل دې په بخره د گلر خانوشى
قند دې په بخره د شنوتوتيانوشى
سوز دې په بخره د پتنكا نوشى
* * *

خانان هغه دى چه په خپل نام دى
نه په دنيا دى نه په خپل كام دى
چه په كوم تو كى د نام بنسټگره وى
په هغه فكر كنىي په صبح وشام دى
* * *

خان دو كړى چه شمشير زن نه وى
دده بڼه ور كړه دده بڼه نغن نه وى
لكه نا مرد مېړه چه واده و كا
خوارزار روزگار كا حال يې دزن نه وى
* * *

خبر لا نه يم چه دا به كله شى
چه مې به كسى سره و بله شى

ته آئينه گوري نه مې سينه گوري
چه دې د هجر په لمبه سوله شى

خبر ې گرانې دى اسا نې چېرې دى
دچا مشكنې دچا گو هرې دى
په دا دنيا كښې چه څه بهتر گنې
ښې ښې خبرې ترې لا بهترې دى
* * *

خپل بد خو يو نه بد خو ى هنر گنې
په ځان كه خاو رې وى خاو رې هم زر گنې
په ځان چه څه وى بل هم هغه گنې
يو چه كا فروى بل هم كا فر گنې
* * *

خپل حكم مه كړه چه كم يا ستر وى
دافكر مه كړه چه پس يا زړ وى
دكښيد كړې په لاس كښې ستن ښه
دخط و هو نى په لاس كښې درو ى
* * *

خداى چه ښه كړى په دا جهان دى
كه پرې پو هېرې انسان ، اسان(۱) دى
چه سره يو شى دا دواړه تو كه
مشكل كا رونه اور ته اسان دى
* * *

خسيس چه مال لرى پرې بناد به نه شى
بنده بنده دى آزاد به نه شى
چه همت ناك دى هغه آزاد دى
آزاد آزاد دى عباد به نه شى
* * *

خصلت به دا لرى چه منافق وى
دهر مذهب سره به موافق وى
يو به يې زړه وى يو به يې ژبه
يو به مذهب لرى چه څوك صادق وى

خصلت یی دا وی چه لیثیمان وی
نن چه خه ور کا گاند ه پشیمان وی
که هر خو ډېر ور کا خپل ورکړه کم گنهی
دا شان یی دود وی چه کریمان وی

* * *

خلک چه بد شی باد شاه یی بد شی
په هره چار کنبی حیران بخر د شی

خوبی په دور دعا لمگیر نشته
دچا به ولی له چا حسد شی

* * *

خلک چه هو مړه یاری کاندی
خان کا په خپله تر غمو لاندی

مرگ یی له ډېر و غمو نو خلاص کا
مند دمرگ دی په هر چا باندی

* * *

خواری یی نشته چه څو ک هو بنیاروی
هو بنیارچه نه وی په خواری خوار وی

نراد (۱) چه ښه وی د نرد گټنه کا
بد باز (۲) په بده بازی نا تار وی

* * *

خوا ږه دمینی نه راپته پزی
واړه په مینه سره غټ پزی

مینه په مثل نافه د منکو ده
نافه د منکو چیر ته پته پزی

(۱) چه د نر دلو به کوی .

(۲) چه په لوبه نه پوه پزی .

خوت خو ت ددېنگ دی سرود، دو ټی
غږ د او بو دی ژو ندون د تږی
چه یې کش کش شی پر تو گک وکازی
هغه اواز دی چه زړو نه کوږی
* * *

خوږه مړی که ښه مزه لری
ترې مې تو به ده که دا بزه لری (۱)

همای مرغه مې څکه هډو نه خوړی
اسمان له غوښو سره خزه (۲) لری
* * *

خوشحال که تور دی دگناه په توری
خلک حیران شی چه ورته گوری

خپل دین محکم لری خدای ډیر کرم لری
منځ به یې روڼ کا دسبا تر ستوری
* * *

خوشحال که هر څو په رنځ کښې ژاړی
نامرد یې وگڼه که په مرد نه ویاړی

ژړا یې واړه په دا سبب وه
دخدا په خیر د خپل ایما ن غواړی
* * *

خوشحاله پاڅه روغې دې پښې دی
مکې ته درومه څه خرڅښې دی

زوی به که وروڼه که ښه یاران دی
واړه دې و لیدل دخپلې ښې دی

(۱) گناه - ظلم .

(۲) رسوایی ، بد نامی .

خوشحاله زوړ شوې سړۍ چه زوړ شى
دمهړو شا نو له مينې موړ شى

ته خو زړې پزې لا مين كېږى
زړه بڼه دې كله ترې موړيا سوړشى
* * *

خونه چه پا كه وى پرې برکت اوړى
ور باندې هر كله عزت دوالت اوړى
پاكى چه نه وى په هغه خونه كښې
ورباندې واړه بلا آفت اوړى
* * *

خوى چه دبدو دچا عادت شى
په پند په زجر لا زيات شى
طبيب يې خوك دى ملك الموت دى
چه مشرف يې په شهادت شى
* * *

خيال دهغې دې چه شوخ وشننگهوى
شونډې يې شهد په مخ گلرنگه وى
چه داىې هېڅ نه وى ناز به په څه كا
كه ناز كا ناز به يې بتر ترجنگهوى
* * *

داتوړې ږيرې چه ايما ندارې دى
سپينې ناپاكې ږيرې ترې څارې دى
صدق و فابويه چه داىې نه وى
ږيرې دخوانو د زړو مردارې دى
* * *

داجام چه چاچينې هسې لا چينې شى
مستان يې خوب كا كله بهوينې شى

حال يې و هېچا و ته معلوم نه شو
آه دې له له هر دم و كينې شى

داچه خانان دی یا امر گیان دی
په هند کنبی گر خي په هر مکان دی
غونبې هې و نه د مظلومانو خوری
زما تر فهم واپره ددان دی
* * *

داچه و تاته شیخان پیران دی
بد خواه دخلکو بد خواه د خان دی
علم عمل بویه مرشد دلازی
چه دایې نه وی واپره سگان دی
* * *

دا دې بار خودی خوله نیولسی
که لاله گل دی پر خي و هلی
دا دې سري شو نه ی که سپین غا بنو نه
که لال و دردی سره پیلسی
* * *

دا لمر په ورخي د شپې داستوری
چه نا کرار دی و بله بنوری
د ډېر و ستر گې پرې لگېدلی دی
و لال ډل ډېر به یې په سترگو کوری
* * *

دانا یې مه گنه چه صبر نه لری
چه صبر نه لری حکمت به څه لری
سړی د صبر په کار کنبی واز میه
چه صبر ناک وی هر څه به بڼه لری
* * *

داووی (۱) مې خوښ دی چه چا ویلی دی
ډېر مې په زړه باندې بڼه لگېدلی دی
بد خواه دې خوښ کا په بنو خبر و
نېکخواه په بد ویل خپل ژپو لی دی

(۱) وېنا، قول.

دا یو خو تو که د و قوف دا ز دی
باز دمیر بنکار دی زر دتجار دی
کتاب د چا دی ددانشمند دی
بنځه دمر دده مېنک د عطار دی
* * *

دباد شاهانو چه امر گان دی
دیوه بحر ولې شان شان دی
واله چه لویه وی که کم لښتی وی
او دس پا کی لره واره یکسان دی
* * *

دباد شاهانو چه بنه خانان دی
کار کشایې کا مقر بان دی
که یې اشنا شي ځنې حذر بویه
اور دی اوبه دی درد دی در مان دی
* * *

دباد شاهي په تخت چه ناست وی
دا کار یې هېڅ دی سهر چه ناست وی
دولت، دولت د سهار خپزی دی
مردان دهسې دولت په خواست وی
* * *

دباغ خښتن نه یو سبب پېشکش راوړی
دده له باغه بیا یې په اش (۱) راوړی
هغه به څو کوی غافل نا اهل
د زړه فکر و نه چه مشوش راوړی
* * *

دباغ گلو نه چه ننداره شی
خوڅو کارو نه پکښې بنکاره شی
چاته په خوا رو سترگو هېڅ مه گوره
ډېر ناگهلی دی چه په شماره شی

(۱) آش = تمه به

دبخت په مخ کښې زر و دا نۍ دى
دبخت په خټ کښې زر و يرانۍ دى
بخت دى د شاه د گدا هېڅ نشته
په بخت خوارۍ هم کا مرا نۍ دى
* * *

دېنو تير دې په خو تېره دى
واړه لك شوى زما په زړه دى
دا دنكر يز و نگار پرې نه دى
دخوار په وينو يې ورغوى سره دى
* * *

دبیم په ځای کښې سړى ملا وى
چه يې اميدوى هور ته خوشحال وى
هغه په خړ و او بو نظر نه کا
چه تل يې بخره آب ز لال وى
* * *

دپند پر والرى خا وړې خوړونۍ
ور باندې بد لگى نصيحت کړونۍ
بد دې د هېچا تر فهم ښه نه شى
نه وى د پلار د خبر و وړونۍ
* * *

دتن (۲) مې تير سو شپېته رگو نه دى
ستا نه غمو نه پکښې زرگونه دى
جدا له تا نه چه يو نفس درو مۍ
خو نفسو نه هو مره مرگو نه دى
* * *

دتن خولې دې بوى د گلاب لرى
زلفې دې طعن په مشکنا ب لرى
عتاب نور مه کړه د خداى د پاره
خوشحال دې کله د عتاب تاب لرى

(۲) په دوهمه قلمى نسخه کښې (ننه) راغلى دى .

دچا به خه لره ما نه له بله شی
چه نېکه بده په عمل موندله شی
هغه چه و کرې هغه به ور یې
له خپله لاسه هر ه کر له شی
* * *

دچا په کور کښې رو پی مهرا ن دی
دچا په کور کښې در و مر جان دی
که ته هېڅ نه لرې گو ما ن دامه کړه
چه به دستا غوندې واپره ناتوان دی
* * *

دچا چه د ننه سینه په درد دی
دمه یې عینې په آه سرد دی
که مرد د لاندې وی ښځه د پاسه
په دواړه تو که ظفر دمرد دی
* * *

دچرخ له لاسه زړه گو ټی رېږدی
دا خوی به چېرې له لاسه پرېږدی
هر څو ک چه وو ینې چه داغ په زړه لری
ددا غ د پاسه بل داغ پرې کښېږدی
* * *

دخان د ښمن دی دښمن چه یار گڼی
دښمن چه یار گڼی مرک دې تیار گڼی
هو ښیار به خان دنا دان په شمار گڼی
نادان هغه دی چه خان هوښیار گڼی
* * *

دخپله لاسه چه ستمونه دی
گو ښی په ما نه دی په عالمو نه دی

دخپله لاسه لکه ښا دی دی
دخپله لاسه اهو مړه غمونه دی

دخپلې چارې هنر، یو هر لری
مغز یې په سر کښې هومره خوشلری
مزرې گاو ز د ځنگل په خو نیسی
گیدې د شلانه و دښکار هنر لری
* * *

دخپلې خو نې د پوال که کون وی
دخپلې خو نې په څښتن خو ن وی
زیست و روز گار یې پکښې خوندي وی
لو ښی کا لی یې په ده کښې بوږ (۱) وی
* * *

دخولې خبری دې خو ږې ترمن (۲) دی
و بختو رو وته من من دی

ترخه ویل دې د خولې هر گز نه وو
دا چه ترخه وایې دارو در من دی
* * *

د خولې ویل دې واړه نبات دی
خواړه دې لاد ښکځلو زیات دی

څوک یې چه ښکل کا سنخ دهغو دی
شونډې دې دواړه آبحیات دی
* * *

د دولت ستوری گرځی قابل غواړی
قابل چه بیا مومی نه پسې بل غواړی

که چېرې مل شی د نا قابل سره
(۳) ټکاؤ یې نه وی رخصت ترې تل غواړی

(۱) بوږ = سنبال او محفوظ .

(۲) یو ډېر ښه خوراک دی او ترنجبین ته هم وایي .

(۳) توقف : ایستل . بدل .

دده په ذکر واپه گويا دی
که دڅشکي دی که ددریا دی

دده له حکمه و تلی نه دی
که ناست په تخت دی که په بوری دی

* * *

دده په حکم بالا پستی شی
مستی خمار شی خمار مستی شی

نه تل بهار وی نه تل خزان وی
هستی نهستی لری نهستی هستی شی

* * *

د رزی لاگز لری مقراض سوزن لری
یو جمدرد گوټی خوشحال خیرن لری

کوچ یی اسان دی مشکل هیڅ نه دی
غم دیا را نو درد دوطن لری

* * *

دروغ چه فاش و بی صرفه وایی
خیل ځان په خپله خواری ته بیا یی

تر دا هغه بد چه شیطان لری
فکر فریب کا په نفاق پایی

* * *

دروغ د چا دی د کم ذات د وږی
یاد کمزوری په قوت لږی

چه دایې نه وی دروغ به و لې کا
دروغ چه کاندی خوږوی په سږی

* * *

دروغ وعده دې په مار بنتیا لگی
تر څه د ښکلیو لکه حلوا لگی

دېڼو ناوک دې په نو رو نه پسندم
پرېږ ده چه واپه په زړه ز ما لگی

در وېش هغه دی چه ترس دخدای لری
دنېکو فعل د نېکو رای لری
تمه له چا نه کا لقمه حلا له خوری
جدا له خلکه داستو گې ځای لری
* * *

دریاب چه لوی دی هومره هوار درومی
شورو غوغا نه کا په خو کرار درومی
سېلاب په خو څاڅکی غږ پر پیدا کا
بقایې نهوی په ډېر تلوار درومی
* * *

د سر داری چارې د شوارې دی
خو خو کمرې خوشو یې لارې دی
براق د عقل د همت پیدا کړه
پکښې بې شماره بلا تیا رې دی
* * *

د سر داری چه څوک هو س لری
خپل ځان دې خاورې خپل مال دی خس لری
غم دو سلو (۱) دی دجنگ هېڅ نه کا
که دخپل ځان سره یگا نه لس لری
* * *

د سر غلیم دې که دا نای لری
بهرتر تر دو سته چه کانا یې (۲) لری

توان یا د زرو یا د ځوا نانو دی
لا ف دې هغه کا چه توانا یې لری

(۱) په دریمه قلمی نسخه کښې د (وسلو) په ځای (حیلو) راغلی دی .
(۲) سا دگی او کم عقلی

د شاه پالنګ دې د موزی مسکن نه شی
گلزار دې خای دزاغ وزغن نه شی
گل د بلبل دی بلبل د گل دی
په بڼه جمال به غافل مین نه شی

* * *

د شپې خښتن دې سهار ته ګوړی
ګوندې پرې وخېژی د سبا ستوری
هېڅوک دې تمه امید پرې نه کا
باران په تزیو کښتو نو ووری

* * *

د عشق په کار کښې یو هر (۱) ګډېزی
یا پکښې قهر سترګې ر ډېزی
دا دواړه تو که په عشق کښې یا د دی
سړی نا حقه په باد ، ډو ډزی

* * *

د عشق غمو نه تر عمر ه سم دی
په هره ساه په هر هر دم دی
د نا مر دانو ور سره کار نشته
غم د مردانو دی مر دان د غم دی

* * *

د عقل زانې چه تا لید لې دی
د صبر قازې چه تا کتلې دی
که هر خو زور لری یا تیز پری لری
د شاه د ستر ګو شاهین وهلی دی

* * *

د عوه د چارې په یوه هر کښې و ی
عقل هم بو یه چه یې په چر کښې و ی
چه بېهو ده درومی بلا هغه مو می
سر به هغه کښې دی چه یې په سر کښې و ی

(۱) هر ، دلته د شور او غوغا معنی ور کوی .

د غرو نو کانه تر حساب تېر دی
خه واره کانه دلال په خبر دی
که اهل و وینم زه به ترې څار شم
اهل څوک نشته نا اهل ډېر دی

* * *

دغم فکر ونه په زړه کښې با ز دی
تل دښادۍ وښکار ته ساز دی
خدای به یې ښکار د ښا دی ساز کا
باز ونه کله خالی پر واز دی

* * *

دمرد چه صبر چه استقلال نه وی
چه غم پرې را شی پکښې خوشحال نه وی
مردی یې هېڅ ده ز ما په پوهه
که یې په جاه و دولت څوک سیال نه وی

* * *

دمرګ قتال دی په هر هر کلی
غشی په ګورت کښې نیاز من پرې ولی
چه مې په ستر ګو هغه یاران لیدل
اوس یې لیدل شی په ستر ګو څلی

* * *

دملک سر دار دې هو ښیار قلاش (۱) وی
تل دې له ښو سره په ښه معاش وی
ځای داشتۍ پرینې بو یه
چه یې له چا سره جنګ و پر خاش وی

* * *

دنه زړه مې ور پسې رېږ دی
چه زلفې تاو کا دهۍ پرې کښېږدی
زور شوم نا رې و هم تو به له عشقه
که مې دلبرې ور پسې پرېږ دی

(۱) چا لاک او غښتلی .

دنيا خو ډېره هومره يې غم ډېر وي
چه نه وي نه خوري هم يې الم ډېر وي
هستي نېستي يې د واړه بلا دي
خوبي يې داده چه ورته کم ډېر وي
* * *

د وطن ونې چند ن اگرد دي
خاوري يې واړه منځو عنبر دي
که سرای و نورو ، و ته سنگېر دي
کاني يې واړه ما ته سره زر دي
* * *

د هونښيا رانو ورمو نه زرد دي
دا دهغو دي چه پرې خبر دي
چه د هونښيا را نو ورمو نه ، نه مني
دهغو هر کله خاورې په سر دي
* * *

ديار په عيب چه يار خبر شي
ياري يې ولاړه که پر ده در شي
ديار دې عيب و هنر د ځان گڼي
پوه دې په عيب هم په هنر شي
* * *

ديار مې واړه د سترگو تور دي
چه سپين و تور يې د چم د کور دي
چه د معشوقي تر سپي ځان ، څار نه کا
مين يې مه بوله هغه څه نور دي
* * *

ډېر څه مې وکړل ما وې که يار شي
ديدن يې ووينم زړه مې قرار شي
چاوي چه صبر کړه صبر مې هم وکړ
سيگن يم (۱) کله په صبر کار شي

(۱) زړه وهلي ، زړه موړ شوي ،

ډېر دی چه زېږې د شیخی پو سی
ډېر دی چه می خوری رندای کښې اوسی
بنده د چا یم د هغه کس یم

چه یې نیو لی تر سره یو سی
* * *

ډېرې مرغۍ په زړه د لکښې دی
سهار چه بزغ کا هغه مې خوښې دی
ډېر نعمتو نه مې په جهان کښې و لیدل
چه لوی نعمت دی ، نعمت خو غوښې دی
* * *

راغله اختر او نوروز همغاړی
مینا خدا کا چغانه ژاړی
ساقی دا وخت دی چه تو به نغاړی
ومايې را کړه زړه مې می غواړی
* * *

رنګ د تو تیا نو لری شین کوسی
هنر چه نه لری بې- قدره اوسی
چه اصالت لری چه ښه خصلت لری
هغه به بخره له میا نه یو سی
* * *

رنګ رنګ کلو نه په باغ کښې و اشی
لکه چه ورشی هسې فنا شی
گر مې هېڅ نه دی د باغ بلبلې
چه یې دا هو مره فر یاد ژړا شی
* * *

رو ژه دخدای له وېرې درلله شی
که نه په هر چر ته روژه خوړله شی

په اشنایۍ کښې مهر اخلاص بویه
که نه په درنګ کښې اشنایۍ بله شی

روغه کتوه په نغری سمه و ی
ما ته کتوه په نغری خمه و ی
ځینی (۱) چه ځان خوار کا ملته (۲) روپی شی
ملته روپی په قدر کمه وی

* * *

زار د هغو دی چه آز حاجت لری
نه ډېر دولت لری نه ډېر همت لری

هغه به ولې د اسمان منت وړی
چه مستغنی وی عیش و عشرت لری

* * *

زاره واره غوا یه په غاښی ځان وړی
چه توان قوت لری خپل بار په توان وړی

خوشحاله پرېزده خپل بار په خر و مه وړه
مست مست بارونه مست مست اوښان وړی

* * *

زاغ وزغن دې په باغ کښې ورځی
چینجی مینجی خوری په څانگو کرځی

خوشحال و چا ته خپل کار ښکاره کا
بلبلې نشته چه باندي غورځی

* * *

زر دځا نانو دباد شا هانو دی
د نوکرا نو دولت خوا ها نو دی

خوری دې ګټی دې عیش و عشرت دې کا
نور څو ک چه زر ساتی دګمراهانو دی

(۱) په چا پی نسخو کښې د ځینی کلمه (جن) لیکل شوې ده .

(۲) کلپه او ناسره ، سولېدلې .

زر شوی د زرو په حال خبر وی
چه چپر ته خيژي په کوم مقر وی
زر به په سپینو شکو کښي نه مو می
شکي يې توري تر خا کستر وی
* * *

زر که دې لېرې له بازو گرځي
سر زه (۱) دې لېرې له پرانگه غورځي
کنه ښي به يې په پور ته غورځي
په څوک کښېوزی نوره به پرځي
* * *

زړه چه نسکور وی غم يې په کور وی
که ډېر يې زر وی که ډېر يې زور وی
تل به پرې پورې دسيال پېغور وی (۲)
منځ يې که وينځي هم به يې تور وی
* * *

زړه دې دهر چا سره صفا وی
په چا گرم ، مه شه که دې رضا وی
که څوک نا حقه له تا پر خاش کا
اندوه يې مه کړه ظفر به ستا وی
* * *

زړه مې په تن کښي په ډېر اشوب شي
چه ښکلي یاد کړم کله مې خوب شي
زور شوم لا خيال لرم د مهو شا نو
په سپينه زيره هم عاشق توب شي

(۱) غرځنی کده . (ظفر اللغات) .

(۲) په دوهمه قلمي نسخه کښي (تل به په زرو دسيال) .

زړه مې زخمی دی وینې ترې شاخې
ژاړم له درده خړ یکې ترې پاڅی
تیر یې خوړلی دهسې لیندې دی
چه په اواز یې د ژرۍ ناڅی
* * *

زړه مې له ښکلیو سره بیا بیا وړ غواړی
گوره و ځان ته بلا په زور غواړی
زلفې چه تاو کا په مخ یې پرېږدی
جنون پرې زور شو بیا رنښتېور غواړی
* * *

زړه وهغه وړ کړه چه زړه دې وساتي
که دوه که درې وی چه زړه دې ښه ساتی
زړه یو ښه څیز دی و ښه (۱) یې وړ کړه
نه و هغه ته چه زړه دې نه ساتی
* * *

زلفې چه تاو کا په مخ یې پرېږدی
ښکلی گلو نه په بار خو کښېږدی
زړه مې بلبل شی وړ باندې را شی
له ډېره شوقه و رباندې رېږدی
* * *

زما په باغ کښې گلو نه ډېر دی
خدای یې را پرېږده په هر هر څېر دی
داغ مې په زړه باندې د معظم دی
دا داغ چه زاغی نور مې پرې هېر دی
* * *

زور که باد شاه وی که اولیا وی
دځوانې ښځې ځینې بلا وی
زور یې که هر څه د ځان مز دور شی
د ځوانې ښځې نوره هوا وی

(۱) په چاپي نسخه کښې د(ښه) په ځای (سپي) راغلی دی .

زویه ورور مه شه چه خوا نمرد نه وی
مرد دتیکلی مرد د نبرد نه وی

مېړه یې مه بوله بنځه پرې نوم کښېږ ده
چه دجنگ غشی ورباندې (۱) وردنه وی
* * *

زویه هغه دی چه په رای داب (۲) وی
که نه له خانه پیدا غضب وی

که هر خو ښه دی چه ستا نسب دی
غا فل ترې مه شه اقر ب عقر ب وی
* * *

زویه هغه دی چه خوی د باز لری
لوی لوی ښکارو نه لوی لوی پرواز لری

نه خوی د چرکې نه خوی د زاغ کسا
چه ځان دغو لو خوراک ته ساز لری
* * *

زویه هغه دی چه فد وی دپلاروی
دپلار تر هرې خبرې څار وی

چه دایې نه وی زر دې په گور شی
پیدا د پلار نه دی یو عیب وعار وی
* * *

زویه هغه نه دی چه هوا پرست وی
زویه هغه دی چه حیا پرست وی

عهد وفا لری سخا عطا لری
طاعت تقوی لری خدا پرست وی

(۱) دگلابوگل .

(۲) پلار. په دوهمه قلمی نسخه کښې (داب) په ځای (ادب) راغلی دی.

زیره دې کله د پښتانه شې
چه دمغول په منصب یې زړه شې
مغل کمزوری غلیم بې رحم دی
کله یې زړه وی چه پښتون ښه شې
* * *

زیره غا ښو نه مې جدا جدا وایي
خوانی دې ولاړه راته هم دا وایي
چه چاته وگورم یا چاته وځاندم
راته دادا وایي کا کا بابا وایي
* * *

ساقی را پاڅه پسر لی تېرېزی
اهاړ را درومی غارمه ډېرېزی
گوره لا کله به سهیل را خېژي
چه درد و غم به دغارمه کمېزي
* * *

ساقی غوړېزی سل برک په منی
دلبرې خیال کا ده په مینې

دچا په بخره د میو جام شو
دچا په بخره پو پی (۱) پمنی
* * *

سبا به تل وی مسا (۲) به تل راځي
چه یو تېرېزی باندي به بل راځي

یو به خوشحال غوندي پیدا څوک نه شې
په شپه په ورځ کښې خوشحال که سل راځي

(۱) پوپی یو قسم واښه دی او پمنی یو غرنی ترین بوټی دی
(ظفر اللغات) .
(۲) مسا = ماښام .

سترگې چه نه وی مخ به پسا له نه شی
خوی یې چه بد شی دخپل کاله نه شی
فهم که وکړې دا حال به ووينې
عیب چه ډیر شی عیب اېباله نه شی
* * *

سترگې دې نه دی ستوری د بخت دی
چه در ته گوری خښتن دتخت دی
دناز په غشیو هغه شیخان ول
چه لاف د زهد کا په زړو نو سخت دی
* * *

سرخ دهغو دی چه بې خبر دی
بې غمه خوب کا په خوب وخور دی
روزگار په غم دی د خبر دارو
چه په زر گونو فکرو نو سر دی
* * *

سرخ دهغو دی چه پاک پیدا دی
که انبیا دی که او لیا دی
خلاص دی د نفس د شیطان له شره
په ښو په بد وځای دی دا نا دی
* * *

سرخ که لك وړ کا و ده ته كك وی
بخیل که كك وړ کاو ده ته لك وی
دهغو وړ كړه په وړ كړه مه نیسه
چه وړ کا زړه یې له غمه ډك وی
* * *

سر دار هغه دی چه شرم ننگ لری
مدام د شرم توره تر خنګ لری
صرفه په زر نه کا صرفه په سر نه کا
چه دښمنان وی له هغو جنګ لری

سړی په اصل سره یکسان دی
که چو هر ی دی که بادشا هان دی
فرق یې په فعل په خوی هتر و شو
ځکه دوی هسې سره شان شان دی
* * *

سړی په خپلو سره بې غمه و ی
ونه په خپلو ولیو محکمه و ی
دچا چه نه وی خپل زو یه و روڼه
سیالی یې کله له سیاله سمه وی
* * *

سړی په مثل کانی د کوه دی
په خو خورنگه گروه گروه دی
چه جوا هر دی پکښې کم شته
نابود بدرنگ یې انبوه انبوه دی
* * *

سړی چه ځوان وی دجونو ځان و ی
زور یې په څنگ کښې لکه سوهانوی
زاړه که ښه کاجو نه دې نه کا
جن دې ها له کا که دی سلطان وی
* * *

سړی چه زور شی زبون په تن شی
حواس یې نور شی په زړه هېر جن شی
لطیف خواړه دې خوری د خول دې کم کا
که کا نو خپزه چه پر ی مین شی
* * *

سړی چه زوړ شی ورنځ ته جوړ شی
که ډېر هوښیار دی په عقل بوړ شی
چه بې ایمان وی حرص یې زیات و ی
که ایمان دار وی له هر څه موړ شی

سپړی چه وږی شی کچکول په لاس واخلي
شهوټ پرې زور کانونور نور وسواس واخلي
خدایه په خپل کښې خو شحال معمور لر ه
چه پل له لارې ، نه کوز وپاس واخلي
* * *

سپړی چه ولا مبی په او بو پاک شی
سپړی لابد بوی شی چه خو نمنا ک شی
احمق چه و لو لی خو کتا بو نه
په څه خولو سته یا وه کا واک شی
* * *

سپړی که زوړ وی ښه زو یه ځوان لری
څه به اند وه لری څه به ارمان لری
دپلار ښه زو یه دو باره عمر دی
بد زویه پلار لره بلا شان ، شان لری
* * *

سپړی که وړ ونی شی او اړه کړو نی شی
دلو یو لو یو بخرو به وړو نی شی
راشه په خپلو سترگو یې وگوره
فایده یې کومه ده سپړی چه خوړو نی شی
* * *

سپړی هغه دی چه ترس د خدای لری
خپل ځان عالم ته ادم نمای لری
حق د حقدارو اشنا په ځان لری
خوبی د عقل خو بی د رای لری
* * *

سپړی هغه دی چه نو ش ونېش وی
نه بد گویی لری نه بد اندېش وی
په هره چار کښې همت په ځای لری
که مال و ملک لری که خوار دروېش وی

سفله دې هېچېرې د مال څښتن نه شي
دښو جامو دې په اغوستن نه شي
شمه چه پرېز دی کتوه ښځه کا
له کبره خیا له و رته گفتن نه شي

* * *

سفله چه زر تول کا د مال څښتن شي
وراني په لاس واخلي دځان دښمن شي
دښکڅو اهانو په پند پر وا نه کا
دېد خوا ها نو په صحبت مين شي

* * *

سنگان دبدر (۱) له نوره جنگ لری
گونگت د مښکو له بو په ننگ لری
سره زر څه نور څه دی زر نیخ (۲) څه نور څه دی
څه شو که بر یښی د زرو رنګ لری

* * *

سواره د عقل په براق ښا غلی دی
له عقله پلي په غم نیو لی دی

بو دری (۳) د عقل دبراق هم بده ده
سواره یې سر په ختی لوېدی دی

* * *

سهار چه پاڅی په استغفار کښېنی
په یا دو لو د خپل غفار کښېنی

دا وخت نور مه گڼه زما په پوهه
گڼه په باغ کښې دا القرار کښېنی

(۱) پوره سپوږمی .

(۲) گوگړی .

(۳) ټکړه خوړل .

سپیل (۱) چه و خېژى او پى تمام شى
زېرمه د ژمى د سر انجام شى
په اته میاشتي هسې هوا وى
چه دخوانا نو پکښې هر کام شى

شا هان بل اور دى چه هر څه نغزى
اعوان سکر و ټپى داوړ بڅرى
چه يو بڅرى ځان ته پرې نه ږدى
هوبښيار به تل وى واوړ ته څرى

شاهين که پر لرى سر دار که زر لرى
سر دار که زر لرى شاهين که پر لرى
فهم په سر لرى کام به در پر لرى
کام به در پر لرى فهم په سر لرى

شرم يې نشته څاروى خو دار لرى
نه هو مړه مهر په مور په پلار لرى
فرق د سړيو څا رو يو هو مړه دى
چه شرم مهر په خپل مقدار لرى

شمع که هر څو سوز او گداز لرى
ژاړى په او بښو چهره طراز لرى
دا کار يې واره ژما خوښ نه شو
چه خپله ژبه اوږده په راز لرى

شونډې دې نه دى آبحاث دى
زلفې دې نه دى مېنك حیات دى
مخ دې بهتر تر نسرين د باغ دى
سنان ، سنان دې با نه يکذات دى

(۱) سپیل دمیزان ستورى .

شیخ یې مه ګڼه چه نفس یې خوار نه وی
با تور یې مه بوله چه پرې پر هار نه وی

که دا نشمند وی تفسیر په یاد لو لی
چه ډېر ویل کا دی به هو بنیار نه وی
* * *

شېکری خوړی (۱) نیسی زانې شتقر نیسی
شرمنښ بېهان وهی مزی ایغر (۲) نیسی

ولوی مېلمه ته سړی ساغر نیسی
مفلس مېلمه ته سا غر لا غر نیسی
* * *

بنځو ته ډېرې بلا تعینې دی
خو ستر پوښې هو مره مهینې دی
چه بې اد بې بی نما زې لویې وی
ورته نظر مه کړه که مخ نسړینی دی
* * *

بنځه چه ډکه شی که کښېنی مار را وړی
مار ښه ، نه زویه چه نا هموار راوړی

گل چه نه رنگ لری نه بوی ښه کا ندی
ښه دا چه ونه بوټی خار دار را وړی
* * *

بنځې په اصل کې ناسمی دی
په عقل کې په دین هم کې دی

شو مت یې او ردی چه چېر ته و لگی
په دم پېری په دم ادمې دی

(۱) خوړی یوه کوچنۍ مرغۍ ده .

(۲) مست او قوی خاروی .

ښځې دهېچا په رڼک ريشه نه دی
څر گنده چر ده و فا پېشه نه دی
په خپل مقصود دی په غرض سود دی
په نورو چارو کښې همېشه نه دی
* * *

ښځې ښه څيز دی که په مخ ښکلې وی
له موره پلاره پاکې زو ولې وی
که دا يې نه وی زر دې په گور شی
چه نه ليدلې نه چا کتلې و ی
* * *

ښځې طراري دی ښځې مکا رې دی
ښځې مکارې دی ښځې طراري دی
که هر څو يارې دی ښځې اغيارې دی
ښځې اغيا رې دی که هر څو يارې دی
* * *

ښځې له ځايه په عقل کمې دی
سمې به نه شی پيدا نا سمې دی
وفا ترې مه غواړه په يارۍ يې مه وياړه
که دې محر مې که نا محرمې دی
* * *

ښکلې هغه ده صفت يې ښا يی
په هر هر ځای يې وگړی ستا يی
هغه دښکلیو په شماره نه ده
چه دکور ډمه يې ستا ینه وايی
* * *

ښه به ترې څه غواړې هغه چه تل بدوی
هم په بازل (۱) بدوی هم په ساتل بدوی
دبل علاج وشی د خپل علاج نه شی
چه دې بد خواه شی تر بل نه خپل بدوی

(۱) ښندل .

بڼه خوی بد کېږي بد خوی بڼه کېږي
په صحبتو نو که څوک پو هېږي
نافه دهو ږي په بوی خوش بوی شی (۱)
حنظل شکر وسره خوږ ېږي

* * *

بڼه بڼه خوا نان دی دزنګ ځک دلی
حاضر په کار کېږي سواره هم پلي
ډېر زر دولت وی باندي خور و لی
ور ته بڅېښلی هر څه بڅېښلی

* * *

بېرې دې واړه په ما دعا لگی
ښکځل دې واړه په ما حلوا لگی

که ته مې ولې په سرو سکر و ټو
واړه به گل د لاله په ما لگی

* * *

بڼې بڼې دلبرې ددوی (۲) یارانې دی
په دادنیا کېږي غمگسار ا نې دی

چه خوله یې ښکل کړې زړه دې ډېر بڼه شی
په دواړو شونډو ، شکر با رانې دی

* * *

صبي که هر څو مر سل نبي و ی
دپلار له مینې بیا ا جنبی و ی
يعقوب چه ږوند شو یو سف هېڅ نه شو
په غم کېږي ستر وی نه چه صبي وی

-
- (۱) په چاپي نسخو کېږي (نه شی) دی، مگر په قلمي نسخو کېږي خوشبوی شی راغلی دی .
(۲) په او له قلمي نسخه کېږي د (دوی) په ځای (دین) راغلی دی .

طبيب چه بنده وي رنځور قضا و ژني
طبيب چه بد وي رنځور دوا وژني

.....

(۱)

* * *

عاشق په وخت د وصال سلطان و وي
هاله يې مه وينې چه پرې هجران وي

چه يافت يې څومره خوښي يې هو مره
څو چه كا لي وي هسې يې زيان وي

* * *

عالم پر پو و نې تلې کب گوري
کارونه خدای کا ، نه يې دا ستوري

نظر دا نه کا چه افلا کونه
دچا دپاره سره تل ښو ري

* * *

عام دي د خاصو په مجلس نه شي
يار فرښتو سره ، پېري ناغس (۲) نه شي

دناسو کار له نسنا سو مه غواړه
دپيا زو بوټي به گل دنگس نه شي

* * *

عجب کارو نه سبا بېگا شي
نېکخواه بد خواه شي ، بد خواه نېکخواه شي

زړو نه د خلکو د خدای په لاس گڼه
تبد يل د خلکو په هره ساه شي

(۱) په قلمي نسخو کښې هم بل بيت نه لري .

(۲) کلپ ، خیرن .

عرب هم ډېر دی عجم هم ډېر دی
شماره يې نشته تر حساب تېر دی

نور ښکلي واړه غټ واړه ستوری
تا غونډې کله دنمر په خپر دی
* * *

عشق چه په خپلو مو جو نو سر شی
ترا با سینده لا زور ور شی

بلا يې لیرې هر څه په مخ وړی
چه کانی بوټی په مخه ور شی
* * *

عشقه ستا واړه چارې او ترې دی
چه زور ور يې واړه بهترې دی

تر مرگه پورې سره نظر لری
خلمی با زو نه (۱) جونې کو ترې دی
* * *

عفو کرم دې په هر چا عام نه وی
په کس نا کس دې دا کار مدام نه وی

کس چه خطا و کا باندې عطا بویه
ناکس لا بدشی چه انتقام نه وی
* * *

عمر که ډېر شی بیا دی هفتاد شی
تر دا د پاسه لکه ر ما د (۲) شی

چه د خوانی ساعت را یاد شی
په هر زمان مې پسې فر یاد شی

(۱) په او له نسخه کښی داسی دی : خوانان بازان دی .

(۲) ایری .

عيب يې مه گوره که ډېر هنر لری
څه شو په مخ که تر سیري لمر لری
سر چه د تاج د خولی لا یق و ی
څه شو که څه خو پخی د سر لری
* * *

غائب چه دې وښوری مری د غل شی
به خویه ښځه سر دې یې کل شی
چه اوا ره شی هاله ترې خلاص شی
گنه و تا ته واړه خلل شی
* * *

غشی چه ډېر ولی ښه تېر انداز شی
چه مشق دخط کړی وخط ته ساز شی
کار د محنت دی د مشقت دی
ورو ورو په هر هر هنر ممتاز شی
* * *

غشی چه راشی په واړه تن لگی
گوره رسا لگی که بر سپرن لگی
بده خبره تر غشی بده ده
دزړه په سر باندي د مردو زن لگی
* * *

غشی چه سم وی گوزار پرې ښه کېږی
چه ښه سم نه وی گوزار پرې نه کېږی
راستی په هر څه کېږي لکه سره زر ده
په لاس که زر لرې په زر هر څه کېږی
* * *

غشی چه کوز وی یا عیب جن و ی
ځای په تیر کیش کېږي (۱) کله سودمن وی
یا یې علاج وکړه چه با وری شی
یا دې یې فکر ددو ر کړ د ن و ی

(۱) په دریمه قلمی نسخه کېږي (ځای یې په کیش کېږي) راغلی دی .

غشی دټینگې لښدې خطا شی
د نرمې سستې گزار رسا شی
ښه تېره تور ه په لاس کښې واوړی
د پڅې توري گزار بسلا شی

* * *

غليم هو ښيار ښه دی که مرگ دي غواړی
ډېر به تر جنگه په آشتی ویاړی
هو ښيار چه نه دی غليم يې مه گڼه
پر پښ ده په خپله به خپل خان وژاړی

* * *

غم به د دين خور ی چه مو منان دی
دا نور غمو نه واړه اسان دی
چه دين يې نه وی که په تخت کښېښی
ښا دی يې غم ده که بادشاهان دی

* * *

غم چه په زړه کښې ددلا رام لری
گرم دی که فکر دننگ ونام لری
چه یار يې څه وی هسې دي ، دی ، وی
که دين د کفر که د اسلام لری

* * *

غونچه دباغ دي تل تل غوړېږی
پرې وږې سترگې دبلبل مړېږی
خدای دي تا زه لری دباغ گلو نه
چه ورت ته سترگې دبلبل غړېږی

* * *

فتنې دښځو هرگوره ډېرې دی
په شیطاني تر شیطانه تېرې دی
لکه لټکه (۱) هسې ټکي لری
زهر په خوا کښې ښکلي برسېرې دی

(۱) کورمار .

فرزند که بنه دستر گو نور شی
دستر گو نور شی دزپ ه سرور شی
فرزند که بد شی غا بن دې رنخورشی
غا بن چه رنخورشی نو دامبور شی
* * *

فرزند که هر خو دپلار عاصی شی
چه پلار ته پرپوخی بیاپه خلاصی شی
خدای په بنده باندې لا ډېر مین دی
له هر گنا هه په تو به خلاصی شی
* * *

فرزند هغه دی چه شر مناك وى
له بدو چا زو په زړه كښې پاك وى
چه شر منه لرى خبره نه منى
چه لا هلك وى زر دې هلاك وى
* * *

فرزند هغه دی چه متقى وى
نه بد گومانه بد خو ى شقى (۱) وى
خبر چه نه وى د خداى له حقه
دانور حقر نه پرې نا حقى وى
* * *

فرښتې له نوره، پېرى له ناره دى
كه پرې خبر يې سپرى له چاره (۲) دى
ځكه دا هسې ډېرې فتنې لرى
له با دو خا كه له آب و ناره دى
* * *

فرق د سپړيو سره بسيار وى
سپړى هغه دى چه څه هوښيار وى
چه څه پرې تېرى څه يې ليدلى وى
علم ادب لرى په صحبت تيار وى

(۱) بد بخت (۲) چار = څلور، مطلب څلور عنصره .

فصل په فصل کښو د کيږي
لکه د کيږي هسې تشيږي
خو دا اسمان شته په (۱) سرخرخېږي
يو فصل درو مي بل را رسېږي
* * *

فکر مي وکړچه دا انسان دى
ځيني فرښتي دى ځيني شيطان دى
ځيني سړى دى په خوي خصلت کښي
ځيني بې شکه لکه ددان دى
* * *

قابل که نه وي دولت که بيا مو مي
لکه يې بيا مومي هسې ترې بيا درو مي
باور په بخت مه کړه باور په تخت مه کړه
اسمان يې ونغاړي که شاهنشاه درومي
* * *

قابل هغه دى چه درست طلا شي
له زرو سيمه په استغنا شي
نه يې زکوة وي نه يې قربان وي
هسې ترې درو مي لکه چه را شي
* * *

قاضى په وخت دقضا په ياد شي
غازي په وخت دغزا په ياد شي
طبيب په وخت ددوا په ياد شي
زاهد په وخت ددعا په ياد شي
* * *

قام ته مي کله لويې ښکاره دى
په وړو چارو کښي اواره دى
لاس مي نيولى دى په دواړو غوږو
ترې توبه ، توبه چه هېڅکاره دى

(۱) په دريمه قلمي نسخه کښي (دې پرې) راغلي دي .

قربان تر خاصو چه خاص الخا ص د ي
په زړه له نورو فکرونو خلاص دی
که ډېر غمونه ور باندې را شیی
تسلیم قضا ته په ډېر اخلاص دی
* * *

کار یې ښکاره شی ونه چه بر واخلي
یا خوږ ثمر واخلي یا تریخ ثمر واخلي
فرزند هم هسې دو نې کار لری
یا ښه هنر واخلي یا بد هنر واخلي
* * *

کاږه کا رونه د انا ته سم وی
ښه سم کارو نه نادان ته خم وی
فرق د هو ښیار دنا پوه په دا وشو
په دا خبره به ، خبر عالم وی
* * *

کاهی یا قوت دی گیاه کېمیا دی
شناخت یې هغه لری چه څوک بینا دی
فرق دسر یو تر منځ بېشماره دی
ځینې سړی دی ځینې چار پای دی
* * *

کبلی (۱) چه پر بوڅی مورو ته و دري
په دوه درې میاشتي په پیو ولری
که پر ورش دی د کبلی څله دی
څوک یې په زړه کښې د هوسیوو کری
* * *

کریم هغه دی چه خوش معاش وی
هم خطا پو ش وی هم عطا پو ش وی
چه ورکا خوښ شی ډېر ورکړه لږگنې
باندې د هر چا شاباش شاباش وی

(۱) کبلی = د هوسی بچی (ظفر اللغات) .

کړل دی ویل دی دوا په اوان لری
چه وخت یې تېر شی افسوس ارمان لری
چه کار دنن ورځې پرېږد دی سبا ته
هوښیار به نه وی دا خوی نادان لری
* * *

کلپه روپیه بڼا یسته روغه وی
خوچه سوراخ شی نور بی فروغه وی
هېڅو څو دخپلو شنو بو بد نه وایی
صفت دهر چا له خپله دوغه وی
* * *

کله یار غواړي کله یار در شی
کله کار غواړي کله کار در شی
اسمان په ډول ډول تېری کړا
خوشحاله گوره گوندې وار در شی
* * *

کوم دی چه واپه خو بی کل لری
خمار دمل شته خاړو نه کل لری
یار که نور بڼه دی یو خوی یې مه گوره
اکثر که گوري حکم دکل لری
* * *

که باد شا هان دی که دروېشان دی
که په دا منځ کښې بڼه بڼه خوانان دی
که په زرگونو کالو نو پایی
عاقبت واپه دگورستان دی
* * *

که بخت مې یار شی یار مې به یارشی
بوسه به را کا به کنار شی

چه مې نېکخواه دی زړه به یې بڼه شی
چه مې بدخواه دی هغه به خوار شی

که په گناه کښې سبا بېگاوی
گناه یې نشته چه څوک اگاهوی
که هېڅ گناه نه کا په غفلت کښې اوسې
هم دا غفلت د غافل گناهوی

* * *

که څوک ایفر (۱) دی که څوک اخته (۲) دی
هرڅوک په خپلې چارې اخته (۳) دی

څوک سره مینې شیر و شکر کړه
څوک سره گوره اور او پخته دی
* * *

که څوک په ځیر ځیر ویل وېرېزې
خوشحال نه وېر ه کا نه شر مېزې

هوښیار به واره په دا پوهېزې
چه کاره زېزې کاره لویېزې
* * *

که څوک نېکان دی که څوک بدان دی
په دا دنیا کښې چه په هر شان دی

مه یې ستاينه کړه مه یې غند نه
ته به یې څه کړې چه دخپل ځان دی
* * *

که دنیا تو حلو ا پخه شی
په ناگهانه په سپی جوته شی

نور دسړیو له کاره ووځی
جوته د سپیو په سپی خوړه شی

(۱) مست او اندر .

(۲) خصی، (۳) مشغول .

که دې ديار په يارۍ زړه وى
ديار به هر څه و تاته بڼه وى
قديم بې مثله دى عيب يې نشته
حادث به هېچېرې بې عيبه نه وى

* * *

که ډکه بڼه کښېنى يو ددرا وړى
بهتر تر دا دى چه بد ولد را وړى
دا ځاى د حيرت دى څو ځبه څه دم وھى
بدان چه بڼه راوړى نېکان چه بد راوړى

* * *

که زړه څو ځ تنگ کا چه يې قضا نه وى
که تل جنگو نه کا مرگ يې روانه وى
قضا چه و رشى بلا پرې سازه شى
که په ملکو نو چېرې بلانه وى

* * *

که زړه سخى لرى چه مال يې نه وى
په ځان مې وليده څه حال يې نه وى
که باز دې واړه هنر د ښکار لرى
ښکار به په څه کا چه بال يې نه وى

* * *

که ژاړې ژاړه په ژړا څه شى
که په ژړا دې لېمه ړانده شى
هغه چه ولاړل له دې جها نه
که ته باور کړې بېرته را نه شى

* * *

که سترگې نه لرم چه يې وگورى
بې د عينکو د کتاب توري

پېرۍ تنې کړې شکر و کاږم
چه لا پرې و ینم داسما ن ستورى

که سحر دستر گو غمز ی یی (۱) دادی
لکه چه ستا دی بلا دی دا دی
خوب ی خبر ی دی خو ب ی شکر ی دی (۲)
مشک و گلاب دی پکنی ادا دی

• • •

که سر د بنخی سپینی و پی شی
زپه یی و . . . ته هره گری شی
سری نه ده لکه پیری ده
چه پری ولاشی هاله سری شی

• • •

که سو ختگان دی که آموختگان دی
دزنگوز پو نو افرو ختگان دی

خدای یی روزی کره بنادی یی خپله ده
چه دغمو نو اندو ختگان دی

• • •

که شهر مردان دی هغه خوانان دی
چه دوست دبنمن سره په خوی شادان دی

تل خو بن له دیو یا ران دوستان دی
تل تری په تمه لا دبنمان دی

• • •

که کرم که نه کرم دوا په بلا دی
که ورم که نه ورم واپه بلا دی

که خورم که نه خورم واپه بلا دی
که مرم که نه مرم دواپه بلا دی

(۱) په اوله قلمی نسخه کښی اوله مسره داسی ده : که سترگې وروځي
غمزی یی دادی .

(۲) په اوله قلمی نسخه کښی د (دی) په ځای (شوې) دی .

که لال و در او یا قوت الماس دی
وا په دا نا س دی وا په داناس دی
چه ناس دې نه وی په سین کښې پرېوځه
که جوا هر دې بېرو ن تر قیا س دی

• • •

که مې په ډېر ه ژړا لېمه و وځی
یارمې نا تر س دی په دایې څه ووځی
گلگو نې او ښکې سا په اهو نه
څه مې له ستر گو څه مې له زړه ووځی

• • •

که میندې لنگې دا پریدو دی
دو یو د تو رې ، توري ددو یو دی
ددین په کار کښې که آرا سته وی
عزت د خپلو هم د پردیو دی

• • •

که نا نا ن دی که هوښیا را ن دی
گومان دا مه کړه چه بېکا را ن دی
خوا به تر څه یې وا په په کار گڼه
چه پیدا شوی په دا باران دی

• • •

که نور څه نه وی سړی چه زوړ شی
دکنگا شو نو په کار کښې جوړشی
خوانان چه پند نه منی د زړو بدکا
دبدخواها نو زړه به پرې سوړشی

• • •

که ورتنه وایې کله پوهېږی
قران که لولې کله گرو هېږی
دپلار په پند یې و تنه (۱) نه وی
بدان په خپلو بدو ستو هېږی (۲)

(۱) باور ، اطمینان . (۲) خپه کیږی اوستومانه کیږی .

که هر خو دو رې درا زې بلېږ دى
په مرگك به واړه په مخكه كښېږدى
حاصل د عمر خو دا دوه تو كه دى

چه وړاندې وروسته دوروسته پرېږدى
* * *

که هر خوبنه شى بيا د باد شا ه شى
لښکر دو لت لرى صا حب دجاه شى
بيا به تنها درو مى د گورو خولې ته
په خپل عمل به هاله اگا ه شى
* * *

که يار زما دى درست به زما شى
بستى به پرېږ دى چست به زما شى
زړه به وزگار کاله غير ه فکر ه
په شپه او ورځ به په لوست زما شى
* * *

که يار دواړه (۲) وبله راي شى
درومى له ژبې په زړه كښې ځاى شى
چه دا بار يکې معنى يې بيا موندې
په هغه کس دې رحمت د خداى شى
* * *

گرېوان يې تل تل له کله عار لرى
مژگان يې تل تل کشته بسيار لرى
چه يې زما غوندې د لبر ه بيا مونده
هغه له نورو سره څه کار لرى
* * *

گل د گلابو نيست و موجود شى
لکه موجود دى هسې نا بود شى
که بوى يې پا تې شى په ابگينه كښې
په هغه بوى يې هرڅوك خوشنو د شى

(۲) په چاپي نسخه كښې (که يارى دواړه) دى .

گلزار ته راغله گلو نه چونی (۱)

تر مخ یې نه دی لا له مخ رو نې
چه کور ته درو می له گلستانه
گل یې لمن نیسی لا له لستو نې

• • •

گل یې له مخه د خو بی انځور غواړی
خواږه یې شهده شونډو پور غواړی
ډېر یې په طور د شیخ صنعان کړه
سترگې یې ښه ښه شیخان لاور غواړی

* * *

گناه که هر خو د سپر ی ډېر شمی
په شمار دو نو تر پا نو تېر شمی
نو مید دې نه شی د خدای له فضله
گوندي د فضل په ډکه و یر شمی

* * *

گندگی چه پر ته وی گونگت پر ې گرځی
چه نه وی پا څی ځنې و و رځی
ددنیا خلک اکثر گونگت دی
خو چه څه مو می ور باندې غور ځی

* * *

گوره پر ې غو ږ کړه شپېلۍ څه وایی
بېلتون پر ې ورځی هر گوره ښه وایی
سینه یې گوره څو ځایه سوې ده
زار د فراق کا نورڅه هېڅ نه وایی

* * *

گید پر بې زړه دی و هم وینواس لری
مزرې زړه و ر دی کله هراس لری
هغه مزرې نه دی هغه گید پر دی
په کار و بار کښې چه زړه کوزپاس لری

(۱) په اوله قلمی نسخه (گلرونک پرونۍ) دی.

لېا ن دې نه دې آبيحات دې
اېحيات دې صفوت صفات دې
چا چه نو شلې هغه يو څاڅکي
په هغه څاڅکي ديدن د ذات دې
* * *

لرگي چه و تو ږي ها له به تير شي
په ښکر هنر وکړه ها له زهگير (۱) شي
تر درس چه ووځي علم حاصل کا
تر سرچه تېر شي سړي امير شي
* * *

لکه په و نو باندې خزان را شي
پيري هم هسې په خپل اوان را شي
خزان دو نو خو بي تا را ج کا
پيري هم هسې په زيان دځان راشي
* * *

لکه کتوه په لمبو ايشي
زما د ننه په زړه هغه شي
له چا به څه لره مانه په زړه لرم
خو ږيم د خپلو سترگو په غشي
* * *

لکه گټنه دمال هنر لري
هسې خو ږ نه دمال هنر لري
لکه باز نه دمال هنر لري
هسې ساتنه دمال هنر لري
* * *

لويي په خداي بنايي يو هسې لوي بهوي
په ورځ دحشر چه گفتگوي به وي
دتو روپا نو په شست وشوي بهوي
غم دځان نه کا امتي جوي به وي

(۱) دلېندي دنيو لوځاي (ظفر اللغات)

له طبيبا نو عالم دوا غواړي
له درو پشا نو خلك دعا غواړي
خدا په دهبچا محتاج يې مه كړه
هر څوك له نورو خوشحال له تا غواړي
* * *

له شېره شېر زېږي له كركه كرك زېږي
له بازه بازوي له چركه چرك زېږي
هر څوك خپل اصل وټه رجوع كا
خطا كه نه وي له بزركه بزرك زېږي
* * *

ليلا مجنون ته وي په بيا بان تنبي
ولي له خلكه ، يې هسې گوښي
وي يې ماڅه پوښتي مگر تا نه زده
تايم له خلكه گوښي پر يښي
* * *

مست كړه قابل څه څوك قابل شي
دبخت و ستور يو ته مقابل شي
قابل څه نه وي دولت كه بيا مومي
بقايي نه وي حال يې څه بل شي
* * *

مردان هغه دي چه همت ناك وي
په هره چا كې چست وچالاك وي
كه غم پرې راشي پر وا د غم نه كا
خوا به له هر چا په زيست په ژواكوي
* * *

مردان هغه دي چه همت ناك وي
دننگ په كار كښي چست وچالاك وي

دد يشن په كار كښي كه آراسته وي
په زړه هم پاك وي په خوله هم پاك وي

مرد به غيور وى مرد به صبور وى
هم به په عفو په كرم مشهور وى
نا مرد هغه دى په حقيقت كښې
چه دا خو تو كه يې له دله دور وى
* * *

مزرى په خپله ما ته نظر لرى
له بله دده كله حذر لرى
گيدې چه ښكار كا دشلانډو ملا ښو
خو رى يې له ترسه نظر لر برلرى
* * *

مزرى چه ډ پر گو رې ترس دې ډېر كم شى
چه در ته غږ مېا و هې په ځان دې غم شى
سې و وهلى اژ در خو ډ ل نه كا
چه لمړ يې تود كا ها له ستم شى
* * *

مزرى خپل ډ غ لرى گيد ډ خپل ډ غ لرى
هر يو دخپلې چا رې دغد غ لرى
گداى د خپلې جونگرې غم كا
بادشاه دملك د حشم بيرغ (۱) لرى
* * *

معشوقه كومه چه طر بنا كه وى
ناز و نياز لرى په حسن پاكه وى
نه درو غجنه نه قهر جنه وى
نه بد خورا كه نه بد پو ښا كه وى
* * *

مغول پښتون سره په پېچ و تاب دى
چه پښتانه گورم خانه خراب دى
ښه ښه ځوانان شته په پښتانه كښې
چه لاس يې نه رسى خانه خراب دى

(۱) په اوله قلمى نسخه كښې (يرغ) راغلى دى يعنى مصلحت او اتفاق دى .

مقبول د خلکو په غم کښې ډوب وې
مقبول چه نه وې هرگوره خوب وې
چه نېست يې ځان کړ له عيبه خلاص شول
چه ځان يې هست کړ هغه معيوب وې
* * *

مگر چه کښل کاډاکا تېان دې
واړه خوشخط کښې سره يکسان دې
ځينې مشکې کښې (۱) ځينې کونجکې
دچا تر درو ، حرفو نه گران دې
* * *

ملا په علم په کتاب نازېزې
حاجې د حج په ثواب نازېزې
غازي دتورې په باب نازېزې
خوشحال په فضل دوهاب نازېزې
* * *

ملك دكلى چه دچا سپك وړې
دكلى مال به يې ښځې هلك وړې
تل چه په کور کښې مېرمن نا بوده وې
پې يې پيشو ختى غله يې مړك وړې
* * *

ملوك چه عدل ، عقل ، گرم لړى
اندوه يې كم وې له چاخه غم لړى
چه دا يې نه وې د ځان غليم دې
ځان به په خپله عالم ته گرم لړى
* * *

منت د خداى ښه دې نه دوگرې
دختکې نه د پوه زړې
چه مست سندوگان دې بار دچانه وړې
غوايه تر بار لاندې پرېزده چه خړې

(۱) ليکي .

موږ هم هغه گټه چه زړه يې موږ وړي
مترگي مړې لري که زوږ که ووږوي
که ډېر دولت لري چه تمه خواست کا
دگدا يې و کار ته جوړوي
* * *

مو من هغه دى چه جوړ يقين لري
وېره له خدايه اندوه ددين لري
بار دهر چا وړي خپل بار په چانهږدي
ښه يې کړ داروي ښه همنشين لري
* * *

مو من هغه دى چه ترس دخداي لري
چه ترس دخداي لري زړه دې په خاي لري
مو من دې غم نه کا دگنا هو نو
چه گنا هو نه دشيطان په راي لري
* * *

مو نږه توتيان يو په بني راغلي
گلونه گور و ښکلي ښاغلي
خو مو قسمت وي پکښي به او سو
بيا به ترې درو مو زړونه داغلي
* * *

مو نږه مزي يو په ښکار راغلي
دښکار غمو نو زړونه داغلي
چه بخت يې بدوي ښکاريې هم بدوي
ښه ښه ښکارو نه کا په بخت ښاغلي
* * *

مهينه توره خو رنگ تمام وړي
خيني يې گېډه يا يو اندام وړي
خيني مخ واري نوغی (۱) ونه کا
دهغو تورو نا حق خو ک نام وړي

(۱) نوغی = داغ ، اثر ، علامه (ظفراللغات) .

مېړه دې توره ، وز کړه ، وږيا لري
نيڅه دې حسن ، شرم ، حيا لري
نورې پوښتنې و رځنې مه کړه
هرڅه به ښه لري هغه چه دا لري
• • •

مېړه هغه دى چه صبر ناک وي
دور اند پشی لري په لمن پاك وي
چه دا يې نه وي په سري يې خاورې
گنده يې عمر گنده يې ژواک وي
• • •

مينه په هر چا چه دځه دپاره شي
بقا يې نه وي زر زر نا کاره شي
چه حقانې وي مقصود هېڅ نه لري
دهغې مينې به تل ننډاره شي
• • •

مينه چه تېره دسړي تر هډه شي
درومي دننه په ما غزه کښې گډه شي
دهغې مينې زوال هر گز نه وي
دهډ دپاسه په ساعت ډډه شي
• • •

ناستې و لاړې دې په خرڅنې دى
ډېرې فتنې دې په سترگو کښې دى
په زړه مې واړه لکه ملهم لگى
دانا سازي ترساز و ښې دى
• • •

ناکس دې و خوزى دسترگو کسى
دانا نا دار و گړى کسى
لال و گوهر پرېو دى له خپله لاسه
په لاس مشکى کو نجکې نيسى

(۱) نوغى = داغ ، اثر ، (ظفر اللغات) .

ناکس هغه دی چه اصل بد لری
دنبک خواها نو نصیحت رد لری
د حق دارا نو د حق پروا نه کا
آدم لیده شی خصلت د ، دد لری
• • •

نصرت هو رې وی هو رې چه شخوند وی
دو لیت هو رې وی چه کار په سندوی
په وخت د پینی (۱) لستو پی ډېر غړی
په وخت د تو رې ښکاره مړ و ند وی
• • •

نظر که وکړې او وه اسما نه دی
اووه اسما نه دی اووه جها نه دی
اسرار یې هېچا موند لی نه دی
خبرې ډېرې په خوځو شانه دی
• • •

نفس و شیطان سره یو تن و جود دی
په دوه صورتیه سره نسمود دی

دواړه مړ دود دی په شریعت کښې
چه د مړ دود منی هغه مړ دود دی
• • •

نن ډېر ښکېخواه وی سبا بد خواه شی
نن ډېر گمراه وی سبا په راه شی

ژړونه په حکم د کر د گاردی
قضا ته گوری چه څوک اکاه شی

(۲) پینه ، د خوراک لږ کینه کاسه ده ، مطلب دادی چه دکاسی او خوراک
په وخت کښې ډېر خلک لستو پی رانغاړی. او ښایي چه دغه کلمه
پینده وی .

نو کر ژو ندی نه دی کاریږي دمړه وی
خپل زړه یې نه وی دصا حب په زړه وی
چه و رته حکم دخپل صا حب وی
که هر خو گران وی هم یې په وړه وی
* * *

نه به په بېرته زما ځوانی راشی
نه به بیا دور ، شاه جما نی را شی
یو زوی مې نشته دېر ش د ی که څودی
چه به په ده کښې زما خانی را شی
* * *

نه به زما غوندې بل ننګیا لی را شی
نه به زما غوندې بل جنګیا لی را شی
خټک لا پرېز ده په درست افغان کښې
عجب که هسی فرهنگیا لی را شی
* * *

واده څو ک مه کا ښی او دو نه غم دی
دده غمو نه له عمره سم دی
سخ دهغو دی چه لوندان دی
په غم نیولی دیو ه دم دی
* * *

واده دې هر هر پسر لی هر کال وی
ښځه دې ځوانه اس دې نیم زال وی
دا دواړه تو که ددو لټمنو دی
ځینې دې تښتی څو ک چه کنګال (۱) وی
* * *

واړه غلط دی چه څو ک خپل ځان ستا یی
کبر لوی یی کا پر پشان پر پشان وایی
که هر څو لوی شی سړی بیا خاورې دی
خوشحاله کبر لوی یی په خدای ښا یی

(۱) کنګال = مفلس (ظفر اللغات) .

واړه مستان دى چه مخ زيبا لرى
دخپلو تو رو ستر گو صهيا لرى
باور يې هېچېرې په وعده نه بويه
په خوله به تل سبا سبا لرى
* * *

وايې په زړه دې غمو نه خو مړه دى
خو دا ناسا زې راسره هو مړه دى
هرچه مين شى زما په پوهه
دقهر ولى مزي تر ټو مړه دى
* * *

وايې دخو نى شاهتير دې ول لرى
كوڼ دى ، تنكى دى ، لنډى ، خلل لرى
زه هم پوهېږم د زلزلې ده
تكيه دا خونه د عز و جل لرى
* * *

وخت به دژمى وى كه وخت دا وړى
چه به را وا غوندى دمرگ خرخوړى
ما به په تو رو خاور كښې واچوى
پكښې به پر ټو خم زه بوړى بوړى
* * *

ورته حيران شم كه دانا يى دى
دجنسه ، جنسه چه اشنا يى دى
هر څوك خپل اصل سره و صلت لرى
له بله اصله يې جدا يى دى
* * *

ونه په ولې تازه ولاړه وى
چه وينځ يې نه وى خوبى يې ولاړه وى

اوبه ، باد ، خاورې ، وړلره بويه
وينځ يې قايم شى چه دا څه واړه وى

ویل له باغه شی له راغه څه وایي
صفت دگل شی اغزی څوک څه ستایي
رانجه زېب نه کا په پرو ندو سترگو
که ناز کا ناز یې په بدرنگ نه بنا یي

* * *

هاتی چه و مری بوی یې پیدا شی
په لاری تلو نی چه څوک پرې را شی
پو زه نیو لې ځنې تېرېزی
خلاصی یې نه وی یوه بلا شی

* * *

هر چه د تورو زلفو مېرمنې دی
په تورو، ز پرو باندي مینې دی
دسپینو ز پرو بلا په دو یو شه
ولې له واپرو په زړه غمجنې دی

* * *

هر څوک په خپله وعده قضا وړنی
ومری فنا شی، نه یې بیا بیا وړنی
خوڅو مرگو نه را باندي را غله
دیار بېلتون می تر مرگ پخوا وړنی

* * *

هر یو تر بله بهتر، ځان خپل گڼي
نشته چه ځان به کهتر تر بل گڼي
په خپل خپل عقل هر څوک غره وی
په هره چار کښې خپل ځان عاقل گڼي

* * *

هغه استاد گڼه چه درته څه ښيي
کشر هم مشر وی چه درته ښه ښيي

په سپینه زیره به یې منت لرم
که ووړ کی را شی را ته څه وښيي

هغه چه تو رې دېری په وخت و هی
هغه یې وایه د بل په بخت و هی
سپا هیان د تمې د خپل مقصودوی
د تنګسې تو رې خښتن د تخت و هی
* * *

هغه چه شرم د خا صو و عا مو دی
که زو یه و رو نه دنېک فرجا مو دی
دمې و په رنگ شه په مخکه رنگ شه
چه بد نام کړو نی د خو نېکنا مو دی
* * *

هغه چه عهد قول پیمان لری
پرې مې سلام دی دین وایمان لری
خو ک چه ددین و ایمان سامان لری
ارمان یې کوم دی چه به ارمان لری
* * *

هغه چه قول قرار متین لری
دو لت ددین د دنیا قرین لری
چه دا یې نه وی نور څه یې مه گوره
که ښې ښې چارې د دنیا ددین لری
* * *

هغه چه کبر خو د پرستی لری
خدای دې هو مره با لا پستی لری
کا مل به هېچېرې بل رای دزړه نه کا
اشیا د خدای په هستی هستی لری
* * *

هغه چه مخ لری خو ږې ورېشې (۱) واخلی
په وېش چه سر شی بخړې ښې ښې واخلی
هغه چه نه کری په و ږ یو گرځی
هغه چه وکری هغه رشې واخلی

(۱) ورېشه = حلوا .

هغه محبوبې واده فایقې دی
چه په پاکۍ ، په عفت شا یقې دی
خه شو که مچ په شکر و وگرځي
شکرې کله د مچ لا یقې دی
* * *

همت چه لوی لری که مال یې کم وی
بناد وی ، آزاد وی ، شاه عالم وی
چه دون همت وی خسیس ، ممسک وی
که مال یې ډېر دی ، نصیب یې غم وی
* * *

همېش به هېڅو ك په دنیا نه وی
په وار په وار به ورځنې تله وی
مرغو نه راشی په باغ کښې کښېنې
بیا یې دباغه نه الوته وی
* * *

هند کی چه هېڅ دی ، په بهادرو می
خواری له خپله شاه مته مو می
یو یې ، وفا نشته ، بل یې حیا نشته
بل یې خواړه ځی دخواست ترکومی
* * *

هنر په دوه ورځې ښکاره دکس شی
عیب یې ورو ، ورو ښکاره پس ، پس شی
یو شان مرغی نه شی د سړی له ځالې
ځینی با زونه ، کار گان گرگس شی
* * *

هوبنیار به چست و چالاك بېدار وی
په هر ه چار به ز ر خبر دار وی
ډېر به عمل لری ، لږ یې خبرې
په هر زمان به یې نظر په کار وی

هونبیار به نه وی چه احمق ته پندوایی
خو ږي خبرې خرونو ته نه بنا یې
خوا ږه د خرو نه دی ، د آدم زاد دی
چه یې خو راک نه زده څه یې مزه ستایې
* * *

هونبیار به نه وی چه نا دا ن ته پند وایی
خړه ته خبره دقند دخوند وایی
په هر هر ټو کی کنبید ه نه کېږي
ولې به هر چاته پند خر د مند وایی
* * *

هونبیار به هر چېرې په زړه ډارنوی
په جنگ چه ورشی نوربه تورزن وی
نا دا ن به تورو ، و ته هوس کا
چه توري وېرېښی نور به ریخن (۱) وی
* * *

هونبیار به هر چېرې محتاج دپند وی
پند به په ده باندې بهترتر قند وی
نادان به هېچېرې دپند پر وانه کا
پند به په ده باندې دحفظل خوندوی
* * *

هونبیار به هر کله زمانه ساز وی
په دا نایی به یې دکار آغا ز وی
نا دا ن به هېچېرې په دا خبر نه وی
په هر یو کار به یې بې ځایه رازوی
* * *

هونبیار به هر کله فهم په دم لری
نظر به عینې په خپل قدم لری
دم غنیمت گڼه په هېڅ مغرور مه شه
که دلگیر کنبېښی اسمان څه غم لری

(۱) ریخ = نرم غوشایی .

هونښيار به هېچېرې بې پنده نه وى
کار او گفتار به يې بې خونده نه وى
چه عقل نه لرى بد نفس بې شرم وى
فکريې هېچېرې بې شخوند نه وى
* * *

هونښيار به هيڅکله له ځانه خوش نه وى
په خپل دانش به فضول سرکشنه وى
چه ډېر ښه وى چه تجربې لرى
په کار وبار به دهغوى اش (۱) نه وى
* * *

هونښيار غليم به په خو له جنگ غواړى
ډېر به تر جنگه په اشتى وياړى
عمر خو يو دى چه په غم درو مى
داهسې عمر دې و با و نغاړى
* * *

يار به ديار په يارى وياړى
په هره چار به يې ښېگړه غواړى
که يار يې خاندى دى به هم خاندى
که ياريې ژاړى دى به هم ژاړى
* * *

يارى په مهر په محبت شى
پکښې له پسه هنر حکمت شى
چه نه يې دا وى نه يې هغه وى
اخر په دواړه لور يه زحمت شى
* * *

يا ښه ځوانان دى يا ښه اسپاندى
چه ورته گران او مشکل اسان شى
دچا چه نه وى دا دواړه توکله
عيب يې مه کړه که هر اسان دى

(۱) تعجب ، حيرانى .

ياغی با زو نه یو یو باز دار نیسی
څه چرگې نه دی چه یې هر خوار نیسی

دهر ی چا رې اسباب پیدا کړه
افسون دې زده کا هغه چه مار نیسی

* * *

یو چه مین شی دبل پرې رځه وی
چه سره بېل شی باندې یې سځه وی
گل که ښه نه وی بلبل به څه کا وه

مینه په هر څه د څه له مخه وی

* * *

یو څه خار ښ دی چه هو یدا شی
په څو څو رنگه سره شیدا شی

عیب تر شا کا په لېونتوب کښی
ددوو په منځ کښې در یم پیدا شی

* * *

یو دی چه هر کله حلوا شېرینه خوری
بل دی چه تل تل او گر ه جوینه خوری

په مرگ به دوا پر سره یو رنگ مری
دگور چینجی به یې غوښې په مینه خوری

* * *

یو مست د میو څو پیمانی لری
بل د جایفلو یو څو دا نی لری

خبر په حال دمستا نو نه دی
دخیلې چا رې سل افسا نی لری

(ي)

احمق در و بنيم که احمق گوري
احمق پانده دي په سترگو توري
تورو ته سپين وایي سپين و ته تورو وایي
په غوړو نه اوري خبري نوري

* * *

ادب چه نه اوي په سپين په تور کښي
عزت به نه وي په هغه کور کښي
دولت به درو مي له هغه خلکه
چه سره تل وي په شورو کښي

* * *

اور که بخري وي ځني به وېره کړي
غليم که څري (۱) وي ځني به وېره کړي
نور نور رنځور نه به و تا ته څه وایم
بندي که خري وي ځني به وېره کړي

* * *

اوښ مي تيار دي کجاوه باندي
ياران مي و لارل واره دوراندې
دايم روان يم و رپسي درو ميم
جرس فریاد کا خبر را کاندې

* * *

اي چه بي مثل په کړه او وړه يي
کل رنگه روغه د خدای په کړه يي
دا هسي ولي د زړه په وړه يي
په هېچا نه يي خو په خپل زړه يي

(۱) څري، دټوپک دشيش لگو لو کوچنی نښه جاسوس .

ای چه پرې و ما ته ستا یی
که یار مې و وینې بیا به ووا یی
هرچا چه ولید ه باندې بلبل شو
منځ دې که گل دی ددلر با یی
* * *

ای چه په رو کښې گزار ته ساز یی
ستر گې دې لکې غو ږپه اواز یی
غارې غرخه دی در با ندې در غی
په تخر ګ یی و له که تیر انداز یی
* * *

ای چه خبرې کړې خو ږې شیر ینې
ولې دې وو تې په عمل کښې سپینې
گفتار سور گل دی دا نار دو نې
کردار انار دی که ته یی وینې
* * *

ای چه له مانه علم مکتب غواړې
دود ، د عجم غواړې دود، د عرب غواړې
روغ یې که روغ نه یې راته ووايه
له عاشقانوچه ته مذهب غواړې
* * *

ای چه یارې کړې په خو خو غاړې
په تله ور کړه (۱) په خروار غواړې
یار دې دخپله لاسه په گور کړ
بیا یې په های ، های په ورت، ورت ژاړې
* * *

ای دچشما نو په غمز ه الما سې
دا څه هنر دی له عاشق ستاسې
ترسر تر پايه راته ووايه
ترې دې و یستلی یم لا مې و با سې

(۱) دریمه قلمی نسخه کښې (ورکړې) دی.

با ران چه وشي په پټي باندي
هاله تاز ه شي عمل (۱) پرې کاندې
زړه مې پټي دي باران دي مهر
پرې تاز ه کېږم خو را ته خاندې
* * *

باغ ونې و چې لري هم ترې
هم يې کېترې شته هم يې مهترې
په سایه گوري په مېو پورې
ته هغه و نې گنه برترې
* * *

باورکه و کړې په جز او کل کېښې
مردان به تل وي په تو کل کېښې
دا ډېرې غاړې نغمې صو تو نه
نشته په باز کېښې ، دی په بلبل کېښې
* * *

بد خواه دي خوار اوسه ، ته ور ته غټ اوسي
خپل نيت دي زغره ته پکېښې پټ اوسي
خو چه بنا دي دی خو چه غمو نه دي
و دواړو تو کوته په مخ په خټ اوسي
* * *

بزرگي په تابنايي که ته ستار يې
ستار که نه يې کله بزرگوارې
چه پرې حاجت دمحتاج پوره نه شي
که مال دي ډېردي کله مالدار يې
* * *

بلا بلا وايي بلا هم ته يې
خپل ښه هم ياد کړه که بلا نه يې
توره د ژبې توره داوسپنې
خه غوڅو لکا خبر لانه يې

(۱) په دوهمه قلمي نسخه کېښې دعمل په ځای (خوبی) دی .

بله به نه وی په حق شنا س کښې
تل به په حمدوی تل په سپا س کښې
چه یې جار با سی ، هورې جار و ځی
زړو نه تسخیر دی د خدای په لاس کښې
* * *

بې قدره نه دی دراز خبرې
درا ز خبرې دی مر غلرې
ځای یې دننه د زړه صندوق دی
ور به یې نه کړې همد م ته لېرې
* * *

پاکان به د رومی په پاکې لارې
نا پاک به کاندې نا پاکې چارې

چه سترگې نه لری ورته به څه ښیم
د هر هر باغ دی مېوې تیارې
* * *

پاکې چه را شی په هغه کور کښې
بلا یې وسپزی زوره په او ر کښې

یوسف چه پاک و ځکه باد شاه شو
څه شو که بند و نا حق په تور کښې
* * *

پرین (۱) که ښه دی په کار و بار کښې
نه ډېر فکرونه ، زړغی (۲) په کار کښې

زړغی نامرد کاله کاره پاتې شی
مرد ټول اختیاروی په زیستروزگار کښې

(۱) پرین = بندوبس ، سرشته ، انتظام .

(۲) زړغی = تردد ، هغه دغه ، بی زړه توب . په دریمه قلمی نسخه

کښې (زړغه) دی خو دواړه شکلونه یوه معنی لری ، یعنی زړه وهنه او تردد.

پنډه پنډه شکرې هسې شیرینې
په هر سپې نغري په مخ نسرینې
مین ستا هسې په غم کشې کښې
تلی خبرې ستا شکرینې
* * *

په استخفاف د باد شاه دولت بایلې
په استخفاف د ملا جنت بایلې
په استخفاف د چهار یارا نو
هم مؤدت بایلې هم مروت بایلې
* * *

په تن سپمینه یې په رنگ رنگینه یې
په لب شرینه یې په مومشکینه یې
زه دې مجنون یم که ته لیلایې
زه دې فرهاد یم که ته شرینه یې
* * *

په تن هلو نه رگ و ریشه یې
په دا که گوړې یوه پشه یې
خوی د ددا نو دلېوا نو پرېز ده
که ته سپری یې په اندېشه یې
* * *

په جنگ کښې مټ کړه تربل دوړاندې
که و مړې و مړې رحمت در باندې
ژوندی که پاتې شوی ځان دې عزیز کړ
نور په خبرې در ځنې کاندې
* * *

په چا چه نه پسندې گرانې دشواري
په تا به نه درځی دشواري چارې

په خدا ږو واره جزا سزالری
تر پښو که لاندې کړې مېړی په لارې

په ځان خبر شه چه چر ته ځای لري
چه تخت نشین یې څه هوی وهای لري
ځای دې په پور ته تر ملکوت دی
چه نا سو تی شو یې خوی د گدای لري
* * *

په خو د ځان په بڼه وه بیدار یې
وېښته دې کو ږ شي هم پرې ازار یې
فکر دگور د خوار یو نه کړي
بند بند به پروت وي ولی قرار یې
* * *

په خو وای وای لري چه لږ بیمار شي
پروا دې نه وی چه چاق تیار شي
هېڅ یې نا بود یې چه بڼه مې ولیدي
غفلت خوار کړي که خبر دار شي
* * *

په خپل مقصود پسې په څه مجنون یې
په خپل مطلب پسې د وڅه مفتون یې
په خو خوشحال شي چه په کام کامیاب شي
د کام په نه موندل هر دم محزون یې
* * *

په دا دنیا کښې بڼې خړ ږ ي مینې
په درنگ تر خې شي که ته یې وینې
نور څه یې مه گڼه واره مقصود دی
تر خوله که و باسې تر خې شیرینې
* * *

په درسته وړخ چه تلا تو ب (۱) کړي
د دنیا چاري په څه آشوب کړي
خوشحاله پا څه دا سپري تو ب کړي؟
چه چرک به وینس وی ته به لاخوب کړي

په دواړو زلفو کېه عنبر بيزه يې
په دواړو شونډو کېه شکر ريزه يې

داڅه لانورې خو بې دې ډېرې دى
بابا دې و مره بلا سر تيزه يې
* * *

په رنگ په حسن په خو نا دره يې
نبېوه غمزې لري خو جلو ه گر ه يې
له خپله ياره خو زوړه و ره يې
خو چه پو خلا شې بيا مره ره يې
* * *

په رنگ په حسن تاز ه بلوڅه يې
په تن کېنې سپينه تر تا زه پو څه يې
ترسر ترپا يه کمې دې نشته
په بنو خبر و څه خبر لو څه يې
* * *

په رنگ په شکل بنا يسته ميوري
په زړه سنگينه نا تر سه کورې
يا را ان ډېر خوښ کړې بيايې ډېر خواړ کړې
دا رو د زړو نو ، د زړو نو خورې
* * *

په رنگ رنگينه يې په مخ نسرينه يې
په لب شيرينه يې په تن سېمينه يې
درسته گلزار يې تر سر تر پا يه
عيب دې دا دى په زړه سنگينه يې
* * *

په رنگ کېه حوره ده پرې گرفتارمه شې
چه خوى يې بدوى د بندځي يارمه شې

خوشحال ته گوزه چه يو څه يار لري
له بده خو يه يې ته خبر دارمه شې

په روم په شام شی دلیلي خبرې
په هند په سند شی دمجنو ن سند رې
عشق مې په مثل نا فه دمنېك شو
چه بوی یې خور شو په نژدې لري
* * *

په زړه مې هو مړه نه دی انبارې
چه یې قلم کا په کاغذ نگاري
یا بیا نيزي زما په ژبه
یا یې قا صد کا در ته تکراري
* * *

په زلفو کفر په مخ اسلام لري
دستر گو سحر په زړو نوعام لري
خیال به ته نه کړې خیال به نورخوک کا
چه نن څه ځان گنې هغه غلام لري
* * *

په غم دنورو و غم ته ساز مه شي
سپك و عالم ته په خپل اواز مه شي
سړي په تمه دبل بنده شي
دعا به دا کړم اخته په آز مه شي
* * *

په غرو نو مه څه تر غرو نو پرې مه وځي
تر غرونو پرې وځي تر زړو نو پرې مه وځي
زړو نه څه واړه بر ابرنه دی
درو مه تر زړو نو دمړو نو پرې مه وځي
* * *

په قد د سبر ترو نې بو که یې
په رنگ په اصل په خوی ملوکه یې
کمی دې نشته په شش وپنج کښې (۱)
په چار په هر څه د زړگی خو که یې

(۱) په اوله قلمی نسخه کښې دغه بیت داسی دی :
کمی دې نشته دهرې چارې ځکه دننه دزړگی خوکه یې

په كوه قاف كښې ، رهبر دوړاندې
كه درو مې نه به وى سختى در باندې
كه بې رهبره په سم ميدان د رو مې
خو خو بلا شى په تا هړاندې
* * *

په لاس چه واخلى مردارې چارې
نوم شى د بښخې د زنا كارې
كه نه يې مرگ وى ، نه يې طلاق وى
په مردیې بند شى د جنت لارې
* * *

په مار چه وارجوړ كړې ، گوزار پرې نه كړې
خپل زړه خو وپوښته چه زړه داڅه كړې
كه غول توب دى كه بڼا غل توب دى
خو دبه په زړه كښې ننداره وكړې
* * *

تر ظل كښې مه نى د هغې و نې
چه يې نه سته نه پا نې وینى (۱)
نه يوه و نه با غى په غو لې
نه ډېرې و نې پلو سې غنې
* * *

تر مشكو ښې دى دوطن خاورې
تو دې او بـه دى دوطن واوړې
ما چه دا هسې و طن ته شا كړه
زړه كړم كه نور چا؟ گمان په چاورې
* * *

تر غرو نو ډرې وځې تر زړو نو پرې مه وځې
دسرو مزر يو په ډكه كښې مه وځې
چه څوك يې نه پسندى هرچا ته بدوى
په هغو هسې چارو پسې مه وځې

(۱) د پښتو ټولنې په دريمه نسخه كښې (ونى) راغلى دى .

تږی چه سخت وی ساعت پرې باندې
خو ږي او به و رشی سړې ورباندې
وخت دا ها پر وی ته را ته و وایه
چه خو خو بنی به حاصله کاندې
* * *

تعلیم دزاغ و زغن که ډېر وکړې
بنکار به پرې کله د باز په خپروکړې
دتر خي اوسپنې توره کړه سازه
غزا به کله په هغه شمشیر و کړې
* * *

تل خاموشی کړه چه تل بیغم وې
تمه له چا مه کړه چه بې ترحم وې
خوښ په هنر او سه خو بنی په مال مه کړه
هسی کا رو نه کړه چه بې ندم وې
* * *

تور غرو نه سپین کړې په سپینې واورې
په سبزه شنې کړې دا تو رې خاورې
رنګ رنګ گلو نه دچمن وا کړې
باده ! دا ته یې چه داخه را و رې
* * *

تورې زلفینې په مخ شان شان لرې
ور بل په وچولی پر یشان پریشان لری
دنورو کوډو حاجت هیڅ نشته
دسترگو سحر جهان جهان لری
* * *

تو رې زلفینې لکه سنبل لری
خو بې دحسن زیات ته ترگل لری
چه دسر یو په زړو نو گرځي
ته هغه هو مره زیبا یې گل لری

ته چه باد شاه دشمن رو یو یی
غوره دلخوا هه د سنبل مو یو یی
تر سر تر پا یه گل یی سنبل یی
بد چه په نغو ته د خوبد خو یو یی

* * *

ثابت په ما کړه گناه مهر و یی
لاله عذارې عنبرین مو یی
له هغه پسه توره را وا خله
وینې زما کړه د گردن تو یی

* * *

جنت په څه کښې دی په خو شخو یی کښې
دوزخ په څه کښې دی په بد گو یی کښې
چه نیت یی لوی دی هغه خدای لوی کا
کمی یی نه وی په دالو یی کښې

* * *

جهان کمر دی څڅلې ته یی
فعل دې بزغ دی بزغ کړو نی ته یی
لکه چه بزغ کړې هغه به واورې
راشه خبر شه که خبر نه یی

* * *

چا ته چه څا کښې په څا کښې پرېوځې
بلا چه غوا پرې په بلا به کښېوځې
په څو به روغ اوسې دا فکر ښه وکړه
په پرانگ پرهار وکړې بیا ورپسېوځې

* * *

چرګان بې وخته بانگو نه کاندې
بیا څه بلا دی باندې هړاندې (۱)
زه یی بې وخته له یاره بېل کړم
چا په یی سازه شه په ستونی باندې

(۱) هړاند = لکيا او اخته .

چه اینې ته بنکاره دیدار کړې
اینه درسته سره گلزار کړې
چه شونډه یې کنبېږ دې دجام په مورگو
او به په جام کنبې رب (۱) انارکړې
* * *

چه باد شاها نو، ته واخلې تورې
ددوی خبرې شې په ملک مشهورې
که بیا باور کا په باد شاها نو
هغه به میندې په خان کا بورې
* * *

چه جنگیا لری بنځه په کور کنبې
دهغه کس وی ژو ندون په اور کنبې
بنځه حلیمه بنه ده خو شخو یه
بده به تل وی په شراو شور کنبې
* * *

چه چا ته ور کړې بیا یې پرې زبادکړې
خپل ور کړه واړه (۲) هسې بر بادکړې
که توره ما ته کړې په جنگ کنبې هیڅ دی
کار دمرا نې چه چا ته یاد کړې
* * *

چه خوک دې بنه پو بنتی و رځنې بنه وایې
که دی بلاوی و رته لیمه وایې

چه د زړه مهر دې و رځنې مات شې
که هر خوښه وی و رته بنه نه وایې

(۱) - دانارو عرق او لعاب .

(۲) په دریمه قلمی نسخه کنبې داسی ده : خپل ورکړه هرگوره واړه
برباد کړې .

چه خیال مکیز کړې هو مړه خو نرېز کړې
چه خپل عاشق سره خیال و مکېز کړې

رانجه چه پورې کړې په برندو سترگو
خنجر د جنګ او دفتني تېز کړې
* * *

چه را ته غوټه دوړو خو میان لری
په زړه دې څه دی بیا کوم گومان لري

ناحق دبدو گومان ښه نه دی
کافره نه یې ته هم ایمان لري
* * *

چه را ښکاره شی د دنیا چارې
فکر مې لارې شی په لارې لارې

فکر مې سترې په بېرته را شی
دوړاندې را شی لارې حصا رې
* * *

چه را ښکاره شوي یو څه نگارې
څه جفا کارې که پری وارې

خو مې په تا باندې مینه زیا تېزې
ته راته غاښ چيچې هسې خو نخوارې
* * *

چه رو، یو (۱) نه وی د زړه د ژبې
تل به نیولی وی هغه په تې

چه بد بوی لری ډېره تلخی لری
ځکه غوڅېږی سرد تر بې

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کېښې چه (رویی نه وی) راغلی دی .

چه زر دې غم شي هسې زر دار مه شي
چه زر دې هېڅ نه وي هغه (۱) پيشكارمه شي
په دا لاس راشه په دا لاس درو مه
دلې و ډېرو په حساب په شمار مه شي

* * *

چه زغلو نه دا سو نو کاندې
نظر دې کوز لري په مخکې باندې
چه اس په لوړ و ژو رو غلې
اس يې پر پوځي تر ځان د لاندې

* * *

چه سختې چارې، لري دوړاندې
په څه بې غمه په قهقهه خاندې
هسې په زړه کښې فکرو نه کړې
چه هو مره څو ک دی تر څا و رو لاندې

* * *

چه ښه مر داندي د دين د لاري
پتې به نه وي ددو يو چارې
او به چه نه وي دوا په شرع
هغه اوبه به گڼي مر داري

* * *

چه عيب نه لري که هسې يار غواړي
دا هسې يار به په کوم ديار غواړي
بې عيبه يار به چيرې بيا نه مو مې
که گرځي، گرځي جهان بسيار غواړي

* * *

چه قدر نه لري دباد شاه دميني
تو يې به ته کا په خدمت کښې ويني
هغه نو کړ دې بنا ديه نه کا
هر څه به بايلي که ته يې ويني

(۱) په اوله قلمي نسخه کښې (هسې نيستکارمه شي) دی .

چه کار پر ی پېښ شى په جز په کل کښې
مردان به تل و ی په تو کل کښې
په باغ کښې نور ، نور مرغی مېوې خورې
بلبل نظر لری د باغ په گل کښې

* * *

چه نه خوانان لری نه زر نه شو لي
هغه به و لي زور ور بو لي
که دا يې واره وى چه يې خوانی نه وى
ز په بو ډى به و چا ته پسو لي

* * *

چه هو مره قهر دگو تو مر وړ کړې
په دا پوهېږم ز په به را سوړ کړې
چه اوس دې نور (۱) په لاس نیو لی دی
بې بخته نه يې که دا کبر زوړ کړې

* * *

چه یاد و لی شى گد شته چا رې
فايده نشته ، شته څه خو ، بارې
گونډې څو ک پند واخلې دحذر دی
غلط نور نه درو می په غلطه لاری

* * *

چه يې له چا گڼې، لاته و لی نه يې
کا مل د خداى په پېژاند کلی نه يې
احوال يې و گو ره په توا ريخ کښې
خوشحاله صبر کړه به تر علی نه يې

* * *

څار تر هو بنيار شم د هو بنيار خبرې
دروغ رښتيا يې دی واره شکرې
دنا دانا نو رښتيا څه سود لری
چه يې خبرې دی له خيره لرې

(۱) په دوهمه قلمی نسخه کښې (نوی) راغلی دی .

خوانی چه و لاره ور سره لاري
دېري خو بي که ژاري ژاري
بيا به په بېر ته خواني را نه شي
که يې له پير ه له طبيبه غواړي
* * *

خو از موده نه شي په کارو بار کښي
په صحبتو نو په ملک په ښکار کښي

هو مړه په زويه په ورور با ور مه کړه
ورانې به درو لي په لوی لوی کار کښي
* * *

خو به په لويه غاړه دوه (۱) بولي
د غريبي بدلي بولي

زه در پوهينم زړه دي زخمی دي
در غېدلـو طبيب در بولي
* * *

خوبه دي تل وي دا اوړي (۲) پا وړي
چه دي په زړه وي په خوله يې راوړي

خويي و نه خوري کله به اوړي
چه بلا غواړي په بلا واوړي
* * *

خو به سو دو نه کو رته را واړي
خو به خوا نو نه دخوړ و خواړي

خو به خو بو نه دخوښي کاړي
اخر به پر بوځي دربا ندي کاړي

(۱) په چاپي نسخو کښي (دده) راغلي دي .

(۲) چته او خوشي چاري .

خو شو بنسادی دی په دا افاق کښې
واړه به بیا مومي په اتفاق کښې
خو شو غمو نه یا محنتو نه دی
یا په دروغ کښې دی یا په نفاق کښې
* * *

خو ډ کي خونې وې چه مرگي لو ټ کړې
خو خلکي یې سره کو ټ کو ټ کړې
مرگ یو تر یخ جام دی در ته نیولی
خوبه ترې خوله نیسي دا جام به کو ټ کړي
* * *

خوک چه یاد پری په نژدې لري
تر هر چا ښې دی د یار خبرې
ځینې خبرې لکه مشکې دې
ځینې خبرې دې مرغلرې
* * *

څه یې حیرانه سپر یه څه یې
خا وري یې باد یې اور یې او به یې
که یو دې نه وی په دا خلور کښې
نور د ژوند یو په شمار نه یې
* * *

خیر په دا کښې دی چه ډېر ما لدارنه یې
په غم د عشر دزکوة گرفتار نه یې
لکه دې د خل دی هسې دې خرڅ دی
محتاج و چا ته په لږ بسیار نه یې
* * *

خپل بند و بست دی د هرې چارې
پا کې مشکو کې شته ، اوبه مردارې

پاکې اوبه یو یه زیست او روزگار لره
مردارې کله دی سزا واري

خپل دې پردی کړل پر دی به خپل نه کړې
خصلت دې بد شو خصلت به بل نه کړې
غم دې په بخره شو بڼا دی به تل نه کړې
چه نا قابل یسې ځان به قابل نه کړې
* * *

خپل مال په ترس په صرفه په بیم خورې
دبل غم نه کړې که درست که نیم خورې
په کور د کونډې رنډې یتیم خو رې
ملا دا و لې اور د جحیم خو رې
* * *

خدايه چه پاك دى نا پاك يې مه کړې
دنا پا کا نو سا بون تو به کړې
چه په منځ رو نهی و گور ته د رومی
کر م دې ډېر دی ما هم هغه کړې
* * *

خلک چه غواړی لوی ژورې
له مانه مه غواړه ته دا خبرې
په پټې سترگې به ننډا رې کړم
چه را ته یو دی نژدې هم لرې
* * *

خواره سړی به خو هو مره بڼه یې
چه روغ په تن یې چه روغ په زړه یې
چه دواړه توکله در څخه نه وې
په تخت که کښېنې وا یه ترو (۱) څه یې
* * *

خوشاله بس کړه شان ، شان دې ډېر ووي
پېشو دې ډېر ووي او بڼان دې ډېر ووي
سود دې سکوت دی مشغول په دم اوسه
ژبه خوندی لره پریشان دې ډېر ووي

خوشحاله خو به غمو نه نغري
غم به دي کله شی له دله لري
سترگي مې و ختې داسما ن ولور ته
که چېرې وار را شی ها له خبرې
* * *

خوشحاله خو به فکر تد بير کړې
غم به دي وړک شی دا کار که خير کړې
چه نېکې بدې در ته ر سپړي
که حواله يې ته په تقدير کړې
* * *

داحمقا نو بې ځايه چاري
څه هو مړه نه دي چه ته يې شمارې
بېلگړه داده چه رنگ يې مه گوره
ور سره مه ښه قدم په لاري
* * *

دا د داسما ن دي دا د دمخکي
چه دا خو شپې لري دنيا ته څه يې
خو دي په پور ته اسما ن ته بوتل
بيا دي يې خاورې کړې کړي
* * *

دا دود ځنډن (۱) دي په دا عالم کښې
نادان بې غمه دي دا نا په غم کښې
جهان يو باغ دي نوې خبرې
کل دي غوړيزي په هر دم کښې
* * *

دا مخ چه ته لري د بورې لوري
مگر دا مخ لري ښې حورې هوري
يوه به تا غوندې ښا يسته نه وي
چه اورېده شی دا هوري دورې
(۱) پخوانی - په دوهمه قلمي نسخه کښې (خرگند) راغلی دی .

دی .

دېل په عیب په خو وېښته چوی
دخان په عیب نظر هیڅ نه کوي
خپل سل ز نارو درته ښکاره نه دی
هندو خویو لری هغه یې هم شلوي
* * *

دحسن نام لری عاشق غلام لری
باده په جام لری د زړه هرکام لری
خیال به ته نه کړي خیال به نورڅوک کا
چه د خو بی اسباب تمام لری
* * *

درته به ووايم خو کړي پوښتنې
که د بايلنې که د گټنې
ځای دي هم دا دی بل ځای دي نه دی
که په منگو لي وړي که په لمنې
* * *

درته به وایم که ته عاقل یې
ناحق په نورو چارو خو شدل یې
دولت که نه لري خپل دی پردی دی
که بخت دولت لري دهرچا خپل یې
* * *

درته رښتیا وایم که مې ښه یار یې
څه خوی خصلت لري څه ناقرار یې
کله مې یار یې کله اغیار یې
هم و فادار یې هم جفا کار یې
* * *

درد چه په بل وی خبر پرې نه وی
چه دي په ځان شی له درده چوي

سود زیان دهرچا جدا جدا دی
کله دېل په خوراک موږ ته وي

در وېشى دا ده كه تل حلال خو رې
كه تل حلال خو رې بيا دخپل مال خو رې
كنېښنې و عدي كړې مخ دې خداى تور كړه
پر دى ما لو نه په داتېتال (۱) خو رې
* * *

در ېغه سړي يه - چه څه بلا يې
واړه د ځان يې نه د بل چا يې
تا دخپل پلار سره نېكې و نه كړه
مقصود دې خپل دى چه د با با يې
* * *

دزر كو ښكار را خوره بره دمېږي
دسړ و او بو يم د تو دې غېږي
تنك لنډ مې مه كړه په دا څو تو كه
بې نياز ه خدا يه كه دعا مې نغوږي
* * *

دشيخ شاب سره تل طر با نسي
دلبري ښى دى بې اد با نسي
هغه به و لي غم د پيري كا
چه تل تر څنگ لري شكر لبا نسي
* * *

دگل تر پا نيو نا زك اندام لري
شېر ين تر قند و د خو لي دشنام لري
خيال به ته نه كړي خيال به نور څوك كا
چه په خپل حسن د ما غ مدام لري
* * *

دمخ په رنگ يې تر گل ښا غلي
دباغ لاله يې را ته را غلي
لاله په خپله سينه كښي دا غ لري
تاده سينه دعا شق دا غلي

(۱) تېتال = مكرو فرېب - چا پلو سي ،

دم واهه نه شى دا چه خدا يى كړې
خو ك فرغو نى كړې خو ك موسى يى كړې
چه دواړه تو كه دې يو رنگ پيدانه كړل
كبريا يى كړې كه دا نا يى كړې
* * *

دنيا چه هسې وبله بلېږ دې
خه چه ترې اخلى و رباندې رېږ دې
خبر لا نه يې په دا خبره
نا مرده واوړه چه كېښېږ دې پرېږدې
* * *

دهر سړې سره چه اشنا يې كړې
نه چه به (۱) تمه ترې روښنايى كړې

داشنا يى سره غمو نه دى
خان به ترې ژغورې كه دانا يې كړې
* * *

دهن دې ميم دى زلفينې دام لري
ذقن دې سيم دى سترگې بادام لري

خيال به ته نه كړې خيال به نورخو ك كا
چه په دادورد حسن نام لري
* * *

دهو ښيارا نو خو ږې خبرې
قند دې نبات دى شهد و شكرې

نادان په مثل غول خواره خردى
دخو ږو خوند دى و رځنې لري

(۱) په اوله قلمى نسخه د (به) په ځاى (په) دى .

ديار د جور د غشي پر و کي
زما په زړه کښې پراته دی او کي
ددر ، د سپيو سره يې مل شوم
تو يې ونه وې را ته په ورو کي
* * *

ديو ت (۱) هوا ده نن په شا خزار کښې
زر کي فر ياد کا په مر غزار کښې
په غږ يې ذوق کا ز ما با زو نه
پر خه و ريزي گر خم په ښکار کښې
* * *

ډېره خو شر نگه صا حب جما له يې
تر سر تر پايه پر ي مثال له يې
عيب دي دا دی درد دي ومه وينم
په مرد حرامه په نا مرد حلاله يې
* * *

راغله په وخت د گلونو کښلې
ما وه له ميو تو به و کښلې
وي يې چه تا ده تو به و کښلې
با ده يې بيا وه په زور را څښلې
* * *

رڼه و ما ته دو لت اقبال را کړي
په لون لون (۲) دنيا مال را کړي

حرام که شته دی (۳) د کار دپاره
چه مې تر ستو نې ځي هغه حلال را کړي

(۱) ديوځای نوم دی .

(۲) په اوله قلمي نسخه کښي (طور طور) راغلي دی .

(۳) په دوهمه او دريمه قلمي نسخو کښي (شبه) راغلي دی .

زړكى ! چه هسې په قهقه خا ندې
همدا خندا دې كا دباز د وړاندې
هر څوك چه خاندې بڼا دى نه كا ندې
غمونه و رشى په هغو با ندې
* * *

زړه چه روان شى په لارې لارې
فايده يې وايي و ما ته بارې
څو پسې درو مې اندوه به مومي
ټولې به نه كړې پر پشاني چارې
* * *

زړه دې مين وى په تورې سپينې
خالي دې نه وى له يوې مينې
دا وى رښتيا دى عا شقان نه مړى
مجنون ژوندى دى كه ته يې ويني
* * *

زړه مې ډېر بڼه شو چه ته مې يار شوې
زه دې بلبل شوم ته مې گلزار شوې
چه بې و فاوې حال مې دې و لېده
زما په زړه كښې يو تېره خارشوې
* * *

ساقى باقى دى د روژې څو ورځې
زه په خندا يم ژاړې و رېځې
تحويل د تلې (۱) اختر يو ځاى را غله
حاضر په ميو شنه په چپر ته خوځې
* * *

سرخ دې په كور دى چه دا څو چارې
لرې په كور كښې بڼې بڼې ننگارې
بڼه بڼه ځاى يو نه بڼه بڼه لرونه
حمام په عطر و جامې بويداړې

(۱) دمیزان میاشت .

سړی چه کښېنې تر سړي سيوړي
غار مه پرې تېرو وي که ته يې گوړي
رضا يې نه وي (۱) ويا خېدو ته
که يې لمبه کړې په لمن پوړي

* * *

سړی څاړوی دی که ته يې وینې
په تن په غوښې په هډ په وینې

فرق له څاروی لری په گویا يې کښې
په رای په عقل په شناخت په مینې

* * *

سړی څه خیز دی له څه (۲) به کاندې
خالی تش نوم دی اختیار پرې باندي

که باد شا هاندی که لوی خانان دی
زور يې هېڅ نه دی د قضا په وړاندي

* * *

سړی عزیز ښه په دا دنیا کښې
که نه فایده يې ده په زر فنا کښې

چه و مری غم نه وي غصه الم نه وي
نه يې سیال لوی دسیال په خواکښې

* * *

شته ستا خبرې پندو پندو شکرې
پندو پندو شکرې شته ستا خبرې

په هر سپي نغري په خوشکري
په خوشکري په هر سپي نغري

(۱) په دریمه قلمی نسخه کښې (نه شی) راغلی دی .

(۲) په دوهمه قلمی نسخه کښې د (څه) په ځای (بد) راغلی دی .

ښځې به نه شي د هيچا يا رې
په خوله دي يا رې په زړه اغيا رې
زهر دنده په اندرون کښې
دپاسه ښکلې ښا يسته ما رې
* * *

ښځې مې و لېدې دېرې بې شمارې
پا کې ټکړنې بدې بد کارې
چه نه کا نه کاچه کا خو و کا
د مړ د په غېږ کې نا پا کې چارې
* * *

ښکلې که دېر دي په کند هار کښې
يا په کشمير کښې يا په فرخار کښې
لکه دا ښکلې د پيښور دي
هسې به نه وي په هيڅ ديار کښې
* * *

ښه مخ چه ووينې په زړه سخ سخ وايې
بد مخ چه وو يښې په زړه چخ چخ وايې
که د خوشحال غوندې مين په مخ شي
تل به مخ مخ وايې تل به مخ مخ وايې
* * *

ښه يې پسند لي عقل تميز لري
خو وايې هو مړه هنر هر خيز لري
موسی د خضر په پيروي تله
ددې خبرې خبر که نيز لري
* * *

ښې چين چين ځنې پښتنې جنې
په شين شين ځي ځينې شين ځنې
نن نغتي نه شي تشې پو ښتنې
تشي پو ښتنې فتنې شي ځنې (۱)

(۱) په دی ربا عی کښې دتجنیس صنعت څخه کار اخیستل شوی دی.

ښې دى تر ښکړو دوطن خاورې
تو دې اوبه دى دوطن واورې

زړه تا خسرې د لوى درياب کړم
لا به په کو مو جو نو ما ورې
* * *

ښې ښې خبرې شته په دا جهان کېښې
کمی يې نشته په هر مکان کېښې
که هر خو ښکلي مخو نه تل کورم
بيا به ترې ولاړ شم په ډېر ارمان کېښې
* * *

عاشقه خنده نن خو چه خاندې
ښه مخ تر تا شو لاندې ته باندې
طالع که هر کله هسې مدد کا
تل تل به هسې تر ماشي لاندې
* * *

عزت په دا کېښې چه هيڅ دروغ نه کړې
دچاله غوړه، خوا نه آروغ نه کړې
که زړه ديار ساتي ديار په راي درومه
خپل زړه چه بد نه کړې بل زړه به روغ نه کړې
* * *

فاني دى واپه دا نورې مينې
يوه باقى ده که ته يې وينې
خبر که نه شوي په باقى مينه
ژاړه که ژاړې په او ښکې وينې
* * *

فرزند چه عاقوى که ته يې وينې
بدې او به دى مردارې وينې

مينې د پاکو پاگان پيدا کا
نا پاک پيدا کا نا پاکي مينې

قافلي و لاړې تر ما دوړا ندي
زه گوډ (۱) بار گيريم کته را باندې
ور پسې درو مسم سره نښورېږم

پر پوځم څار بنکي (۲) بازي را کاندې
* * *

قرآن چه لوست شي په هغه کور کښې
غم به يې نه وي په سپين په تور کښې
که يې گناه وي هسې به سوځي
لکه خزله سوځي په اوړ کښې
* * *

کاته دستر گوډ خولي خبرې
وچېر ته تلنه نژدې يا لرې

دا چارې واپره په لاس د زړه دې
باد شله يې زړه دې و جوړد لښکري
* * *

کال د غفج (۳) وځيپر کې هوړې
مغل بندي وو، هم کونډې بوړې

مو منډ شينوارې خو اړيدې وو
واړو و هلې د يادو (۴) توري
• • •

کدو چه هسې په منډه دا نګې
پاښه دې و لاړې په بهار ځانګې

دا کار دې بد نه دی بلا دې دا شوه
په سناړه وچ شي په کښته زانګې

(۱) په دوهمه قلمي نسخه کښې (کند) راغلي دي .

(۲) يوه مرغی ده .

(۳) ۱۰۸۳ .

(۴) په دوهمه قلمي نسخه کښې د (يادو) په ځای (باور) دي .

کمی هېڅ نه و په ذوالفقار کښې
دروم د جیش په کارو زار کښې
چه تیغ برش کا فتني جنبش کا
ویل هېڅ نه شی په هسې کار کښې
* * *

کناس (۱) که واغوندي و رینمښي رنجې
بل څه به نه شی په تنجې پنجې
که یې د منکو په ناهه کښې واچوی
خپل بوی ښکاره کا په هرځای هنجې
* * *

که بدویو نی بد لمسوو نی یې
په ځان په خپله اور لگوونی یې
که نیت دې روغ دی اندوه هېڅ مه کړه
جهان که غم شی ته ښا دی کړونی یې
* * *

که بد یې ښه به شي په ښه خصلت کښې
که کم یې لوی به شي په لوی همت کښې
وفاله هر چا کړه جفاله هر چا وړه
دین او دنیا غواړه په ښه صحبت کښې
* * *

که په راستنۍ د زړو تله شي
ته به په قدر په قیمت تر تله شي
خو بې دې هو مره ده په خوله کښې ژبه
خوله دروغو هو مره سا تله شي
* * *

که په یجو ژلا یجو ژ پسېو ځي
واړه گو هی دی په کښې به پرېو ځي
راشه په دین دقلند را نو شه
چه بې و سو سه په هرڅه کښېو ځي

(۱) جارو کش :

که تل تل نو مړې په خو له شکرې
خوند به در نه کا په دا خبرې
مزه به ها له د شکر و بیا مو مې
چه خو له پرې وو هي چه ويې نغري
* * *

که ته په قدر د خان خبر يې
ته سر تر پا په واړه سره زر يې
زر دې پخپله تر مس بتر کړه
چه نا سو تی يې (۱) په بدوسر يې
* * *

که خان دې و پيژانده ها له سړی يې
گڼه و ما ته د خره خړی (۲) يې

اول هم هيڅ وي بيا به هم هيڅ شي
چه روغ وي مات شي هغه کړی يې
* * *

که خای دا من خوراک پو شاک لري
شکر و کار نه نو رخه بلغاک (۳) لري

مت په طا عت کړه خلوت گز ين او سه
خضر دوخت يې که نفس هلاک لري
* * *

که خو ک دې وښکښی غیرت پیدا نه کړې
دده و سر ته توره تر ملا نه کړې

نه حميت لري نه شرم نشک لري
مردی دې نشته غیرت په دا نه کړې

(۱) په اوله قلمي نسخه کښی د(يې) په خای (شوی) دی .

(۲) خړی = دغوا او خره خل (ظفر اللغات) .

(۳) شور - زور .

که څوک دې و ليد په استکبار (۱) کېږي
په قول فعل په کارو بار کېږي
په لار که در شی سلام يې مه له
پا تې چه پل ږ دې دده په لار کېږي

که خپسر خوار کې تر تو رې خاورې
په هر چا سوړ شی تر سړې واورې
جفا د خلکو په مخ په شاوړې
رنگ رنگ گاونډ به له تنه راوړې

که خوله مې پټه پرېږدې هيڅ نه يې
که بلاد دې بند شی وايه چه څه يې
په هره ساهه شکر وکاره
چه تند رستې لري هم هو مره بڼه يې

که دغند نې يې که د صفت يې
کمی دې نشته هسې صورت يې
غند نه هو مره چه ددو زخ يې
صفت دې هسې چه د جنت يې

که د مر دا نو په دين ايښ يې
نه بند په سره يې نه بند په سپين يې
که نه دې تخت شته نه دې افسر شته
قيصر د زوم يې فغفور د چين يې

که ډېر نمو نخو نه روژه تل تل لري
هغه به مومي قسمت چه خپل لري
که دو زخي يې دو زخ به مومي
که جنتي يې څه غم ددل لري

(۱) کبر ، غرور .

که ډېر وا لا شي په پار سنا يي کښي
سيال دې خو ک نه و ي په ملا يي کښي
غافل هيڅ مه شه دنفس له مکره
بلا پر پو ځي په آشنا يي کښي

* * *

که ډېر هو ښيار يي يا مې نې يي
په خو شخو يي کښي شکر گڼي يي
مدار په بخت دې چه بخت مدد نه کا
هم هيڅکاره يي هم لېو نې يي

* * *

که رېښک ماهي خورې که مړه پاره خورې
ځوانی چه و لاړه دا اواره خورې
ځوانی چه و لاړه هوښيار هيڅ نه يي
غم دځوانۍ چه دو باره خورې

* * *

که زر هنره په هروېښته لري
بيا به په کار کښي تو کل ته لري
خوشحاله ! يو نشته چه زړه پرې ښه کړي
نن ورځ که څو په نمسي شپېته لري

* * *

که زور ډپيل لري زړه دغميغم (۱) لري
له تا چه غم لري ځني به غم لري
علاج يي و کړه له پسيه خوب کړه
په خپله خو نه کښي چه مار لرم لري

* * *

که زه دې ژاړم چه ته مې نه ژاړي
که زه دې غواړم چه ته مې نه غواړي
کوښښ به واپړه زما بر باد شي
ما به دغم په مزو و داړي

که سره ټولو لې کړې دکلی چرگې
نه واره چرگې نه دباز سترگې
نه دوه سوه ښکلې جو نه ښې باکې
نه یوه ښکلې د پا کې پرگې
* * *

که لال و دردی د خو شحال خبرې
چه ته یې نه منې له تادی لري
بخري د هر چا جدا جدا دی
کارگان گندگی خوري توتیان شکري
* * *

که مړ نې یې مغفر (۱) شکاف یې
دباد شاها نود لوی مصاف یې
تر دا دواړه بهتر دا کار دی
په عهد قول که سینه صاف یې
* * *

که ناسپاس یې ناس یې نسناس یې
ناس یې نسناس یې که ناسپاس یې
که حق شناس یې هاله ته ناس یې
هاله ته ناس یې که حق شناس یې
* * *

که هر خو کاندې څه کمې زیا تې
میخوري پښې کا د ځینو ما تې
که یې خلل په ایما ن کښې نه وی
مومن به نه شي په دو زخ کښې پا تې
* * *

که یار زما یې سکه درد اشام به شي
که صاف صوفی یې په خپل فرجام (۲) به شي
زه او س قلاش یم رند یم او باش یم
را سړه مه کښېنه گڼه بد نام به شي

(۱) خول (۲) فرجام = انجام ښکېره - خوښی (ظفر اللغات)

که یې تر سپینو تر سرو کړې لاندې
دا واره هېڅ دی په بد رنگه باندې
که یې د پوزې لو نګ هم نه وي
ښه مخ بې پسو له زیبا یې کاندې
* * *

که یې و فادر لې ښې دې دلبرې
ولې هېڅ نه دې لا په داخبرې
دتورو زلفو د مهر بوی نشته
که په نمود دې لکه عنبرې
* * *

ګران تر ایمان دی که ته یې وینې
کار د ښې مینې څګر کا وینې
سل کبیره کړی ایمان په ځای وي
په صغیر ه ځي د ښې مینې
* * *

ګل دګلا بو شوي چه رنگ و بوی لري
شیدا بلبله په هر هرسوی (۱) لري
درېغه داکار دې په ذات کښې نه وای
وفا دې نشته دا خوی بد خوی لري
* * *

ګلزار ته را غله ختې ګلګو نې
دمخ شغلې یې تر لمر افزو نې
پرخه پرې نه وه پر ته له شر مه
تر هر هر ګل شوي خو لې بیرو نې
* * *

ګل شوي د خوړې د ښې پلو سې
خوشحاله و لې بې کشته اوسې
ګشت د ګلو نو ښکار د بازو نو کړه
چه کوار ته ډېرې خو ښې یو سې

(۱) په دریمه قلمي نسخه کښې (موی)، راغلی دی.

گل یې په شو نه و په مخ منگلي
ستر گي دي باز دی با نه منگلي
که یو لك بنکلي و بله ټولشي
یو لك من ته یې نورې من (۱) کلي
* * *

لعل له کا نه په بد خشان کښي
لؤلؤ له بحر ه په لوی عمان کښي

په خيگر خون خيژي دا دواړه ټوکه
که فکرو کا سړي په ځان کښي
* * *

لکه په تا کښي شته نشته په چا کښي
نه په کا نو نو، نه په در یی کښي

در پغه خوشحاله خټکه در پغه
چه تل به نه وي په دا دنیا کښي
* * *

لؤلؤ دي غا بن دی یا قوت دي شوندي
دډېروخو نې در پسې ډوندي (۲)

چه تا څو و ويني په تا مين نه شي
په زړه دا نه دي یاسختي پوندي
* * *

له خپله ياره چه بد گو يي کړي
داغيا رانو چه دل جو يي کړي

حق شته انصاف شته عذاب، ثواب شته
ولي دا هسي نا پير زو يي کړي

(۱) يعنې ته يوازي يو لك من يې او هغوی کلي (ټولې) من دی (کامل).
(۲) میراث - وران (ظفر اللغات).

له تا چه وېره کا ځنې به وېره کړې
يا به يې وېره له زړه بد ده کړې
که يې دو پرې علاج درو نه شي
مېت کړه چه زړ يې مهم تر سره کړې
* * *

له دې دنيا نه به اخر سفر وکړې
پا تې به نه شي که ډېر هنر وکړې
عمل دنېکو دوړاندې واستوه
ښه نام دلې پرېز ده که هومره چروکړې
* * *

له لارې مه غږېز ه خوځه په لارې
که پرې بوځي پاڅه خوځه په لارې
بې لارې واړه غولان ددان دی
غولان ددان نشته خوځه په لارې
* * *

مردی دې هيڅ ده که په زړه شېرنه يې
څه خو، خو وشه که زړو ډېر نه يې
تر سر چه تېر شي وېره هيڅ نه وي
وېره دې هو مره ده چه تر سر تېرنه يې
* * *

مرد يې که هيچېرې وېره له چا نه کړې
تمه له چا نه کړې غم ددنيانه کړې
که لوی منصب لري خاص دباد شاه يې
له ميره پير به خوف ورجانه کړې
* * *

ملا هر گوره په ځان مغرور يې
بحث جدل کړې په هر چا سور يې
زه دې دننه په حال خبر يم
زما په پوهه يو تش تنبور يې

منت د چامه وړه د يوې تورې (۱)

شونډې كې كېښې مه ښه په غوړې سپورې
نور څو ك لا پر پښ ده كه زويه وروړوې
اور كړه ددو يو په خپلو ي پورې
* * *

مېلمه په تاو را غي په لاس كېښې تيزې
اول يې غوښت (۲) غوښتل اوس سپينې وريجې
دا هم لا پر پښ ده واس ته گوره
كوړې غوړې غواړې وربشې ويزې
* * *

ناز به دې زه وړمه چه يار زما يې
چه بد دې ښه گنم څو را ته وايي
غمه هيڅ مه درو مه زما له خانه
چه ته زما سره ځنډن اشنا يې
* * *

ناست په گلزار كېښې يار په كنار كېښې
با ده گر دانه مطرب په كار كېښې
دا حال چه زه لرم په خپل د يار كېښې
باد شاه يې نه لري په هندو بار كېښې
* * *

نافي دمېنكو دى ددا نا خبرې
څو يې پرانيځي نكته يې نغري
دنا دا نا نو خبرې هوړې دى
دمېنكو بوى شى په هوړولېرې

نامرد به گرځی دپلار په نام پسې
خوانمرد به گرځی په خپل صمصام پسې

دولت منځ څټ لری څټ یې په نورو وي
منځ ددولت دی په نیک فرجام پسې
* * *

نو(۱) مې پرې نه یښ فراق په کام کښې
ستړې مرغه یم نښتی په دام کښې

دخوښی جام مې هسې نسکور شو
چه څاڅکي پاتې ، نه شو په جام کښې
* * *

نه ور بشینه د خپلې خو نې
نه چه غمینه د بلې خو نې

ځینو بې ځایه خو نې تا لا کړې
په ځای مر دا نو خور ولې خو نې
* * *

نیستی هستی ده که ته پوهېږې
لو یې پستی ده که ته پوهېږې

بده تر هر څه په دا جهان کښې
خود پرستی ده که ته پوهېږې
* * *

واړه فانی دی د دنیا چارې
په هیچا تل نه وی سره قرارې

چه زړه یې و تاړه باندې یک لخته
دهغو سر یو دی بخرې خوارې

(۱) تری - لوند والی .

وايي صوفی شه صوفی دې ته شي
درو مه نا اهله شپږ (۱) سوه شپېته شي

که یار ساقی وی عمر باقی وی
لا به د میو ښیښې کړم تشې

* * *

وخت د بهار دی خو شجا له خه کړې
ولې گلگشت دگلو تونه کړې

سترگې مې تنې شوې گل ته په خه کورم
پیر ی چارې را باندي و کړې

* * *

وږی چه نغز مې شکر دې کاندې
غوړی که نه مومې پلاسه ور باندي

ستر ی دې شکر کا که اس یې نه وی
په لار که خړو وینی تر ځان دلاندي

* * *

وفا به هیچېرې له کما ته نه مومې
که همه عمر په زړه دده درو مې

تپوس به باز نه شی زاغ به توتی نه شی
په تر بیت یې که بو علی مومې

* * *

هسې بل هم گنه لکه چه ته یې
هر څو ک به ښه گنې په ځان که ښه یې

که ته موم یې هر څو ک موم گنې
هر څو ک کا فر گنې که کا فر ته یې

(۱) شپږ سوه شپېته دایجد په حساب (خس) کیږی .

هغه مفلس يې که څه غنارې
که څه غنارې ولې غنا (۱) لري
که حق د چارې يا داشنا ليرې
ورځنې ولې ځان نا اشنا لري

هوا هو س کړې په قهقهه خاندې
بې غمه خوب کړې پا لنګ درلاندې
ښه ميارک ښه بنيادی در باندې
غمونه نه لري دگور د وړاندې

هوبنيار ته گول شه که ډېر پوهېږي
خو خاموشي کړې نه به ستو هېږي
منځکې چه ډک وي کله اواز کيا
څه ښه دليل دی که پرې گرو هېږي

هوبنيار چه واورې دپند خبرې
ور باندې لگې لکه شکرې
نادان د خرونو په شمار حساب دی
دپند شکرې په خرونو نغري

هو مړه بدلې هو مړه سندري
تاما مي نه شوي د عشق خبرې
فهم مي و کړ د عشق په کار کښې
لري نژدې دی نژدې دی لېري

هو مړه بلادی و تاته پندې
چه شمار يې نشته پټې بر منډې
گوره په کومه بلا به سر شي
چه په کښې گرځي په منډې منډې

(۱) رنځ - مشقت .

هو مړه ثواب دی خو مفسدان وژني
 خو مفسدان وژني گڼه ددان وژني
 وبال يې واړه زما په غاړه
 فتوا د عدل ده خو چه بدان وژني
 * * *

يو موټي خاوري هو مړه دماغ وركړي
 ننه په زړه كښي عقل خراغ وركړي
 دملك د بند و د بست خبري
 فكر د كښت و دكر د باغ وركړي

(۵)

پا سې يا كوزي د اكار سازي
 په خو خو رنگه د لنوازي
 اسمان ته كوره مخكې ته كوره
 دا چاري نه دي لوبې بازي
 * * *

په كار هېڅ نه دي خالي مستي
 خو لا په زړه لري د غم هستي
 هستي تما مه په مستي كښي وبازه
 له مانه زده كړه مې پرستي
 * * *

جهان در ست دك شو دناحقۍ
 لكه پېمډ لي (۱) اوږي په مۍ
 چه ځاي پرې نه نيسي بنوړي بنوړي
 د سر دانه يې خوشحاله ته يې
 * * *

چه تل يې مټ وي په خود كامۍ
 اندوه يې نه وي د بد نامۍ
 درست ناسپاس وي حق ناشناسوي
 هر څه به بايلي په دا خامۍ

(۱) پېمډل - په مزي كښي پيل .

چه خوند ، دې را غی داشنای یی
گرا ن یی دستر گو تر روښنایی
دعا به دا کړم په پنځه و خته
چه در د دې نه وی د جدا یی
* * *

چه دم یی نه زده دار ښکی (۱)
داژ دها نیسی لوی یه لکی
نادان دی پر پر ده ور باندې مه مړه
دنصیحت د سا بون چکی
* * *

چه را په یاد شی دنفس بدی
لا یی تر اوسه د غم غدی
خوانی لا پر پر ده په سپینه زیره
فریاد فریاد دی هو مره بدی
* * *

چه را ښکاره شو ه یوه سپری (۲)
زړه مې پرې بایلو هغه کړی

د زړه ښند نه اسا نه ، نه ده
بې ځایه څوک ښندی یوه دمړی (۳)
* * *

چه غم یی نهوی دبد نامی
واړه یی منخوی په خود کامی

دارنگ سپری که دې زوی وروروی
ځنې وېزار شیء په دا خامی

-
- (۱) یوقسم اوږد چینجی دی چه دمار په شان ښکاری . (ظفر اللغات)
(۲) سپری دسپری مؤنث یعنی ښځه .
(۳) دمړی = دپیسې څلورمه حصه .

چه غم يې نه وى دنېکنا مې
واړه يې مخ وى په خود کا مې

نه به يې دين وى مه ترې وفا غواړه (۱)
هر څه يې هېڅ وى په دا ځا مې
* * *

څو ك دې غم نه کا دنا مرادى
نه به تل غم وى نه تل بڼادى

دفلک عدل انصاف بڼکاره دى
کار يې دظلم د بېدادى
* * *

دچا چه نه وى دور اندېشى
مه يې يارې وينې مه يې خوېشى

دهغې ونې گلو نه مه وينې
چه يې اغزى وى ددلىرېشى
* * *

درېغه په باد ولاړې څه شوې ځوانى
يو ه شپه خوب و ستا کا مړانې

وېښ شوم بېدار شوم په پيرى واوښتم
نه زغ دتورې شته نه دځانې
* * *

درېغه ځوانى ستا کا مړانې
غز مې دتورو غز دځانې

زور شوم ناتوان شوم خيال مې دتورې
که بېرته راشې زما ځوانى

(۱) په اوله قلمى نسخه کښې د (وفا) په ځاى دنيا راغلى دى .

راشه که گو رې دا خو نړۍ (۱)

سر بې وړۍ په سردې

تل تل سرو نه دعا شقا نو

و خلق ته اچوې لکه مړۍ

* * *

رند يم خر گندې دې زما بدۍ

چه را ته يو دې خپلې پردۍ

پېغور زما مه کړه شېخه خپل زړه گوره

چه پکښې پندې دې د عشق غدۍ

* * *

که ډېر دو لت لرې ډېرې مستۍ

دا واړه هېڅ دې بې تڼه رستۍ

که پرې پو هېږې څو تڼه رستۍ ده

چه حلاوت لرې ستا د هستۍ

* * *

که يې له حاله خوشحال پوښتۍ

ښځې همه دې کږې پښتۍ

کږې پښتۍ به در سمې نه شي

که په هنر کښې نا مې پوښتۍ

* * *

لکه پرې يوه سړۍ

په مخ مېو شه عنبر خړۍ

هار يې په غاړه د سرو گلو نو

بخت کړه له ما سره غاړه غړۍ

(۱) له خونړۍ نه مطلب دغه دنيا ده .

نن په نظر را غله يوه تری (۱)
زنه يې سبب وه شونډې نری

بله به نه وی هسې د لبره
نه په خشکۍ نه په تری (۲)
* * *

هغه چه مخ کا په خود کا می
پرې به ور د رو می بی آرا می

رند یم او باش یم عاشق قلاش یم
اندوه می نشته دبد نا می
* * *

هغه چه کاندې عزم کشی
هغه به مو می ډېرې خوشی

خاورې شه خاورې چه گل له تا کېزی
اور به درېل شی په آتشی

(۱) دخترکو دتری پښې یوه ښځه (کامل) .

(۲) په وچه لمده.

دخوشحال نادري څلوريزی

دخوشحال (۷۰) نادري څلوريزی دپښتو ټولنې داوړې قلمی نسخې
څخه نقل شوې او دخوشحال درباځیاتو سره يوځای کړی شوې . دغه
څلوريزی نه په چا پی دیوانونو کښی راغلي دی او نه په نورو قلمی
نسخو کښی، نو ځکه یې یو ډېر نادر سو غات بولو .

الف

جنگ ځه سنڌا کا هسي يې مږ نکا
 باد خور با تورغوند يې په غوټه زوږنه کا
 دما خبرې واړه پند و نه دی
 هو بنډيار به و لسی په پندو نو غوږنه کا
 * * *

که خپل بابا و رته نصيحت پند کا
 کو شش دده په خوبی هر چند کا
 نه يې څه سو د و ی نه يې فايده وی
 نادان په هر څه کښې خپل ځان خرگند کا
 * * *

هو بنډيار چه ناست وی نادان خبرې کا
 سپی دی تمپزی (۱) څو ک دي کړي کا
 چه څو ک يې نه پوښتی خاموش دي اوسي
 که هر څو تو ی تر خو لي شکرې کا
 * * *

هو بنډيار مرغه له بره نظر و کا
 لومه چه وینی له دانې حذر و کا
 نادان مرغونه لومې ته نه گوري
 دانه چه ووينی په دانه خرو کا

(د)

راشه که گوري و نه د دهر
 نشو نما لری د سما په نهر
 لکه پیدا شی هسي فنا شی
 الوا نی پا نی ، نو شی هم زهر

(۱) تمپدل ، غپدل او چونگپدل .

«ل»

په مخه را غله را ته يې و خنډل
درو مر جان يې را با ندي و شندل
ددواړ و شو نه و بوسه يې را کړه
شهد و شکر ، نبات يې و غنډل

(و)

خوک چه رسوا شي په بد و چارو
پل بې پر واندی په بدولارو
دلیل يې دادی د کم علقی
کم عقل خوار دی په دواړه دارو
* * *

بنکاریان په بنکار درومی په ترند و ترندو
غوښی د بنکار را وړی په پندو پندو
ځینې چه بنکار کا ، لری کولمې مومی
روی دار په کور مومی بخري دلندو
* * *

مرید چه و و زی د پیر له سترگو
لکه چه خوشا شي هو په دچرگو
په تش ناظر کښې يې هسې نېستی ده
تندر باران دی نظر د بزرگو

(ه)

باز چه په قدر دی له خپله رویه
تپوس چه خوار دی له خپله خویه
که توري خا وړې وی قیمت پیدا کا
چه بهر واخلی د گل له بویه

جفا چه و ینی له خپله یار م
له بله و وینی جفا بسیاره
لږه جفا یې له یاره ډېره شیی
غورغوراند و و شی و رته تیاره

جهان در ست ډك شو له حرصه آزه
جیفه خواړه دی واپه بې بازه
زاغ و زغن دی کرگس کل مرغدی
بنخ په مر داړه هر یو خو له وازه

چه زړه یې یو وی بله یې ژبه
بلا به تل وی باندي غا بله
خپل ځان به هېڅ تندرست و نه وینی
تل به نیولی وی په لویه تبه

چېرته هوس دی چېرته عیشونه
په دا قهر و نه په دا طیشونه
وخت دقیامت دی که څه بلاشوم
زوی پلارونه کا، سره جیشونه

خو دې و جود دی تر سر تر پلایه
چه دې موندلی دی له یو خدایه
واړه نعمت دی که غافل نه یې
هر ځای ته گوره شکر یې وایه

دا هو مړه و نی په غره په سمه
یو مږ به نه وی له سدروسه
سرو سر کوز کا، چه قد دې وستایم
زښتیا ویل دی بتر تر سمه (۱)

(۱) سم = زهر .

دگچ و هلی محل خښتنه
عدل انصاف کړه د داد پوښتنه
دمرګه سپلا ب شته چه ورته هېڅ دی
دگچ و هلی محل لوښتنه
• • •

دنیا مې ډېره تر سر قر بان کړه
ښکاره مې توره په درست جهان کړه
پیری چه را غله تر ک دنیا شوم
خوانی مې تېره په ښه ښه شان کړه
• • •

ښځه چه ټینگه وی په خپله تنګه
په خپل پالنگه کانه لې رنګه
حق یې په ځای کړ دنېکنا مې
نور یې خدای مه کړه نېکنا مې ږنګه
• • •

که څو دې کنښېر دی په تندي توره
یا دې لمن کا په زرو پوره
که نه پرې خو ښه شې نه پرې دلگیره
هاله عارف یې بلادي دوره
• • •

که دې دادی ، کړه او وړه
الوداع د ځان وزړه
د ژوند یو زړه به یو سې
لا به زړه یو سې دمره
• • •

که هر څو باز لری غوټه مهینه
په همت لږ دی بیا تر شا هینه

کېزه پگړی دې په سر هغه کنښېر دی
چه برا برې نېزې و هینه

ناز و نیاز لری محب محبو به
سره به مومی را غیب مرغو به
خوک و ر پسی خی په چا پسی خی
را شسه که گوری طالب مطلوبه
• • •

و ریجی غنم دی په غله کنبی غوره
گنه په کار ده غله یکسره
ما در ته و و یل د لیل یی تاز ده
چه پری پو هیز ی باند ی دره (۱)
• • •

هغه چه مست دی د حق له جا مه
هغه آزاد دی له هر ه دا مه
مقصود یی حق دی و ر ته یکسانه
کعبه که دیر دوا په مقامه

(ی)

بی خایه ناز د یاری زوال دی
بی وخته راز د صورت و بال دی

د زور و ادب په خای لره
یاری دې و لا په که دې پری خیال دی
• • •

تل تل گلونه آب روان وی
بسی بسی دلبری شراب تر میان وی
زوړ یی دنده په زړه کنبی رنځوی
تل دد لبر و د پاره خوان وی

(۱) بنایي معنی یی درپزه وی .

جهان یو بحر و رطو (۱) نه سازدې
کامل په مثل لکه آب باز دی
وېره دې نه کاپه دا دریاب کښې
چه آب بازه سره امباز دی
* * *

چه زړونه ډېر لری که دې پسر دی
پسری یې مه بوله چه کوس مادر دی
دښخو زړو نه په گوگل کښې ډېر دی
دمر دیو زړه دی یو یې ذکر دی
* * *

دا رو دد ر ددی رخ وړ د (۲) دی
دده رخ وړ ددی دا رو دد ددی
دا دی رخ زرد دی دل دا ده واپه
دل دا ده واپه دا دی رخ وړ ددی
* * *

دولت د فقر عجب دولت دی
دخدای په فضل په عنایت دی

فقر هغه دې چه په اختیار دی
په اضطرار کښې فقر آفت دی
* * *

که بد خوښی کا صایم معذور دی
لکه صایم دی هسی رنخور دی

دریم د پرو نښیم سترې د لاری
که بد خوښی کاپه دا دستور دی

(۲) ورطه، عربی کلمه ده دغر قېدو او ډو بېدو ځای.

(۲) سورگل.

که رسېدلی و ماته دردی
دهیز له لاسه څه آه سرد دی
که مر د د لاندی وی بنځه دپاسه وی
په دواړه تو که ظفر دمرد دی

لیده په سترگو نشی کلیم دی
راسره هر کله مونس ندیم دی
هغه خبرې پخپل بیا ض کښم
چه یې تو تا غو ندې را ته تعلیم دی

هیڅو ک دمېنکو د عنبر ساز نه دی
په سل په دوه سوه سره ممتاز نه دی

له کومه راشی ددو لت یو ستوری
پرې سر فراز شی که سر فراز نه دی

(ی)

بیا می شکر په کوډی کشید دی
مینه په شپه یې د راز چشید دی
دریم خو پایم سترگی ستا ستایم
کسی په خوب کښې پستی پرید دی

په پنډه پنډه خیری پرې ننوځی
څو ک به د زړو نو سوړې پرانیځی

دوه به و نه وینی سره پیللی
دخلقو زړو نه په یوه مزی

(۱) ددې رباعی دپاسه لیکل شوی دی چه په پارسی هم لوسته شی، مگر
خوټکی پکښې فارسی دی لکه کشیدی، چشیدی، پریدی.

په تو رو خا و رو کښې که گو هر پراته وی
په خوا رو ستر گو و رته کا ته وی
په دا کم نه شی د گو هرو قدر

دپو هو ستر گو باندې واته (۱) وی

• • •

په خو خو رنگه بنی آدم دی
پیدا په قدر سره زیات وکم دی
ځینې انسان دی ځینې د دان دی

ځینې له خو نو له سپیوسم دی

• • •

چه تل او ده وی هغه به مړه وی
چه خوب یې نه وی هغه به نه وی
تر منځ ددوا پر و هر څو ک روزگار کا

نه څو ک تل و یښ وی نه تل او ده وی

• • •

خانی په چا بنا یې چه ډېر تور زنی وی
بخښل خور و ل کا په نام مین وی

نه هر زه کا روی نه بد گفتار وی
ښه به د هر چا پرې مېرهن وی

• • •

خواره دمن دی که گبینی دی
که کور، که نخل که خوږ گنی دی

دا واپره دال دی دحق په شناخت کښې
چه فکر نه کاڅه لېونی دی

(۱) ښایي واته دباور په معنی وی ځکه چه وتنه په دغه معنی په ادب
کښې ډېره (واته وتنه) دواړه دحاصل مصدر شکلونه دی .

دانا کسان دې وگړي کسی
دغره واور ته لاسونه نیسي
در چه په سپینو په سرو موندل شي
دی یې په تورو پیسو را نیسي
• • •

د درد دوا دې په رنځور نن شي
ګانده یې څه کا چه د کفن شي
درد مند په حال درد مند خبر وی
زه به دعا کړم چه بې درد ، دردمن شي
• • •

ددنیا خونې به واپه میراتې شي
دولت که ډېر شي واپه به پاتې شي
چه لېچور شي ظلم په لاس واخلي
دده د ظلم لېچې دې ما تې شي
• • •

دما په غم چه بنادی کا ندی
یا سېزی او ر لگی پرې لاندې باندي
دما په دواړو تپو پیغام دی
چه خا ندی ژاړی چه ژاړی خا ندی
• • •

زوی نمسی زېزی نمسی پردی زېزی
بیا یې که گورې په څه بدی زېزی
وخت دقیامت را غی که څه بلاشوه
چه دسر یو نه بدرنگی سپی زېزی
• • •

سرخ د هغو دی چه قناعت لری
چه قناعت لری واپه دولت لری

په دا خبره هر څوک خبر دی
چه صبر نه لری کله حکمت لری

عاشق دي هر كله مست وشيدا وى
په لېو نټوب كښې دې په ملك رسواوى
په هو ښيارى كښې اندوه غمو نه وى
چه مست شى كله له چا پروا وى
* * *

غا فل به هېچېرې له خو به موږ نه شى
عمر به داوې خو پكښې زوړ نه شى
هغه كا رو نه چه د بيدارانو دى
هغو كا رو نو و ته به جوړ نه شى
* * *

غا فل چه هسې بېهو ده غور ځى
لكه چه غور ځى هسې به پر ځى
په مغز خبر نه شو په مثل سپر هدى
دېو ست د كښيه د پاسه گر ځى
* * *

قلم چه نيسى په گوتو ډېر دى
د قلمو نو وهل په پېر دى
ځينې كو نېكې دى ځينې مشكې
ځينې تېر لا لو تر د رو تېر دى
* * *

كه تېر ېدو نى كه پر ېو تو نى
كه څوك ښه يو نى كه څوك بد يونى
چه په صراط به گانده تېر ېزى
هغه نن وينى واړه ليدو نى
* * *

مى كه حرام دى گوره چه څوك يې خورى
له چا خوړل شى بهر ته ترې خومره وري

چه ښه تحقيق كا دا دوه درې شرطه
هغه چه مى نه خورى په غم كښې مري

نېك خواه به ستا په خو ښي خوشحالوی
بد خواه به ستا په ښادی ملال وی
ته په دا د واپه توکه نظر لره
که دې څه عقل څه استدلال وی
* * *

وکا ثنات و ته چه نن دا ره شیی
عجب کارونه پکښي ښکا ره شیی
ډېر خو ښ له خانه وی چه هېڅ کاره شیی
ډېر ناگڼلی وی چه په شماره شیی
* * *

هورته چه مینه وی مهر و فاوی
ور سره هو مړه جوړو جفاوی
دا دود نن نه دی قدیم دکنلیودی
چه هم یې مخ وی هم یې قفاوی
* * *

هو ښیار هغه دی چه په غم کښي ښادوی
دیو ه عسر دوه یسره یا دوی
صبر دې و کافر ح به بیا مومی
نا حق په غم کښي څو ک په فریا دوی
* * *

هو ښیار هغه دی چه ډېر دوستان لری
په دښمنانو باندې احسان لری
دښمن دې دوست کا، دوست دې دښمن نه کا
خو ږ دې د هر چا سره زبان لری
* * *

هغه چه زه و ینم هر څو ک یې نه وینی
ږانده به باغ دگلو نو څه وینی

څار یې تر سترگو عجب لیدو نی دی
چه نظر و کا د ننه زړه و ینی

هغه شېخی کړه چه رندا نه و ی
 نه چه ز بو نه چه کندا نه و ی
 کار په فتوا کړه توره تر ملا کړه
 کټه د توري شهنده (۱) و ی
 * * *

(ي)

توري بلا لري توري عینیني
 تور اژدها لري توري زلفیني
 دما په زړه وه چه خوب به خو کا
 چه دا بلا دی ور باندې تیني
 * * *

چه دواړه سترگې په رنجو توري کړې
 سره نمری (۲) واغوندې، زلفي نسکوری کړې

هم سري لمبی شی هم تور لوگی شی
 بابا دې و مره ، یو اور را پورې کړې
 * * *

چه مبتلا شی په مه جیني
 هو مره خوار بږی په خپلي میني

قیس مجنون نه و لیلی مجنون کړ
 په کوهکن و کړې شنه دې شپړیني
 * * *

سیالی له مرده مه کړه ته ښځې
 یو کار د توري دی بل د تنځې

اس به غله خوری ته به بیا غول خوري
 خره داس نه که په دو ته ښه ځي

(۱) دشیندی او شاهین په شان

(۲) جامی او لباس .

صوفي کافر دی په خپل پندار کښې
ملا ملحد دی د حق په کار کښې
خار تر رندا نو چه مخ خټ یو لری
یک رنگ و لا ږ دی په هره چار کښې
* * *

گوره چه کېږی په خوشحال شندې
او به په خنګ کښې مرګ یې له تندې
له چا به خه لره ما نه ګله کا
خود یې په ځان وکړی دارنګ ناپسندې
* * *

که فرج خوندی کا خوندی کا عینی
نظر یې تلوی په شفقتینې
نور یې هم دین شو هم یې دنیا شوه
بلا به نه شی په ښځې تینې
* * *

۵

خو ک چه دولت لری دتند رستی
نا حق به ژاړی د تنګدستی
دتند رستی دولت عطا دی
ورت به نه رسی نوری هستی
* * *

دمیور سرگوره یای لکی
کښلې یې ښه غاړه ښې ښې ټکی
که پښې ښې نه لری نظر پرې مه کړه
یو یو په مخ وړی ډېرې ښې

دخوشحال خلوریزی

خوشحال خټک په منلی ډول د پښتو شاعري او پښتو ادب پلار بلل شوی دی او داځکه چې نه بل چا دده هو مره پراخه شاعري کړې ده او نه یې دده په اندازه شعرونه ویلي دي .

دده داشعارو کلیات خلو پښت زرو بیتونو ته رسېږي او د معلومو کتابونو شمېر یې (۱۲) ټوکه دی چې هر کتاب یې په خپل خپل ځای د معنی او لفظ دواړو له حیثه پوره ارزښت لري .

د خوشحال داشعارو کلیات په کندهار کښې د ښاغلي حبیبی له خوا او په پېښور کښې د ښاغلي کامل اورساله خوا چاپ شوی دی مگر غلطی او نارسايي پکښې زیاتې دي. د پښتو ټولنې نیت دا و چې د خوشحال کلیات د قلمي نسخو د ژورې مقابلې نه وروسته چاپ کړي او دغه لوړادبي سوغات پښتنې دنیا ته وړاندې کړي. مگر دغه دروند کار ډېر وخت او زیات زحمت غوښته ، له دغه کبله مو اراده وکړه چې سملاسي د خوشحال د ۲۹۰ تلین د نمانځنۍ دپاره یوازې دده رباعیات چاپ کړو. د خوشحال درباعیاتو د نقلولو کار په اول ځل د ادبیاتو په څانګه کښې د ښاغلي محمد اسماعیل سرپښ له خوا سرته ورسید ، پس له هغه د ښاغلي بختانی ، خدران ، سرپښ ، حبیب الله اپریدی او شاه ولی صافی له خوا د نور وچاپي او قلمي نسخو سره مقابله شو او بیا د ښاغلي حفیظ الله او سرپښ له خوا پاکنویس کړی شو .

په پښتو ټولنه کښې د خوشحال د دیوان درې قلمي نسخې او درې چاپي نسخې موجودې دي چې په لاندې ډول ښودل کېږي :

۱- لومړۍ قلمي نسخه د خوشحال په ژوند په ۱۰۹۹ هـ کال په جانه کور کښې چې د آدم خیلو اړېدو په علاقه کښې یو ځای دی لیکل شوې ده .

۲- دوهمه قلمي نسخه هم ډېره پخوانۍ ده خو تاریخ یې

«ب»

نه معلوميزی .

۲- دریمه قلمی نسخه هم زړه او پخوانی ده . خو تاریخ او دسر او آخر پانې نه لری .

دغه درېو اړه قلمی نسخې په پاڅ، نستعلیق خط دختکو دکورنۍ په خاص لیک دو دلیگل شوی دی . په دغه لیک دود کښی دپښتو دهر دروند توری دپاسه وړوکی همزه (ء) لیکل کیزی .

د خوشحال دکلیاتو چاپی نسخی دادی :

۱- لومړۍ چاپی نسخه په ۱۳۱۶ش کال دښاغلی عبدالحي حبیبی له خوا په کندهار کښی چاپ شوی ده .
۲- بله چاپی نسخه دښاغلي دوست محمدکامل له خوا په ۱۹۵۲ع کال په پېښور کښی چاپ شوی ده .
۳- دریمه چاپی نسخه دښاغلي سید رسول رساله خواپه ۱۹۶۴ع کال په پېښور کښی چاپ شوی ده .
ددغو ټولو نسخو سره د خوشحال درباعیاتو دمقابلې کار که څه هم درې میاشتې وخت ونيو ، مگر دقلمی نسخو دلیک دود دسختیا په وجه ډېر ځایونه پکښی ناسم پاتې شوی وو په دغه وجه له قلمی نسخو سره دبیا مقابلې ضرورت پیدا شو او مایه خپله دمحمد اسمعیل سربښ شاه ولی صافی ، شاه دوله او بینا په مرسته په دغه کار لاس پورې کړ .
دمقابلې په منځ کښی دا خبره څرگنده شوه چه ډېر ځایونه پکښی ناسم پاتې شوی دی .

که څه هم دقلمی نسخو دمقابلې کار یو دروند کار دی خومونږ دلوی خدای په مرسته په دوو هفتو کښی دغه گران کار سرته ورساوه ،
(۱۶۰۴) رباعی گانی مو ولوستلی او ناسمی رباعی گانی مو په ډېر غور سره مقابله او دقلمی نسخو له مخه سمې کړې .

په دې مقابله کښی دپښتو ټولنې له دوهمې او دریمې قلمی نسخې څخه زیاته گټه اخستل شوې ده او اولی قلمی نسخې ته د ضرورت په وخت کښی رجوع شوې ده . ددرېو اړو قلمی نسخو سم او صحیح متنونه په لمن لیک (پاورقی) کښی راوړل شوی دی او ځینی نا اشنا او مهم

«ج»

لغتنه هم پکښې حل شوی دی .
اوس غواړو چه د چاپي نسخو د غلطۍ او د قلمي نسخو له مخه درسې
شوو خلوریز و څو مثالو نه راوړو.

تروزی په مکر مزی په زور ده
غزی په توره د شپه په لور زده

په دې بیت کښې (د شپه) کلمه په دواړو چاپي نسخو کښې غلطه
ده چه په قلمي نسخو کښې (د شپه) راغلې ده . وښه هغه چا ته وایی چه
دوښو او گیاراوړي کسب کار کوي لکه خښه ، لر گبه او نور .

مغل کمزوری غلیم په رحم دی
کله یې زړه دی چه پښتونښه شی

په اول سر کښې د (په رحم) په ځای په قلمي نسخو کښې (بې رحم)
راغلې دی چه معنی یې په دغه صورت کښې سمه راځي .
چینه جیخون نه ده ، غونډۍ به غرنه شی
شمع قمر نه ده سړیا به لمر نه شی

په دغه بیت کښې د (چینه) کلمه غلطه ده او په قلمي نسخو کښې
(جیندی) دی چه په اشغری کښې دیو سیند نوم دی .
دغسې نور هم د چاپي نسخو ډیر غلط مثالونه موجود دی چه د قلمي
نسخو له مخه سم شوی دی خو مونږ دلته د پاره دغه درې مثالونه
وښودل .

د خوشحال رباعیات په چاپي نسخو کښې (۱۶۰۴) ته رسیږي .
مگر مونږ د اولي قلمي نسخې له مخه (۷۰) نورې خلوریزې هم په آخر کښې
ور زیاتې کړې : چه دغه خلوریزې په نورو قلمي نسخو کښې هم نشته او
په چاپي نسخو کښې هم نه دي راغلې .

په دې حساب د ټولو رباعیاتو شمیر (۱۶۷۴) ته رسیږي .

نو دادی پښتو تو لښه په ډیر ویاړ دغه وړوکی ادبی سو غسات
دخوشحال د (۲۹۰) تلین دلمانځنی په یاد د پښتو او پښتو نولۍ دښتینو
میناؤ ته په ډیره مینه وړاندې کوی او له پاک خدای نه دستر وا کمن
اعلیحضرت محمد ظاهر شاه په نیکمرغه دوره کښې د پښتو ژبې او
پښتو ادب زیات پرمخ تګ اولوړتیا غواړی !!

زه په آخر کښې له بنا غلی معتمد شینوا ری او بنا غلی
محمد اشیرین «سنګری» خوږیاڼی څخه هم تشکر کوم چه ددې کتاب په
تصحیح او اهتمام کښې یې ډیر زیار ویستلی دی .
پو هاند «رشتین» د پښتو پوهنې مشر

زمری - ۱۳۴۹ ش

KHUSHAL'S

RUBAIAT

PASHTO

ACADEMY

1970